MUHAMMED MUTEVELLI EŠ-ŠA'RAVI

Tajne i koristi

DOVE

Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi
TAJNE I KORISTI DOVE

Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi

Tajne i koristi DOVE

Bužim, 2009

U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog

Nakon zahvale Allahu Uzvišenom i salavata na našeg prvaka, Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, molim Allaha Svevišnjega da ova knjiga, kao novo izdanje u nizu izdanja moje biblioteke, bude jedan korak na putu upute i svjetlost koja će obasjavati stazu vjerovanja. U svemu tome, od Allaha Svemilosnog tražim uputu i podršku.

— Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi

Prvo poglavlje

PRVO POGLAVLJE

ZNAČENJE DOVE

Dova (ar. ed-du'ā') izvorno znači poziv, dozivanje ili molbu upućenu od strane niže rangiranog ka višem, od strane slabijeg ka jačem. Dova u značenju molbe može se uputiti samo onome ko je jači i koji posjeduje veću moć od onoga koji poziva i moli. Ako govorimo o dovi kao ibadetu koji se upućuje Uzvišenom Allahu, u tom slučaju mi dozivamo i molimo Njega, za Kojega u cijelom kosmosu nema ničega teškog, niti nemogućeg.

Kada nešto poželiš, a svojom snagom to ne možeš ostvariti, onda se obraćaš Najvećem, Onome Koji nije ograničen bilo kakvim uzročno-posljedičnim zakonitostima ili uvjetima. U takvom stanju, ti zavapiš: "Ja Rabbi!" ("Moj Gospodaru!"), obraćajući se Sili koja je stvorila cijeli univerzum i sve uzročno-posljedične zakonitosti u njemu, nadajući se da će On, Uzvišeni i Svemogući, udovoljiti tvom pozivu i ispuniti tvoju želju koju osobnim trudom ne možeš ostvariti.

Čovjek u dovi uvijek traži ono što misli da je dobro za njega. Svako od nas, naravno, želi sebi dobro, međutim, to dobro koje tražimo u dovi mi poimamo sa svog ličnog stanovišta i na osnovu usvojenih spoznaja. Tako neko vidi dobro u imetku, pa ga traži u dovi, druga osoba vidi dobro u nekom utjecajnom položaju, pa moli Uzvišenog Allaha da mu ga podari. Čak i u slučaju kad čovjek upućuje dovu protiv nekoga, da ga zadesi nesreća i kad proklinje, on opet traži i moli za sebe, jer kroz takvu dovu on ustvari traži utjehu za svoj povrijeđeni ego i pokušava otkloniti osjećaj potištenosti i tjeskobe u grudima, s obzirom da smatra kako ga je onaj protiv koga moli uvrijedio ili mu bespravno oduzeo neko njegovo pravo.

Dova je, također, čovjekovo priznavanje vlastite slabosti i nemoći, pa iz tog razloga može se primijetiti da osoba koja je u stanju ostvariti neki cilj svojom snagom ili imetkom, ne upućuje dovu Uzvišenom Allahu. Zašto bi neko upućivao dovu ako sâm može ostvariti ono što je zaželio?! Upravo tu sliku predočava nam časni Kur'an: **"Uistinu, čovjek se uzobijesti čim se neovisnim osjeti"** (El-'Alek, 6.-7.), što znači: Čovječe, kad god se osjetiš neovisnim i sposobnim da svojim trudom ostvariš neki cilj, ti iz nehajnosti i nemara zaboraviš na Svevišnjeg Allaha i Njegovu moć. Danas je ova pojava veoma primjetna među nama. Što više napreduje ljudska civilizacija, ljudi se osjećaju neovisnijim, misle da su postali

bogatiji i napredniji i obuzima ih osjećaj moći, pa u takvom stanju se malo sjećaju Allaha i ne spominju Ga.

Čovjek je u prošlosti tragao za vodom i mnogo se mučio u njenom pribavljanju: kopao je bunareve i duboka stjecišta za vodu u kojima bi se sabirala kišnica i voda iz podzemnih rukavaca. Čovjek se selio iz mjesta u mjesto tragajući za vodom. Pročitajmo riječi Uzvišenog: **"Zar ne vidiš da Allah spušta s neba kišu pa je u izvore u zemlji razvodi, a onda pomoću nje raznobojno bilje izvodi, zatim se ono osuši i ti ga vidiš požutjelog, i najzad ga skrši. To je, doista, pouka za one koji su pametni."** (Ez-Zumer, 21.)

U prošlosti su ljudi za svoje životne potrebe koristili spomenute izvore vode i bunareve koje su kopali, pa, ako se desi da ne nađu vodu, oni bi dizali ruke ka nebu i ponizno dozivali: "Naš Gospodaru!" Zatim je ljudska zajednica uznapredovala, te je čovjek, koristeći spremnike i rezervoare za vodu, uspio dovesti vodu do svakog domaćinstva, pa samo otvoriš slavinu i voda poteče u tvojoj kući. Šta se tada dešava? Da li će čovjek u takvom stanju, ako nestane vode, povikati: "Moj Gospodaru!" Sigurno da neće! Sve što će reći je: "Pozovite firmu za napajanje vodom da otkloni kvar." Ako problem bude složeniji, kazat će: "Obavijestite nadležnu gradsku službu o problemu" ili: "Upoznajte predstavnike okruga sa situacijom." Tako se ponaša savremeni čovjek u svim

životnim okolnostima i problemima. Napredak civilizacije rješava sve njegove probleme i on, umjesto da zahvali Svemilosnom Allahu na podarenim blagodatima i znanju koje mu olakšava život, okreće se od Allaha. Čovjek je zbog svoje nepromišljenosti i zanesenosti nezahvalan Svevišnjem Allahu. On vidi Allahove blagodati, ali ne vidi i neće da prizna Darovatelja tih blagodati, baš onako kako to Kur'an opisuje: "(Allah je) **Onaj koji s neba s mjerom spušta vodu, pomoću koje u život vraćamo mrtve predjele – tako ćete i vi biti oživljeni."** (Ez-Zuhruf, 11.)

Kad otvorimo slavinu i voda poteče, trebamo se prisjetiti da tu vodu nije stvorila ili proizvela neka tvornica, već ju je, za našu korist, stvorio i s neba iz oblaka spustio Svemogući Allah. Naša je dužnost pripisati blagodat njenom stvarnom darovatelju i zahvaliti mu se kako priliči, a darovatelj je Uzvišeni Allah. Nažalost, mi gledamo na uzroke i oslanjamo se na njih, a zaboravljamo na uzročnika – Allaha, Koji sve pokreće i daje. To nije slučaj samo u ovom primjeru sa vodom, već tako se ponašamo u svim prilikama.

Ako se osvrnemo na savremena prevozna sredstva: avion kojim letimo, auto kojim se s lahkoćom prevozimo iz nekog mjesta u drugo, ili, naprimjer, ako razmislimo o liftu koji nam olakšava penjanje i spuštanje, naročito u visokim soliterima, u svemu

tome trebamo se prisjetiti stvarnog darovatelja tih blagodati, a to je Allah Mudri.

Svi izumi i pomagala savremene civilizacije proizvedeni su iz sirovina koje je Uzvišeni Allah stvorio na Zemlji. Napravili su ih umovi koje je također stvorio Svevišnji Allah. On im je dao snagu da razmišljaju, zapažaju i povezuju stvari i, na kraju, On ih je uputio na mudrost i svrhu onoga zbog čega je stvorio i dao neku blagodat. Drugim riječima kazano: znanje je dar Božiji, razum je dar Božiji, a i sirovine ili materija koju čovjek oblikuje također su dar Božiji!

Iako je istinski darovatelj Uzvišeni Allah, mi se koristimo Njegovim darovima kao da to baš tako mora biti, ne razmišljajući i ne pitajući se odakle nam one i zbog čega, ne zapažajući da su to Božiji darovi koje nam je On podario. Žalosna je činjenica da čovjek, što više ima, sve manje zahvaljuje.

Dužnost čovjeka je da se sjeti Svevišnjeg Allaha i da Ga spomene pri svakoj novoj blagodati koju mu On podari, a, nakon što se njome okoristi, tada ima i obavezu da Mu se zahvali. Uzvišeni Allah voli čuti glasove Svojih odanih robova kada Ga mole i traže od Njega. On doista voli da čuje riječi: "Ja Rabbi!" ("Moj Gospodaru!"), koje lepršaju sa usana vjernika. Ponekad se Svemilosni Allah ne odazove odmah pozivu molitelja, kako bi slušao glasove koji Ga dozivaju.

S druge strane, Uzvišeni Allah prezire glasove i

pozive nevjernika. Iz tog razloga odmah udovoljava njihovim molbama kada Ga zamole i daje im od dunjaluka ono što traže, bez imalo odlaganja. Darivanje dunjaluka i materijalnih dobara kod Boga ne predstavlja nikakvu vrijednost. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u hadisu kaže: "Kada bi ovozemaljski svijet kod Allaha vrijedio i koliko krilo mušice, ne bi dopustio nevjerniku da u njemu popije ni gutljaja vode."

Semantičko značenje dove je poziv ili dozivanje, ali se ona može koristiti i u drugim kontekstima. Ako dovu posmatramo na razini ljudi imamo slučaj da nadređeni "moli", upotrebljavajući izraz du'ā' (dova), i tada je ona naredba ili imperativ, tj. kada pretpostavljeni traži (poziva) podređenog, njegov poziv je obligacijske prirode. Nekada čovjek traži (poziva, moli) njemu ravnog u položaju i to nazivamo uslugom. U trećem slučaju termin du'ā' (dova) dolazi u kontekstu kada podređeni traži nešto od nadređenog, što se naziva molbom.[1]

Želimo li razmotriti sintaktičku strukturu riječi Uzvišenog: رَبِّ اغْفِرْ لِي - "Rabbigfir lī" ("Gospodaru moj, oprosti meni")[2], neupućeni u arapski jezik kazat će: "Riječ رَبِّ - 'Rabbi' je dozivani (munādā /vokativ/) ispred kojeg je skrivena čestica za dozivanje

[1] Dakle, u svim situacijama korišten je jedan izraz: du'ā' (dova, molba), ali se, ovisno od konteksta, pojavljivao u različitim značenjima.

[2] El-A'rāf, 151.

يَا – 'jā', a اغْفِرْ لِي – 'igfir lī' je glagol u imperativu", što je, naravno, laički iskaz. Poznavalac arapskog jezika će iznijeti sasvim drugačije mišljenje: "Riječ رَبِّ – 'Rabbi' je stilistička forma za iskazivanje dove ili molbe, ispred koje je skrivena čestica za dozivanje يَا – 'jā', a اغْفِرْ لِي 'igfir lī' je glagol u formi imperativa kojim se iskazuje značenje upućene dove."

Dova u stručnom značenju može se definisati kao "iskazivanje potrebe koju rob traži i moli od svoga Gospodara". Dova sadrži tri elementa:

1. onaj koji traži i moli, a to je čovjek, Božiji rob;
2. onaj od koga se traži i koji može udovoljiti zahtjevu dove, a to je Uzvišeni Allah i
3. ono što se traži, tj. srž ili zahtjev dove.

Svevišnji Allah je Taj Koji je postavio zakone ili uzročnike u svemiru kojeg je stvorio i zato se vjernik nikada ne oslanja na te uzroke, već na njihovog Stvoritelja. On ne upućuje dovu uzrocima, već Gospodaru i Upravitelju uzroka.

Čovjek često upućuje dovu Uzvišenom Allahu u kojoj, usljed svog ograničenog znanja, ljudske manjkavosti i pogrešnog promišljanja, traži od Njega nešto, misleći da je u tome za njega dobro i uspjeh, ali Svemilosni Allah ne uslišava njegovu dovu, jer On, Čije je znanje apsolutno i sveobuhvatno, zna da je to zlo i nesreća za onoga koji moli, pa tako odbijanje te dove ustvari za čovjeka bude milost i nagrada.

Da bolje shvatimo ovu činjenicu navest ćemo jedan primjer: Sin traži od oca da mu kupi pištolj radi lične sigurnosti, jer će ga se zbog toga ljudi pribojavati i bit će spremniji da se zaštiti u slučaju opasnosti. Ako ovu molbu gledamo iz perspektive sina, on je potpuno u pravu, no, u stvarnosti to nije baš tako. Postoji mogućnost da će se sin, s obzirom da posjeduje pištolj, olahko upuštati u svađe i sukobe s ljudima, što ima za posljedicu napetost, psihičku rastrojenost i nekontrolisano ponašanje, pa se može desiti da ispali hitac u svog protivnika i tako oduzme život nevinog čovjeka ili može svojim ponašanjem izazvati nekoga ko će njemu oduzeti život. Gledano na problem iz ove perspektive, ispravnije je i bolje za samog sina da otac ne udovolji njegovom zahtjevu. Sin će na takav odnos oca prema njemu gledati kao na onemogućavanje samoodbrane i postizanja sigurnosti, jer su mu skrivena razmišljanja oca i njegovi razlozi za odluku. Međutim, otac je dokučio suštinu stvari i izvagao korist i štetu, pa je na osnovu toga i postupio.

DOVOM SE POSTIŽE DOBRO ILI SE, ZBOG NEZNANJA, TRAŽI ŠTETNO I BESKORISNO

Čovjeku je ostavljeno na volju da traži bilo šta, ako u tome vidi dobro za sebe, ali on mora obratiti pažnju i na neuslišavanje dove, smatrajući odbijanje

dove dobrim za sebe i korisnim, prepuštajući Uzvišenom Allahu da presudi o koristi ili štetnosti dove za njega, molitelja. Iz tog razloga nedopustivo je da molitelj osjeća bilo kakvu nelagodu ili nezadovoljstvo što Uzvišeni nije uslišao njegovu dovu. O tome upravo govori kur'anski ajet: **"Čovjek** (kad moli) **i proklinje i blagosilja; čovjek je doista nagao."** (El-Isrā', 11.)

Milostivi Allah nas podučava da vaga ispravnosti i korisnosti stvari nije u našim rukama. U tom kontekstu On kaže: **"...moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate Allah veliko dobro dao."** (En-Nisā', 19.) U drugom ajetu, Uzvišeni Allah je objavio: **"...vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas..."** (En-Nūr, 11.)

Kada Uzvišeni Allah ne usliša tvoju molbu, ne misli da je to znak Njegove srdžbe ili kazne! Ne, to je znak veličine Njegovog gospodarstva – rubūbijjeta, jer On, Svemilosni, ne samo da želi zadovoljiti Svoga roba, već hoće da mu podari ono što je najbolje i najkorisnije za njega. Kada bi Uzvišeni Allah uslišavao i udovoljavao svakoj molbi Svojih robova, bila ona dobra ili štetna za njih, ljudi bi se doista našli u velikim problemima i nedaćama.

Šta mislite da Svevišnji Allah usliša kletvu majke koja iz srdžbe moli protiv svoga djeteta i viče: "Bože, zamotaj me u crninu i neka mi ljudi za njega saučešće iskazuju!", ili izriče kletvu: "Bože, uzmi ga k

Sebi i riješi me muka!" Svaka majka bi, u slučaju da ova dova bude uslišana, osjećala tugu, bol i kajanje u srcu zbog svojih riječi, ma koliko velika bila njena srdžba. Kad se pribere i povrati svijesti, ta majka moli Boga da ne usliša njene kletve, jer ih je izrekla iz revolta i nesvjesno. Sve su to psihička stanja kroz koja prolazi čovjek i u kojima pronalazi izlaz u dovi, pa poviče, pogleda usmjerenog ka nebu: "Moj Gospodaru!" i moli, a kada se povrati u zbilju i razum nadvlada osjećanja, čovjek se osjeća sretnim i zadovoljnim što mu se Gospodar nije odazvao.

VRIJEME DOVE

Dovu treba upućivati uvijek, svakog časa i na svakom mjestu, jer ona predstavlja čvrstu vezu između pokornog roba i njegovog Gospodara. Ako se čovjek obraća dovom Uzvišenom Allahu u svakom stanju, Svemilosni će biti uz svaku njegovu pomisao i radnju, a, kao takav, rob neće zalutati, niti će biti nesretan. Kada čovjek osjeti u svome srcu da je cijeli svemir bespomoćan i u stanju ovisnosti, a da je samo Uzvišeni Allah neovisan i kadar sve učiniti, ta činjenica će ga približiti i učvrstiti u ispravnom vjerovanju.

Traženje podrške i pomoći od Svemogućeg Allaha u svim poslovima predstavlja idealan metod sigurnog i smirenog života, s obzirom da takvo postu-

panje ima za posljedicu konstantnu svijest da je Uzvišeni Allah Svojom snagom, moći i veličinom uz Svoga roba, a to neminovno u srce čovjeka ulijeva smiraj i zadovoljstvo; jer pored Allaha ne postoji veliki, pored Allaha ne postoji moćni, pored Allaha nema snažnoga.

Dok dozivaš i moliš Uzvišenog Allaha, ti se oslanjaš na Onoga Koji je snažan, Onoga Koji je Živi (El-Hajj) i neće umrijeti, Koji je Prisutni (El-Mevdžūd) i neće nestati, Koji je Svemoćni (El-Kadīr) i Čija snaga ne slabi, niti prestaje. Kad god Ga pozoveš, On je snažan i moćan da ti se odazove i udovolji tvojoj molbi. A kako i ne bi, ta On sve čuje i sve zna! Ti ne izlaziš izvan sveobuhvatnosti Njegovog sluha i vidi niti za jedan jedini tren. Kad podigneš ruke i pozoveš Ga, On te čuje i vidi, jer On, Uzvišeni, nad svemirom bdije i uzdržava ga, a da Ga pritom ne obuzimaju ni slabost, ni drijemež, niti san. Pročitaj riječi Gospodara svjetova: **"Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san..."** (El-Bekare, 255.) On je uvijek uz Svoje robove, ne zapostavljajući niti za trenutak ono što je stvorio. Njemu je sve pokorno i niko ne izlazi izvan sveobuhvatnosti moći Njegove. Sve je potčinjeno Njegovom stvaralačkom htijenju. On je čovjeku ostavio slobodu volje da izabere put pokornosti ili grijeha, a da je htio, mogao je sve ljude učiniti pokornim. Uzvišeni Allah je objavio Svome poslaniku Muhammedu,

sallallahu 'alejhi ve sellem: **"Zar ćeš ti sebe uništiti zato što ovi neće da postanu vjernici? Kad bismo htjeli, Mi bismo im s neba jedan znak poslali pred kojim bi oni šije svoje sagnuli."** (Eš-Šu'arā', 3.–4.)

Gospodar Veliki je Svojom voljom ostavio mogućnost ljudima da vjeruju ili ne vjeruju, pa je vjernicima dao snagu da vjeruju, a nevjernicima snagu da čine grijehe. Uz sve to, On je prezreo čin upućivanja molbe i vapaja nekome drugom pored Njega i ne voli da se ljudi okreću onome što je On stvorio. Poslušajmo kur'anski ajet: **"Zar Allah sam nije dovoljan robu Svome? A oni te plaše onima kojima se, pored Njega, klanjaju. Onoga koga Allah ostavi u zabludi – niko ne može na Pravi put uputiti."** (Ez-Zumer, 36.)

Ako iskreno uputiš dovu samo Uzvišenom Allahu, uvjeren si da niko ne pruža pomoć osim Njega i da samo On može izmijeniti stanje. U slučaju da zamoliš čovjeka koji ima vlast i ugled, ti tražiš od onoga koji ne može izmijeniti stanje i koji ne posjeduje neograničenu moć i snagu, jer moliš onoga koji živi na prevrtljivom dunjaluku. Danas taj čovjek ima neku moć i vlast, ali to sutra lahko može izgubiti. Možda je danas imućan, ali preko noći može osiromašiti, danas je živ, ali sutra će umrijeti. Nadaš se da će udovoljiti tvojoj molbi, a on se, možda, okomi i rasrdi na tebe. Međutim, kad zamoliš Uzvišenog Allaha, od Njega ti dolazi samo dobro. I, kada

bi svim ljudima udovoljio i dao ono što traže, On ne bi osiromašio i Njegove riznice ne bi se ispraznile. On je Opskrbitelj (Er-Rezzāk), Koji daje, kome On hoće, bez mjere i povoda.

U hadisi-kudsiji navode se riječi Uzvišenog: "O, robovi Moji! Svi ste vi u zabludi, osim onoga kojeg Ja uputim, zato molite od Mene uputu, Ja ću vas uputiti. Svi ste vi siromašni, osim onoga kojeg Ja imućnim učinim, pa molite od Mene opskrbu, Ja ću vas opskrbiti. Svi ste vi grješni, osim onoga kome Ja oprostim, pa onaj, ko među vama zna da Ja praštam, neka oprost od Mene ište, Ja ću mu grijehe oprostiti, Meni je to lahko učiniti. Kada biste se svi vi, prvi i posljednji, živi i mrtvi, ljudi i džini, sakupili i pokazali vjerovanje poput vjernika najčestitijeg srca među robovima Mojim, to ne bi povećalo Moju moć niti za veličinu krila mušice. A isto tako, kada biste se svi vi, prvi i posljednji, živi i mrtvi, ljudi i džini, sakupili i nevjeru pokazali poput nevjernika najkrućeg i najrazvratnijeg srca, to ne bi umanjilo Moju moć niti za veličinu krila mušice. Kada biste se svi vi, prvi i posljednji, živi i mrtvi, ljudi i džini, sakupili na jednom mjestu, a potom svi od Mene zatražili sve ono za čim čeznete, pa vam Ja svima udovoljio i dao ono što tražite, to ne bi umanjilo ono što imam osim onoliko koliko bi se umanjilo more kada bi neki od vas u njega zamočio iglu, a potom je izvukao. To je zato što sam Ja Dževvād – Darežljivi, Mādžid – Slavni, ra-

dim što mi je volja. Moja nagrada je samo jedna riječ, a i Moja kazna je samo jedna riječ. Kad nešto hoću, Ja samo kažem: 'Kun' – 'Budi!', i ono postane!"

DOVA JE SRŽ IBADETA

Dova je srž ili suština ibadeta, jer ona predstavlja okretanje ka Uzvišenom Allahu i predavanje Njemu u svim situacijama, priznavanje slabosti i mizernosti ljudske snage pred snagom i moći Allahovom, te prisjećanje čovjeka na Uzvišenog Allaha. U teškim i bezizlaznim situacijama svi grješnici, zalutali i nevjernici ne dozivaju nikoga drugog do Svemogućeg Allaha, a to je zato što čovjek u tegobi i krizi ne može lagati samoga sebe. Čovjek u svojoj prirodi i urođenim osjećajima nosi pouzdano znanje o tome da samo Uzvišeni Allah posjeduje apsolutnu moć i snagu da izmijeni situaciju. Uzvišeni je objavio u Kur'anu: "**Kada čovjeka snađe nevolja, on Nam se moli: ili ležeći, ili sjedeći, ili stojeći. A čim mu nevolju otklonimo, on nastavlja, kao da Nam se nije ni obraćao molbom zbog nevolje koja ga je bila zadesila. Tako se nevjernicima čini lijepim ono što rade.**" (Jūnus, 12.) Na drugom mjestu, Uzvišeni nam predočava još jedan postupak čovjeka u tegobi: "**On vam omogućava da kopnom i morem putujete. Pa, kad ste u lađama i kad one uz blag povjetarac zaplove s putnicima, te se oni obraduju tome, naiđe**

silan vjetar i valovi navale na njih sa svih strana, i oni se uvjere da će nastradati, iskreno se mole Allahu: 'Ako nas iz ovoga izbaviš, sigurno ćemo biti zahvalni!'" (Jūnus, 22.)

U kritičnim situacijama čovjek ne doziva nikoga pored Svevišnjeg Allaha. Na taj vapaj, Uzvišeni Allah se odazove i spasi ih, ali se oni nakon toga opet odmeću i zaboravljaju da su dozivali Allaha, Stvoritelja, i dali Mu zavjet. Uzvišeni Allah je postavio dovu između Sebe i Svoga roba bez ikakvog posrednika i stoga ona predstavlja izravan poziv i dozivanje Svemilosnog Allaha.

Prilikom učenja Kur'ana, primijetit ćemo da, kad vjernici ili neko drugi pitaju Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, o nečemu, ubrzo iza toga slijedi odgovor od strane Uzvišenog Allaha, a ajet započinje sa imperativom Poslaniku: "Reci!" Naprimjer: **"Pitaju te o mlađacima. Reci: 'Oni su ljudima oznake o vremenu i za hadžiluk'..."** (El-Bekare, 189.) Ili: **"A pitaju te o planinama, pa ti reci: "Gospodar moj će ih u prah pretvoriti i razasuti."** (Tāhā, 105.) I u mnogim drugim ajetima nailazimo na istu formu rečenice koje započinju sa naredbom Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Reci!", čime Uzvišeni Allah ukazuje na to kako je odgovor Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, na postavljeno pitanje, ustvari, odgovor kojeg je on, sallallahu 'alejhi ve sellem, dobio putem objave. U jednom

slučaju na postavljeno pitanje Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, kur'anski odgovor je izostavio riječ "Reci!" Radi se o ajetu: **"A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli..."** (El-Bekare, 186.) Uzvišeni nije kazao: "Reci im: 'Ja sam blizu!'", kako bi spomenuti odgovor bio direktan odziv i pojašnjenje od strane Samilosnog Allaha. To nas podsjeća da je dova direktan odnos (ili molitva) čovjeka prema Bogu, a tu povezanost i taj odnos roba prema njegovom Gospodaru i Svemilosni Allah voli i njeguje. Uvijek, kada podigneš ruke u dovi i zavapiš: "Ja Rabbi!" ("Moj Gospodaru!"), ti uspostavljaš direktan odnos sa svojim Gospodarom. U dovi reci šta hoćeš i traži šta želiš, to će ostati tajna između tebe i tvoga Gospodara. Svevišnji Allah želi da nam ukaže na to koliko je On blizu Svojih robova, te kako su mu Njegovi pokorni robovi bliski, pozivajući ih da Ga dozivaju i mole u svakom času. Od poniznog roba se zahtijeva da upućuje dovu svome Gospodaru stalno, svakog trenutka, ali uz svijest da svaka dova neće biti uslišana. Takvo konstantno dozivanje Uzvišenog Allaha i upućivanje dove čin je iskrenog vezivanja i prepuštanja Njemu, Svevišnjem.

Šta je to iskreno prepuštanje i vezivanje za Allaha? To je iskazivanje poniznosti i pokornosti Bogu, približavanje Njegovoj milosti, vapaj i srčano dozivanje i preklinjanje u molbi. Najomraženiji ljudski postu-

pak kod Boga jeste oholost i uzdizanje, bilo to fizički, šepureći se, ili u prenesenom značenju, sviješću o svojoj vrijednosti i važnosti i držeći do uvjerenja da se sve može ostvariti svojom pameću i vještinama. Kada takvom bude dokazana njegova slabost i nemoć da riješi i najmanji problem, tek tada shvati mizernost i bezvrijednost samoga sebe. Takve situacije čovjeka osvijeste i upute ga na spoznaju da postoji Neko ko sve može, za Kojeg ne postoje ograničenja i prepreke na Zemlji, niti na nebu. U tom kontekstu i kroz prizmu takvog razmišljanja dokučujemo zašto je dova srž ili suština ibadeta i pokornosti Uzvišenom Allahu – zato što čovjek shvaća da je bespomoćan i nemoćan, da su njegova saznanja i vještine slabe, a snaga koju ima mizerna i bezvrijedna.

Dova nam donosi osjećaj slabosti kad zamijetimo snagu Allaha i Njegovu moć. Taj osjećaj briše u nama poimanje neovisnosti koje smo izgradili kod sebe zbog upoznavanja i ovladavanja nekim fizičkim procesima i uzrocima, te slama u nama samoobmanu o vlastitoj vrijednosti i veličini. Kada rob u sebi poruši barijeru oholosti, gordosti, samodopadljivosti i samoobmane o važnosti, tada je dokučio bit robovanja (ubūdijjeta): dokazao poniznost Allahu u ibadetu i zavrijedio veličinu i slavu kojom Bog dariva one Njemu pokorne.

U času, kad osjetiš da ništa ne vrijediš i da si niko, da imaš potrebu za onim ko će te uzeti za ruku i

povesti, kad sluhom, vidom i razumom dokučiš da te niko od onih oko tebe ne može povesti naprijed osim Svemogućeg Allaha i da te jedino On može pomoći i podržati, tada si na pragu istinskog ubūdijjeta – pokornosti Svemilosnom Bogu. To je zadaća vjernika: da bude uvjeren da je nemoćan svojom snagom i znanjem išta postići, ne zaboravljajući Moćnoga, Koji sve može i u Čijoj Ruci je vlast i uprava svega, da se u teškoćama i nedaćama samo Njemu obraća i kod Njega zaklon traži.

U tom kontekstu, Uzvišeni Allah u hadisi-kudsiju veli: "Ko bude obuzet zikrom – sjećanjem na Mene, pa ne stigne tražiti ono što mu treba, Ja ću mu darovati najbolje čime darivam one koji traže."

Ako, pak, budeš od onih čija je molba uslišana i dobiješ traženu dunjalučku korist, zar se ne prisjećaš da ti je Uzvišeni Allah predodredio dobro prije nego si i postao i našao se na ovom svijetu? Svemogući ti je pripremio udio u univerzumu prije nego si u njemu počeo živjeti, On ti je rezervisao i odredio dobro prije nego si naučio da od Njega tražiš i moliš, darovao te blagodatima dok si još bio u majčinoj utrobi i obasuo te dobrima dok si bio nejako dojenče čiji se razum tek razvijao. On ti je ukazao blagodat prije nego si upoznao blagodat i dokučio njenu vrijednost zbog koje se za nju moli od Boga. U utrobi majčinoj si dobijao hranu, a nisi ni znao šta je to hrana. Dobijao si ukusnu i čistu hranu u kojoj nema nikakvog otpada

koji bi se na fiziološki način izbacivao iz organizma. Nakon dolaska na ovaj svijet, tvoja opskrba i hrana su bili spremni u majčinim grudima, hrana koja će ti dati snagu, pospješiti razvoj i osigurati tjelesni imunitet. U svakom času, kada osjetiš glad, tvoja hrana je spremna, bez prethodne pripreme i zgotovljanja, u grudima tvoje majke, obogaćena svim sastojcima potrebnim za tvoje tijelo.

Ako nam je Mudri Allah podario sve ove blagodati prije nego smo naučili šta su to blagodati i prije nego smo saznali kako da ih od Njega tražimo i, ako je On, Sveznajući, uredio ovaj univerzum potčinjavajući ga našim potrebama i prohtjevima, pitam se koliki je naš udio u dovi?! Dova je u tom slučaju samo pokazivanje pokornosti i predanosti Svemogućem Allahu. Jer, čovjek koji nije obmanut fizičkim uzrocima i zakonitostima u prirodi, uništava osjećaj svoje moći, neovisnosti i samoobmanjujuće zanesenosti duše. Kad čovjek moli Uzvišenog Allaha u takvom stanju, njegova je molba krunisana poniznošću, predanošću i osjećajem nemoći pred Allahovom veličinom i svemoći – a to je najuzvišeniji cilj dove.

Ukratko rečeno, dova je poziv ili molba upućena od strane slabijeg ka jačem i moćnijem, u kojem molitelj traži ostvarenje nekog cilja ili dobra koje on svojom snagom i njemu podarenim uzrocima ili faktorima ne može postići.

Obično se čovjekovo ponašanje mijenja s promje-

nama u životu, napretkom civilizacije i sve većim čovjekovim spoznavanjem uzročno-posljedičnih zakona u prirodi, pa se često dešava da on zaboravi na Allaha i pouzda se u otkrivene prirodne uzroke i faktore.

Treba znati da Allahovo neodazivanje na našu molbu ne znači i Njegovo nezadovoljstvo s našim djelima, jer su često dobro i korist, kojima se nadamo, upravo skriveni u neostvarenju onoga što tražimo.

U odnosu ljudi spram dove, Uzvišeni Allah otkriva brojne mudrosti, s obzirom da molitelj u svojoj dovi nekada traži dobro za sebe i one koje voli iz svoga okruženja, a u drugoj prilici, kad ga ophrvu problemi i nađe se u stanju psihičke rastrojenosti, molitelj proklinje; tako majka kune svoje dijete, otac moli protiv svoga sina... Šta mislite da Svemogući Allah uslišava i prima svaku dovu, pa da udovolji pozivu ogorčene majke ili usliša kletvu srditog oca, na što bi ovaj svijet ličio?! Iz tog razloga, Svemilosni Allah je objavio: **"Da Allah ljudima daje zlo onako brzo kao što im se odaziva kad traže dobro, oni bi, uistinu, stradali..."** (Jūnus, 11.)

Ako nam Uzvišeni Allah odgađa dovu u kojoj, u stanju srdžbe i odsustva svijesti, proklinjemo i prizivamo zlo za one koje volimo ili nam ne primi dovu u kojoj tražimo smrt, prizivamo zlo ili molimo nesreću za sebe lično – pa On, Uzvišeni, zna da je to

dova nerazboritosti i nepromišljenosti i odbijajući da nam je usliša ustvari nam ukazuje Svoju milost. To je dovoljan znak da Uzvišeni Allah pokazuje milost prema Svojim robovima tako što gleda u njihova stanja i osjećaje kad mole i upućuju dovu i uzima u obzir njihovo neznanje u pogledu poimanju dobra i zla, štetnoga i korisnog. Iz tog razloga, Svemilosni Allah se odaziva samo na dovu koja svojim sadržajem predstavlja stvarno i potpuno dobro za molitelja.

Drugo poglavlje

DRUGO POGLAVLJE

DOVA U KUR'ANU

U znakove Allahove milosti prema Njegovim stvorenjima spada i to da ih je On podučio kako da Ga mole i šta da traže u svojim dovama, baš kao što ih je podučio kako da Mu se pokoravaju i robuju. Najbolja dova je ona izrečena riječima Gospodara, jer Sveznajući i Svemilosni, bez imalo sumnje, najbolje zna šta nam koristi i osigurava dobro. Otuda je kur'anska dova najbolja dova kojom se možemo obratiti Uzvišenom Allahu, jer je ona svojim sadržajem nama poklonjena od Allaha, da se Njemu, Svevišnjem, njome obraćamo.

No, u čemu se krije bit ili filozofija dove u Kur'anu? Da li nas je Uzvišeni Allah podučio kako da u dovi tražimo ovozemaljsko dobro? Da li nas je uputio da tražimo imetak ili položaj, da molimo za ugled ili vlasništvo nad nekretninama? Da li nas je Svemilosni Allah podučio da u dovi tražimo ahiretsko dobro, Njegovu zaštitu od dunjalučkih zala i iskušenja, te da nam On poveća uputu i podrži nas u isprav-

nom okretanju ka Njemu, kako bismo time zaslužili vječni boravak u Džennetu?!

Ako bismo analizirali kur'anske ajete o dovi, primijetit ćemo da većina ajeta, u čijem se kontekstu spominje dunjaluk, govori o pokajanju, opraštanju grijeha i udaljavanju od njih, pozivaju na pokornost i približavanje Uzvišenom Allahu, te na težnju za postizanjem visokih stepena (deredža) na ahiretu. Zašto? Zato što dunjalučki život na Zemlji kod Svevišnjeg Allaha ne predstavlja stvarni i ugodni život, nego je On ahiretski, vječni život, rezervisao za uživanje i učinio ga vrijednim i stvarnim životom.

Svemogući Allah je objavio: **"Život na ovome svijetu nije ništa drugo do zabava i igra, a samo onaj svijet je – život, kad bi samo oni znali!"** (El-'Ankebūt, 64.)

U ajetu je upotrijebljen izraz: ٱلْحَيَوَان (el-hajevān), što znači: pravi, stvarni život, istinsko življenje. Zašto? Zato što je ahiretski život vječan, bez kraja i u njemu nema smrti. U njemu blagodati i darovi nisu prolazni, niti će nekome biti uskraćeni. Stanovnik Dženneta će trajno, neprekidno uživati u blagodatima. Te blagodati i uživanja nisu po našim mjerama i poimanjima, niti po onome što cijelo čovječanstvo može zamisliti, već po mjeri i odredbi Svemogućeg Allaha. Mi ne možemo ni zamisliti veličinu te razlike između ljudskih i božanskih mjera i kvaliteta. Zatim, u Džennetu nema umora i napornog rada,

nema truda, stjecanja imetka, žurbe... Kad nešto poželiš i zamisliš, istog trena bit će ti posluženo.

Takav život je vrijedan traženja i molbe, te da se za njega svaki vjernik priprema svojim djelima. Razborit i razuman vjernik će, naravno, težiti ka onome što je vječno i neprolazno, a ne ka onome što traje neko vrijeme, godinu ili više godina, ali na kraju blijedi i nestaje.

Međutim, potrebno je odgovoriti na pitanje: Da li je Uzvišeni Allah zanemario dovu za dunjaluk i stjecanje nekog dunjalučkog dobra? Ne, naravno da nije, nego ju je samo ograničio na mjeru koja odgovara dužini i trajanju čovjekovog života na dunjaluku. Sveznajući Allah ne traži od čovjeka da se odrekne života na dunjaluku, da ga zanemari i baci za leđa. On je čovjeku postavio dunjalučke zadatke i ciljeve koje treba ispuniti radi opstojnosti svijeta, jer čovjek, poslije svoje smrti, ostavlja iza sebe potomstvo da živi na Zemlji. Časni Kur'an nas podučava kako da molimo za dunjalučka dobra i blagodati, postavljajući samo jedan uvjet u toj dovi: da nas ovozemni ukrasi ne zavedu od ahiretskog cilja i težnje ka njemu. Uzvišeni je objavio: **"A ima i onih koji govore: 'Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovome i na onome svijetu, i sačuvaj nas patnje u ognju!'"** (El-Bekare, 201.)

KAKO U DOVI TRAŽITI DUNJALUČKA DOBRA?

U kur'anskoj dovi: "**Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovome i na onome svijetu, i sačuvaj nas patnje u ognju!**", primjećujemo da Svevišnji Allah spominje dunjaluk prije ahireta. Ali, to ne znači da molitelj u dovi traži dunjaluk, govoreći: "Gospodaru moj, podari mi imetak, daruj mi vlast, počasti me ugledom..." zaboravljajući na ahiret. U ovoj dovi dunjaluk je spomenut na prvom mjestu zato što je on mjesto stjecanja ahireta i provjeravanja čovjekovog vjerovanja. Dunjaluk je put koji vodi do Dženneta ili Džehennema. Na dunjaluku ljudi rade i pokazuju trud, a naposljetku slijedi ahiret, gdje se polaže račun i izlažu dunjalučka djela i poslovi.

Svemilosni Allah upozorava nas na opasnost i pogubnost dunjalučke dove u kojoj se zanemaruje i ne spominje ahiret. Opasnost takve dove ogleda se u tome što vjernik, ako u svojoj dovi moli samo za dunjalučke ukrase i darove, nije ništa bolji od nevjernika, izjednačuje se s njime, jer nevjernik ne priznaje ahiretski život i ne osvrće se na ono što slijedi na ahiretu. O takvoj vrsti ljudi Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže: "**...Ima ljudi koji govore: 'Daj Ti nama, Gospodaru naš, na ovome svijetu!' Takvi na onom svijetu neće imati ništa.**" (El-Bekare, 200.) Ovo nas podsjeća da vjernik u svojoj dovi ne smije tražiti samo dunjalučka dobra, već i ahiretska. Od dunjalučkih dobara će moliti sve što mu je potrebno da

bi postigao uspjeh i spas na ahiretu. Upravo onako kako o tome kazuje naš Plemeniti Gospodar: **"I nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovome svijetu i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio, i ne čini nered po Zemlji, jer Allah ne voli one koji nered čine."** (El-Kasas, 77.)

Od vjernika se zahtijeva da u svojoj dovi moli za dobro dunjaluka i dobro ahireta, ali u onoj mjeri koliko mu je potrebno od dunjaluka i ahireta i onoliko koliko je svaki od ova dva svijeta važan i vrijedan. Kad čovjek u dovi moli i traži nešto od Uzvišenog Allaha, molba treba sadržavati riječi koje priliče da se upute Uzvišenom Allahu i imajući na umu Njegovu neograničenu moć. Tako ne dolikuje da se u dovi molitelj ograničava samo na prolazna dunjalučka dobra, već u svom traženju od Svemogućeg Allaha treba obuhvatiti blagodati dunjaluka i ahireta. U Kur'anu, Svemilosni je rekao: **"A ima i onih koji govore: 'Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovome i na onome svijetu, i sačuvaj nas patnje u ognju!'"** (El-Bekare, 201.)

Islamski učenjaci nemaju jedinstven stav o tome šta se podrazumijeva pod pojmom "dobro na ovome svijetu" (hasenetud-dun'jā). Neki smatraju da je to čestita supruga, a da se pod pojmom "dobro na onome svijetu" (hasenetul-āhireh) misli na Džennet. Drugi učenjaci tvrde da je "dobro na ovome svi-

jetu" znanje, jer znanje čovjeka nadograđuje i upotpunjuje, a da je "dobro na onome svijetu", pak, Allahovo praštanje grijeha ili magfiret. Možemo zaključiti da su islamski učenjaci saglasni da je "dobro na onome svijetu" Allahov oprost grijeha vjernicima, ukazivanje milosti i nagrađivanje Džennetom, a što se tiče "dobra na ovome svijetu", nema potrebe da ovaj pojam sužavamo i ograničavamo na samo jednu blagodat.

Dobro na ovome svijetu (hasenetud-dun'jā) jeste sve ono što čovjeka čini dobrim ili boljim kod njegovog Gospodara i što ga približava Njemu i Njegovoj milosti.

Dobro na onome svijetu (hasenetul-āhireh) jeste da čovjek bude spašen od džehenemske vatre, jer sâmo udaljavanje i odmicanje od ahiretske vatre je blagodat i dobro. Ako čovjek bude uveden u Džennet, prva blagodat, koja mu je ukazana, jeste udaljavanje i spašavanje od mučne džehenemske vatre.

DOVA I ČOVJEKOVA SLABOST

Među kur'anskim dovama nalazimo dove u kojima se traži ono što čovjek lično nikada ne može postići i ostvariti, kao što je dova u kojoj se moli za oprost grijeha na završetku sure El-Bekare: "**Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu**

zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas. Ti si Gospodar naš pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje!" (El-Bekare, 286.)

Ova dova je prikladna da se uči svakog jutra i večeri, jer svojim sadržajem obuhvata sve ljudske manjkavosti koje mogu da ugroze i upropaste od Boga određenu svrhu čovjekovog života na zemlji. Svemilosni Allah ne opterećuje čovjeka preko njegovih mogućnosti i zato je neutemeljen i nerazuman ljudski sud koji tvrdi da Božije naredbe i zahtjevi prevazilaze ljudske sposobnosti, snagu i mogućnosti. Nebeski zakoni i božanski obavezujući zahtjevi pred čovjekom su u razini ljudske moći ili su čak i manji od toga. Primjera radi, Uzvišeni Allah je obavezao čovjeka sa pet dnevnih namaza, no da li je to maksimum ljudske moći u ibadetu (obredoslovlju)? Ne, naravno da nije, jer ima mnogo ljudi koji pored obaveznih – farz-namaza u jednom danu klanjaju i sunnete – dobrovoljne namaze prije i poslije farza, a neki od njih, dokazujući svoju pokornost i predanost Svevišnjem Allahu, uz sunnete obaveznih namaza obavljaju još i noćni-namaz u trajanju od sat vremena ili više sati prije sabah-namaza. Neki Bogu

odani robovi provode cijelu noć u namazu i ibadetu, a neki veći dio noći. Sve navedeno je preko one obaveze koju je Uzvišeni Allah odredio.

Uzvišeni Allah voli kada Mu se Njegovi robovi približavaju činjenjem nafila – neobaveznih dobrih djela i preko onoga što im je On stavio u obavezu. I, doista, mnogo je ljudi koji mogu činiti više od onoga što je farz – obavezno u ibadetu, što je dovoljan znak da su propisani ibadeti kvantitativno unutar granice ljudskih mogućnosti i snage. Tako, kada pročitaš ajet: "**Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...**" (El-Bekare, 286.), prisjeti se da te Milostivi Allah zadužio obavezama koje se nalaze unutar granica tvojih mogućnosti i budi na oprezu od šejtanskog došaptavanja i nagovaranja kako te tvoj Gospodar opteretio obavezama preko tvojih mogućnosti, pa da na osnovu šejtanske zamke i zablude odstupiš od izvršavanja Božije naredbe.

Kada u svojoj dovi zamoliš: "**Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo!**" (El-Bekare, 286.), time tražiš od Allaha da ti On, u slučaju da pogriješiš u izvršavanju neke vjerske dužnosti ili zaboraviš na nju, oprosti i pobriše kaznu određenu za takav prijestup. Zaborav i griješenje su osobine urođene ljudima još od prvog čovjeka, našeg praoca Adema, a. s. Svevišnji Allah je u časnom Kur'anu objavio: "**A Ademu smo odmah u početku naredili; ali on je zaboravio, i nije odlučan**

bio." (Tāhā, 115.) Svi ljudi zaboravljaju i zaborav se najčešće pojavljuje kao posljedica zanesenosti i obuzetosti nekom dunjalučkom mišlju ili poslom koji nam odvode pažnju od sjećanja na Allaha. Zato se u dovi obraćamo Allahu: "**Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo...**", jer su najbolji ljudi – Božiji poslanici, a. s., u datim trenucima zaboravljali. Tako je Musa, a. s., u susretu sa Hidrom, želeći da nauči ono što ne zna, zaboravio na svoj zavjet na šutnju o onome što vidi, pa je počeo da pita i navaljuje na Hidra, tražeći pojašnjenje u vezi s onim što je vidio od Hidrovih, na prvi pogled, čudnih postupaka. I kada ga Hidr podsjeti na dati zavjet, Musa, a. s., kako nas o tome obavještava mudri Kur'an, odgovori: "'**Ne karaj me što sam zaboravio' – reče – 'i ne čini mi poteškoće u ovome poslu mome!**'" (El-Kehf, 73.) Kad podigneš ruke u dovi i zavapiš svome Stvoritelju: "Gospodaru moj, ne kazni me zbog toga što sam zaboravio!", kao da time priznaješ svoju ljudsku slabost od koje je i osobina zaborava, koja se pojavljuje u ljudskom ponašanju i pored njegove volje. Zato moliš da te Svemilosni Allah ne kazni zbog samog zaborava i posljedica koje zaborav sa sobom nosi.

I pravljenje grešaka je, također, osobina čovjeka. U tom kontekstu Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Svi Ademovi potomci griješe, ali najbolji među njima su oni koji se kaju." Tako i ti u svojoj dovi moliš Uzvišenog Allaha da ti oprosti gri-

jehe i pređe preko tvojih pogrešaka. I vidi čuda i dara! – kad god to zatražiš od Svemilosnog Allaha, On se odazove tvojoj molbi, oprosti ti grijehe i pređe preko tvojih pogrešaka. Pa, ako ovaj ajet budeš učio svaki dan i ako budeš tražio od svoga Gospodara oprost i milost, On će ti to darovati. Nije li to potpuni iskup i oprost svih grijeha?! Jer, kroz svoju molbu ti priznaješ i oglašavaš da tî grijesi i pogreške nisu proizvod tvoje volje i izbora, već nehotične greške za koje se kaješ i nemaš namjeru ustrajavati u njima, a, s obzirom na to, ni Svemilosni Allah tada neće zbog njih pozivati na odgovornost i izvoditi pred sud.

Zatim, u svojoj dovi iskreno moliš Uzvišenog Allaha: **"Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas!"** (El-Bekare, 286.) Šta je to breme ili *isr*, kako se u Kur'anu navodi? To je tovar koji čovjek nosi s velikom mukom. To su stroge i teške Božije zapovijedi kojima je Svevišnji Allah obavezivao prethodne ummete i narode zbog njihovog prkosa i bezobzirnog griješenja, kao što su, naprimjer, Jevreji, koji su izvajali tele od istopljenog zlata i počeli mu se klanjati, a potom su se htjeli pokajati. Svevišnji Allah im je naredio da se poubijaju, kao znak njihovog pokajanja, o čemu nas je obavijestio u Kur'anu: **"I kada je Musa rekao narodu svome: 'O narode moj, prihvativši tele, vi ste samo sebi nepravdu učinili; zato se Stvoritelju svome pokajte i između vas prestupnike smrću kaznite. To je**

bolje za vas kod Stvoritelja vašeg, On će vam oprostiti! On prima pokajanje i On je milostiv.'" (El-Bekare, 54.) Dova je izraz poniznog obraćanja Uzvišenom Allahu i molba da nas On, usljed naših grijeha, ne optereti obavezama koje svojom snagom ne možemo podnijeti, već da Njegove kušnje, kojima On ispituje vjeru Svojih robova na dunjaluku, budu odmjerene spram naših sposobnosti. Ovakva dova štiti Allahove robove na dunjaluku od onoga što ne mogu podnijeti, pa tako i Božija sudbina i predodređenje (kadā' i kader) dolaze u formi olakšice i u podnošljivoj mjeri ili, pak, sudbinsko određenje možda bude teško i gorko, ali uz njega Milostivi pošalje mnoga dobra i otvori vrata Svoje milosti i blagosti. Ponekad Sveznajući Allah u srce Svoga roba sa tegobnom sudbinom spusti i strpljenje, pa on podnosi gorčinu i teret kadera, ma kako težak i gorak on bio.

Nastavljajući moliti, iskreno tražiš od svoga Gospodara: **"I pobriši naše grijęhe i oprosti nam!"** (El-Bekare, 286.), što znači da od Njega tražiš da izbriše tragove tvojih hrđavih postupaka, jer izraz *'afv*, koji je upotrijebljen u ajetu, znači zatiranje tragova, kao što pješak kroz pustinju ostavlja tragove u pijesku, pa ih vjetar, kada zapuše, zatire i prekriva. Ovom dovom mi molimo Svemogućeg da izbriše sve naše loše i ružne postupke u našem životnom putovanju kroz dunjaluk do ahireta. Iskreno Ga dozivamo da nam oprosti, jer se može desiti da tragovi grijeha budu

obrisani i da Uzvišeni Allah ne kazni roba zbog njegovih prijestupa, ali da ostanu Njegova srdžba i gnjev nad robom, a niko od nas ne može podnijeti teret Allahove srdžbe i Njegovog gnjeva. Iz tog razloga mi ne molimo samo za brisanje grijeha i uslišanje pokajanja, već za potpuni oprost, kao da se grijeh nije ni desio, jer **"On, doista, sve grijehe prašta."** (Ez-Zumer, 53.)

Potom u dovi molimo: **"Smiluj nam se!"** (El-Bekare, 286.), tj. ukaži nam Svoju milost, učini da nas ona prekrije i zastre u svim životnim situacijama i prilikama, te da Tvoja milost, Bože, uvijek bude uz nas, tokom čitavog našeg ovozemnog života i nakon naše smrti, na ahiretu.

Sveznajući Allah nas obavještava da su kazna i milost u Njegovoj Ruci, On njima upravlja, pa kažnjava koga hoće i dariva milost kome On hoće, kako se i navodi u Kur'anu: **"...'Kaznom Svojom Ja kažnjavam koga hoću' – reče On – 'a milost Moja obuhvaća sve; daću je onima koji se budu grijeha klonili i zekat davali, i onima koji u dokaze Naše budu vjerovali.'"** (El-A'rāf, 156.)

Na kraju ove kur'anske dove, molimo: **"Ti si Zaštitnik naš pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje!"** (El-Bekare, 286.), priznavajući da nema boga osim Allaha, Jedinoga, te da ne postoji niko drugi osim Njega kome se obraćamo i okrećemo, moleći za oprost i milost.

Doista, nema drugog boga osim Allaha, Uzvišenog, pa se zato ne stidi da Ga moliš za oprost, ma koliko grijeha imao, jer ako se ne okreneš Njemu i Njega ne zamoliš, kome ćeš se, poslije Njega, obratiti i vapaj uputiti?! Ne zaboravi da jedino Uzvišeni Allah ima u posjedu dar oprosta i dar milosti.

ISTICANJE DOBROČINSTVA U KUR'ANSKIM DOVAMA

Ako nakon navedenih primjera razmotrimo i druge dove u časnom Kur'anu, primijetit ćemo da se u njima traži postojanost u činjenju dobrih djela na dunjaluku, te oprost i milost na ahiretu. Pročitajmo kur'anski ajet: **"Gospodaru naš, nadahni nas izdržljivošću i učvrsti korake naše i pomozi nas protiv naroda koji ne vjeruje!"** (El-Bekare, 250.) To je molba za efektivnu i uspješnu borbu na Allahovom putu i dova za stabilnost, snagu i podnošenje nedaća ratovanja protiv bezbožnika.

U drugom ajetu, navodi se ova dova: **"Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kada si nam već na Pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje!"** (Ālu 'Imrān, 8.) Ovdje onaj koji moli traži od Uzvišenog Allaha potporu srca u ispravnom vjerovanju, jer su u Njegovoj Ruci srca svih stvorenja i On ih usmjerava kamo hoće. Allahov Poslanik, sallallahu 'alej-

hi ve sellem, često je, u svojim obraćanjima Svevišnjem, molio: "O Upravitelju srca, učvrsti moje srce u Tvojoj vjeri!" Jednom prilikom majka pravovjernih Aiša, r. a., sa znatiželjom upita Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Primijetila sam, Allahov Poslaniče, da često upućuješ tu dovu", na što je on, sallallahu 'alejhi ve sellem, odgovorio: "Sva srca se nalaze između dva Prsta Milostivog, pa koje od njih hoće, On upravi na Pravi put!" Čitajući sveti Kur'an, nailazimo na ajet: **"...i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete se svi pred Njim sakupiti!"** (El-Enfāl, 24.) Traženje postojanosti srca u vjerovanju je kur'anska preporučena dova, jer, ako se srce smiri i ustabili u vjeri, tada će sve ljudske radnje biti kvalitetne, dobre i korisne.

Zatim u kur'anskim dovama, nakon traženja postojanosti srca u vjeri, slijedi molba za oprost grijeha, ukazivanje milosti, zaštitu od ahiretske kazne, molba za darivanje dženetske blagodati i boravak u blizini Milostivog. Većina dova spomenutih u Kur'anu fokusirane su na ove zahtjeve, a to je iz razloga što Svemilosni Allah želi da vjernik zaradi dženetsko boravište na ahiretu, pa ga podučava dovama i molbama koje vode ka tom cilju; uči ga kako da traži oprost, čime da ostvari brisanje grijeha, kako da se sačuva džehenemske vatre i na koji način da zasluži ulazak u Džennet.

Svemilosni također upućuje Svoje robove na po-

kazivanje poniznosti i osjećaja straha u dovi, pa zbog toga vjernik moli Svemilosnog Allaha da mu propiše djela s kojima će On, Uzvišeni, biti zadovoljan, a ne ona koja izazivaju Njegovu srdžbu i gnjev. Vjernik moli da Svemilosni Allah posvjedoči i potvrdi njegov iman u srcu, kako se to navodi u ajetu: "...**'Gospodaru naš, mi, zaista, vjerujemo; zato nam oprosti grijehe naše i sačuvaj nas patnje u ognju!'**" (Ālu 'Imrān, 16.) ili u riječima Uzvišenog: "...**'Gospodaru naš, oprosti nam krivice naše i neumjerenost našu u postupcima našim, i učvrsti korake naše i pomozi nam protiv naroda koji ne vjeruje!'**" (Ālu 'Imrān, 147.) Čak i onda kad vjernik učini grijeh ili se nepravedno ponese prema sebi, to ga ne sputava da se ponizno, osjećajući strah od Božije kazne i vraćajući se putu pokornosti, obrati svome Gospodaru kroz dovu i druge oblike robovanja.

Od vjernika se traži da pribavi svjedoke za svoje vjerovanje, pa da zamoli Uzvišenog Allaha da mu bude svjedok, jer On sve zna i na sve budno motri. U ajetu je objavljeno: "**Gospodaru naš, mi u ono što Ti objavljuješ vjerujemo i mi poslanika slijedimo, zato nas upiši među svjedoke!**" (Ālu 'Imrān, 53.) Ali, kako će vjernici biti svjedoci Allahu, jer On nema potrebu da Mu neko svjedoči?! Istina je kod Njega! Odgovor je sljedeći: To je počast i dokaz vjernicima na Sudnjem danu da ih Uzvišeni Allah uzima za istinoljubive i iskrene, one koji ne lažu i ne krivotvore.

Evo još jedne kur'anske dove u kojoj se spominje svjedočenje i potvrda imana. Uzvišeni je objavio: **"Gospodaru naš, onoga koga Ti budeš u vatru ubacio Ti si već osramotio, a nevjernicima neće niko u pomoć priteći. Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru: 'Vjerujte u Gospodara vašeg!' – i mi smo mu se odazvali. Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i pređi preko hrđavih postupaka naših, i učini da poslije smrti budemo s onima dobrima. Gospodaru naš, podaj nam ono što si nam obećao po poslanicima Svojim i na Sudnjem danu nas ne osramoti! Ti ćeš, doista, Svoje obećanje ispuniti!"** (Ālu 'Imrān, 192.–194.)

Kada pogriješiš i učiniš grijeh, zatim se osvijestiš i vratiš razboritosti, požuri na stazu vjere i imana, učini istigfar, zatraži oprost od Allaha, pa da ti On, Svemilosni, potare mrlju grijeha i izbriše ga iz memorije Plemenitih pisara, te ga oni i ne zapišu u svoje spise. Čuvaj se dobro da ne učiniš grijeh, a onda ga zanemariš i ne popratiš ga pokajanjem, ili da ustraješ u njegovom ponavljanju! A kako da ga zanemariš i ne pokaješ se kada te Uzvišeni Allah podučio dovi pokajanja i načinu čišćenja od grijeha?! Svevišnji je u Svojoj Knjizi rekao: "**'Gospodaru naš' – rekoše oni – 'sami smo sebi krivi, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni.'**" (El-A'rāf, 23.)

Zbog kobne posljedice nepravde i lošeg skončanja

nepravednih i nasilnika, Kur'an nas podučava na koji način da se preventivno zaštitimo od nepravde i nepravednih postupaka, jer će nepravda ili nasilje (zulum) na Sudnjem danu biti predočeni kao tmine, a zulumćare čeka najstrožija kazna kod Silnog Allaha. Otuda se u Kur'anu navodi dova: **"A kada im pogledi skrenu prema stanovnicima Džehennema, uzviknuće: 'Gospodaru naš, ne daj nam da budemo s narodom grješnim!'"** (El-A'rāf, 47.)

POŽURIVANJE S POKAJANJEM – JEDAN OD UZROKA ZA BRISANJE GRIJEHA

Što se tiče euze, odnosno traženja zaštite i utočišta kod Uzvišenog Allaha od šejtana prkosnika, treba naglasiti da se ona spominje u Kur'anu i od vjernika se traži da je uči, jer osnovna zadaća šejtana jeste, ustvari, došaptavanje i nagovaranje vjernika na grijeh. Sve njegove radnje na dunjaluku su usmjerene ka jednom cilju – da zavodi i obmanjuje vjernike. On im donosi ružne misli u namazu, uljepšava im i oslađuje grijehe, podstiče ih i bodri u nepromišljenim postupcima, nagovara ih i daje im lažna obećanja i nade, a sve to kako bi okaljao i uništio njihovo vjerovanje (iman). Šejtan pokušava vjernike odvratiti od obavljanja namaza, jer mu je to primarna zadaća na Zemlji. U odnosu spram grješnika nije mu potrebno

puno truda, jer su oni prihvatili njegov poziv i put, te su se preobrazili u ljude-šejtane (šejāṭīnul-ins).

Cilj šejtana je svaki Božiji rob mu'min – iskreni vjernik. Taj prkosnik i prokletnik ne sjedi na vratima birtija, kupleraja i objekata gdje se čine veliki grijesi, nemoral i razvrat, jer se tu okupljaju njegovi sljedbenici, već on počiva na kapijama džamija, pokušavajući da pokvari vjernicima njihov namaz i spominjanje Uzvišenog Allaha. Iz tog razloga, Svemilosni Allah traži od nas da učimo euzu i molimo za Njegovu zaštitu i podršku. On je objavio: **"I reci: 'Tebi se ja, Gospodaru moj, obraćam za zaštitu od priviđenja šejtanskih, i Tebi se, Gospodaru moj, obraćam da me od njihova prisustva zaštitiš!'"** (El-Mu'minūn, 97.–98.)

Uzvišeni Allah nas također podsjeća da je čestita supruga blagodat i dunjalučki ukras, pa taj najljepši dunjalučki ukras vjernik traži od Darovatelja Milostivog u svojoj dovi. U suri El-Furkan nalazimo ajet u kojem se navodi: **"...i oni koji govore: 'Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!'"** (El-Furkān, 74.)

Dova vjernika mora biti prožeta i zahvalom (šukrom) Uzvišenom Allahu na mnogobrojnim i trajnim blagodatima koje nismo kadri ni izbrojati, jer je zahvala na blagodatima uvrštena u stroge dužnosti (vadžibe) vjernika. Allah Svemilosni i Mudri je

uredio svijet i vasionu za doček čovjeka i učinio ih podobnim za njegov boravak, pripremajući za njega razne blagodati prije nego ga je spustio na Zemlju. Ništa od onoga čime se koristimo nismo mi stvorili ili napravili. Zato, kad želiš da uputiš riječi zahvale svome Stvoritelju, neka to bude kur'anskim stilom, kao u ajetu: **"...'Gospodaru moj, dozvoli Mi da Ti budem zahvalan na blagodati koju si darovao meni i roditeljima mojim, i pomozi mi da činim dobra djela kojima ćeš zadovoljan biti, i učini dobrim potomke moje; ja se, zaista, kajem i odan sam Tebi.'"** (El-Ahkāf, 15.)

Model kur'anskih dova podsjeća nas da u svojim molbama trebamo tražiti od Svemilosnog Allaha oprost i milost za one koji su nas pretekli u vjeri i koji su umrli sa imanom, oporučujući i nama da slijedimo Pravi put, jer smo vjeru i vjersku praksu naučili od njih. U njima smo pronalazili uzore i vodiče, s obzirom da su svojim djelovanjem dokazali povjerenje u dostavljanju i prenošenju luče islama, kao i povjerenje u dosljednosti uvjerenju i radu za islam. Pokazali su se kao svijetli i postojani uzori u predanom radu za ideju vjere i islamskog misionarstva. Otuda nas Sveznajući Allah podučava i podstiče da molimo za njih, kao što se navodi u ovom ajetu: **"...'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospo-**

daru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv!'" (El-Hašr, 10.)

Kroz dovu molimo od Allaha Njegovo svjetlo, jer Svojim svjetlom On upućuje srca, pročišćava duše i štiti od skretanja na stranputicu. Uz Allahovo svjetlo, koje nam On dariva, mi hodimo stazom spasa i postojano činimo dobročinstva. Ako, pak, nekad i pogriješimo, Allahovo svjetlo nam ukloni tmine do Pravoga puta. Srce, u koje jednom uđe to svjetlo, više nikada neće zastraniti, odstupiti od istine, zalutati ili biti ozlojeđeno.

Svemilosni Allah nas podučava da od Njega u dovi tražimo svjetlo upute. On je objavio: **"...'Gospodaru naš' – govoriće oni – 'učini potpunim svjetlo naše i oprosti nam jer Ti, doista, sve možeš.'"** (Et-Tahrīm, 8.)

Kur'anske dove su ujedno i uputa i zaštita. Uzvišeni Allah nas izvodi i upućuje na najstabilniji i najispravniji put, istovremeno nas štiteći od zla i kobnog skončanja. Uzvišeni nam preko Kur'ana osvjetljava sve životne puteve i dileme, a onaj ko se bude čvrsto držao kur'anskih dova, taj nikada neće zalutati. A Uzvišenom Allahu nema ništa draže od toga da Ga moliš riječima koje je On, Svevišnji, objavio.

Treće poglavlje

TREĆE POGLAVLJE

DOVE MELEKA I VJEROVJESNIKA

Prije nego progovorimo o dovama našeg poslanika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, kazat ćemo nešto o dovama meleka i ranijih poslanika i vjerovjesnika, a. s. Možda će neko upitati: "Zar postoje dove meleka?" Da, naravno da postoje. Meleki izgovaraju salavat na našeg Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, a njihov salavat je jedna vrsta dove. Meleki, također, upućuju dove Uzvišenom Allahu moleći za dobro vjernika, jer čovjek je Allahov halifa – namjesnik na Zemlji kojem je Svemogući potčinio Zemlju i sve što je na njoj, što čovjek svojom snagom nikada ne bi mogao postići.

Uzvišeni Allah je, kroz Svoju odredbu, htio da saznamo kako meleki mole za nas. A koji su to meleki? Oni najodabraniji: meleki iz visokog i uglednog društva, nosači Božijeg Prijestolja, najsnažniji među melekima i najbliži Allahu.

Čitajući časni Kur'an nailazimo na ovu dovu: **"Meleki koji drže Prijesto i oni koji su oko njega**

veličaju i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Nj i mole se da budu oprošteni grijesi vjernicima: 'Gospodaru naš, Ti sve obuhvaćaš milošću i znanjem; zato oprosti onima koji su se pokajali i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u vatri! Gospodaru naš, uvedi ih u edenske vrtove, koje si im obećao, i pretke njihove i žene njihove i potomstvo njihovo – one koji su bili dobri; Ti si, uistinu, silan i mudar. I poštedi ih kazne zbog ružnih djela, jer koga Ti toga dana poštediš kazne zbog ružnih djela – Ti si mu se smilovao, a to će, zaista, veliki uspjeh biti!'" (El-Mu'min, 7.–9.)

To je dova meleka za Allahove odane robove koji čvrsto vjeruju u Njega. Ne sumnjamo da ima i drugih dova i drugih meleka, pored nosača Prijestolja Milostivog, koji mole za čovjeka, ali nam Kur'an eksplicitno govori o ovoj skupini meleka, a koji su, kako smo već naveli, najodabraniji meleki i položajem najbliži Svemogućem Allahu.

Šta to meleki mole za ljude? Oni traže oprost za vjernike, što znači pregledavanje grijeha i brisanje njegovih posljedica. Ajet nam ukazuje na općenitost, tj. da meleki traže oprost za svakog vjernika na Zemlji.

Ako je dova za oprost grijeha vjernicima potekla od ovih časnih meleka koji nose Prijestolje Milostivog, kao i od meleka iz njihove blizine, to znači da je njihova dova uslišana, jer ta njihova blizina Uzvi-

šenom Allahu nije fizička, nego blizina položaja i ugleda, te su njihove dove makbul – primljene i uslišane kod Svemilosnog Allaha.

Kojim se to riječima meleki obraćaju Gospodaru svjetova? Oni u dovama mole ovako: **"Gospodaru naš, Ti sve obuhvaćaš milošću i znanjem..."** (El-Mu'min, 7.), tj. Tvoja milost je veća od grijeha koje su vjernici počinili, a Tvoje znanje obuhvata i pretiče njihova djela; znaš šta su uradili i šta će uraditi, bilo da to čine u tajnosti ili na javi, bilo da to čine riječima, postupcima ili u mislima. Ti sve poznaješ i vidiš sve ono što Tvoji robovi i stvorenja rade, a mi ništa od toga ne znamo, pa slava i svaka veličina pripadaju samo Tebi. Mi Te molimo, Gospodaru naš, da oprostiš robovima Svojim koji su povjerovali i prihvatili put koji Tebi vodi. Gospodaru, oni su prihvatili najveću istinu: da nema boga osim Tebe i spremno se bore za Tvoju vjeru, pa ako zaborave, nehotice posrnu ili pogriješe, Ti im oprosti, sačuvaj ih kazne džehenemske i boravka u njemu, jer to je kazna nepodnošljiva i strašna, makar trajala i jedan tren.

Prva dova meleka koju su uputili Milostivom za dobro vjernika jeste zaštita i zaklon od džehenemske kazne i patnje, a to iz razloga što je spašavanje od ulaska u džehenemsku vatru najveći uspjeh na Sudnjem danu. To je prva Allahova milost i znak Njegovog zadovoljstva kojeg će ukazati Svojim odanim ro-

bovima na dan izlaganja djela i polaganja računa. Takav odnos prema vjernicima smatra se velikim blagodarom čak i za one vjernike iz skupina s bedema (ashābul-a'rāf), koji budu spašeni od vatre, ali ipak neko vrijeme zadržani između Džehennema i Dženneta zbog nedovoljnosti njihovih dobrih djela da odmah budu uvedeni u vječne užitke. I oni su sretnici i dobitnici nagrade spasa i zaklona od patnje Džehennema. Poslušajmo riječi Uzvišenog: **"...i ko bude od vatre udaljen i u Džennet uveden – taj je postigao šta je želio..."** (Ālu 'Imrān, 185.) Udaljavanje i spašavanje od džehenemske vatre je prvi korak do Dženneta, a kojeg je i Uzvišeni Allah izdvojio posebno kao blagodat i milost.

Zatim meleki nosači Prijestolja Milostivog nastavljaju svoju dovu za vjernike, pa kažu: **"Gospodaru naš, uvedi ih u edenske vrtove, koje si im obećao..."** (El-Mu'min, 8.), ukazujući na drugi korak do vječnog spasa, a to je uvođenje vjernika u Džennet. Nakon što su zamolili Svemilosnog da sačuva vjernike džehenemske patnje i vatre, meleki mole da ih On, Svojom milošću i dobrotom, uvede u vrtove uživanja i blagodati koje je On, Gospodar svjetova, obećao Njemu odanim robovima. Time se kruniše i upotpunjuje ahiretsko spasenje vjernika.

I pogledajmo ovo, časni meleki ne samo da su molili za dobro vjernika, već upućuju dovu Uzvišenom Allahu i za dobro njihovih roditelja, supruga i po-

tomstva, pa da ih Milostivi Allah pridruži vjernicima u Džennetu ako su bili sljedbenici puta Božijega. On, Dobročinitelj Milostivi, uslišao je ovu molbu meleka. U Kur'anu je objavio: **"Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju povela priključićemo djecu njihovu, a djela njihova nećemo nimalo umanjiti – svaki čovjek je odgovoran za ono što sâm čini."** (Et-Tūr, 21.)

U kontekstu toga razumijemo da će Svemilosni Allah iskrenim i predanim vjernicima, iz Svoje milosti i dobrote prema njima, pridružiti njihove porodice u Džennetu, kao i sve njihove dobre potomke, makar oni svojim djelima i ne zasluživali taj dženetski položaj na kojem se nalaze njihovi očevi. Uzvišeni Allah će uvećati njihova dobra djela, pa će ih sastaviti u Džennetu, s tim da pridruženom, zbog podizanja stepena i djela njegovih potomaka, neće biti umanjen položaj i nagrada koju je zaslužio. To je još jedan izraz milosti Uzvišenog prema Njegovim čestitim i dobrim robovima.

Isto tako, Svemilosni Allah u dunjalučkom životu pazi i štiti potomke Svojih poslušnih robova koji su preselili na vječni svijet. O jednom takvom slučaju Svemilosni Allah nas obavještava u suri El-Kehf, gdje se navodi da je neki čestiti i pokorni Allahov rob ostavio iza svoje smrti blago nejakoj i nestasaloj svojoj djeci u naselju zlih i nečasnih ljudi koji su bespravno uzimali tuđi imetak i koji u svojim postup-

cima nisu pazili na Allahovo zadovoljstvo. Mudri Allah je u to naselje naveo plemenitog Hidra koji je obnovio obrušeni zid ispod kojeg je bilo zakopano i skriveno jetimsko blago, kako ga se ti zlikovci i pohlepnici ne bi dokopali, sve dok djeca tog vjernika ne porastu i ne smognu snage da brane svoja prava i imovinu. Razlog za sve te događaje bila je samo jedna činjenica, a to je da je otac te djece, jetima, bio vjernik i Allahu pokoran rob. Pročitajmo riječi Uzvišenog: **"A što se onoga zida tiče – on je dvojice dječaka, siročadi iz grada, a pod njim je zakopano njihovo blago. Otac njihov je bio dobar čovjek i Gospodar tvoj želi, iz milosti Svoje, da oni odrastu i izvade blago svoje..."** (El-Kehf, 82.)

Primjećujemo da se dobročinstvo i dobrota oca odražava na njegovo potomstvo i na dunjaluku i ahiretu podjednako.

Sada se vratimo dovi meleka nosača Prijestolja i onih u njihovoj blizini, koji upućuju dovu za vjernike. Nakon što su zamolili Uzvišenog Allaha da spasi vjernike džehenemske vatre i uvede ih u Džennet, njih i porodice njihove: očeve, majke, supruge i djecu, oni nastavljaju svoju iskrenu dovu, pa kažu: **"Ti si, uistinu, silan i mudar."** (El-Mu'min, 8.) Gospodaru naš, ti si Silni (El-'Azīz), činiš šta hoćeš i niko Te – Tebi pripada slava i hvala – ne pita zašto to činiš. Za Tebe nema prepreke, niti teškoće i niko Ti se ne može suprotstaviti u htijenju i stvaranju.

Zato si samo Ti Silni (El-'Azīz), Koji čini šta poželi, kada poželi i kako poželi. Ti si, Gospodaru naš, Mudri (El-Hakīm), sve činiš mudro i s mjerom, u svakom Tvom činu i stvorenju izljeva se mudrost Tvoja neiscrpna; sve ima svrhu i svojoj svrsi služi.

Časni meleki nastavljaju svoju dovu za vjernike, pa traže od Svevišnjeg Allaha da vjernike na Sudnjem danu poštedi patnje, tegobe i straha, odnosno posljedica grijeha, a ko bude pošteđen toga na Dan polaganja računa, zaista je velikom milošću zaodjenut i to je uspjeh najveći. Na Sudnjem danu pred očima svih stvorenja i Allahovih robova, od Adema, a. s., pa do posljednjeg čovjeka rođenog na Zemlji, nevjernici i grješnici će biti ponižavani, nipodaštavani, kažnjavani i izvrgavani ruglu. Poniženje i ruglo toga dana bit će bolno, mučno i tegobno za dušu čovjeka, jer će vlast nad dušama i njenim osjećajima biti u Ruci Svemoćnoga, a bol će dodatno zagorčavati činjenica da će se sva djela izlagati javno, a ponižavanje odvijati pred cijelim čovječanstvom. Iz tog razloga, ko bude pošteđen i sačuvan posljedica svojih grijeha i stavljen u zaklon Božije milosti, to je, bez imalo sumnje, najveći uspjeh i spas. U tome, također, primjećujemo veliku počast koju Uzvišeni Allah ukazuje Ademovim potomcima. On je odredio da časni meleki i oni Njemu bliski, nosači velikog Prijestolja, uče dove i mole za Njegove dobre robove, predane vjernike, tražeći oprost za njihove grijehe i mole Milostivog da

iz sačuva patnje u Vatri i uvede ih u perivoje Dženneta vječnoga. I ne samo to, već oni mole Uzvišenog Allaha da u Džennet uvede i roditelje, porodicu i potomke vjernika, te da i njih zaštiti od patnje i straha na Sudnjem danu kojem će biti izlagani nevjernici i grješnici. Ima li veće počasti za čovjeka od ovoga?!

Svemilosni Allah nam pokazuje veličinu i položaj kojeg On daje čovjeku. Zamisli samo to da meleki mole za čovjeka, za oprost njegovih grijeha, spas od vatre i ulazak u Džennet! Ovim smo htjeli navesti samo jedan primjer kakav položaj čovjek zauzima kod svoga Gospodara i kako se meleki odnose prema Allahovom pokornom robu.

DOVA ADEMA, A. S.

Jedan od mnogobrojnih oblika Allahove dobrote prema čovjeku jeste i taj što ga je prilikom spuštanja na Zemlju podučio dovi. Kada je Adem, a. s., pogriješio i poslušao Iblisov nagovor na grijeh, što je bio razlog spuštanja iz Dženneta na Zemlju i njega i njegove supruge Have, r. a., u tom momentu Svemilosni Allah ga je podučio dovi, kako to kazuje mudri Kur'an: **"I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga, pa mu On oprosti; On, doista, prima pokajanje, On je milostiv."** (El-Bekare, 37.)

Prvo čemu je Uzvišeni Allah podučio Adema, a. s., na Zemlji jeste dova. Bila je to dova pokajanja. Time

mu je Svevišnji Gospodar ponovo ukazao Svoju milost. Dao mu je štit kojim će se braniti od šejtanskih došaptavanja i uljepšavanja grijeha na Zemlji. Svemilosni Allah otvorio je vrata pokajanja pred Ademom, a. s., i podučio ga je kako će se pokajati za počinjenje grijehe. Prva molba i dova, prve riječi kojima se čovjek obratio Uzvišenom Allahu bile su riječi pokajanja u kojima su Adem, a. s., i njegova žena Hava, r. a., tražili milost, opraštanje počinjenih grijeha i brisanje njegovih posljedica. U vezi s tim, Kur'an navodi: **"'Gospodaru naš' – rekoše oni – 'sami smo sebi krivi, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni.'"** (El-A'rāf, 23.)

Uzvišeni Allah je otvorio vrata Svoje milosti i oprosta pred Ademom, a. s., i njegovim potomstvom, a to je put koji ih vodi do Dženneta, kako nas obavještava Allahov poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Niko od vas neće ući u Džennet zbog svojih dobrih djela." Neko od prisutnih upita: "Pa zar ni ti, o Allahov Poslaniče?!" Na to je on, sallallahu 'alejhi ve sellem, uzvratio: "Neću ni ja, sve dok mi Allah ne ukaže Svoju milost."

DOVA NUHA, A. S.

Dove poslanīkā i vjerovjesnīkā, a. s., bile su, bez izuzetka, prihvatane i primane kod Svevišnjeg Allaha, jer je svaka njihova dova imala snažan i utemeljen

imanski osnov. Sagledavajući život Nuha, a. s., zapažamo da je on 950 godina mukotrpno pozivao pripadnike svog naroda u vjeru, ali se niko od njih nije odazvao pozivu upute. Pozivao je generaciju iza generacije, pokušavajući da ih privoli da slijede stazu imana, ali su oni odbijali njegov poziv, ismijavali ga i pokazivali mu svoju gordost i oholost. Nakon toga, Nuh, a. s., upućuje dovu Uzvišenom Allahu i priziva propast svome narodu. O tome se u Kur'anu kaže: **"I Nuh reče: 'Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, jer, ako ih ostaviš, oni će robove Tvoje u zabludu zavoditi i samo će grješnika i nevjernika rađati! Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a nevjernicima samo propast povećaj!'"** (Nūh, 26.–28.)

Svemoćni Allah je uslišao dovu Nuha, a. s., pa je dao potop u kojem su bili uništeni svi nevjernici na Zemlji, tako da se nijedan od njih nije mogao spasiti. Nuh, a. s., je proveo 950 godina pozivajući svoj narod, trpeći razne uvrede i nedaće, ali mu se malo njih odazvalo. Uz pretpostavku da svaka generacija dosegne psihičko-fizičku zrelost u dvadesetoj godini života, dolazimo do zaključka da je Nuh, a. s., svoj poziv upute iznio pred oko 45 različitih generacija. Kad god bi neka generacija stasala, Nuh, a. s., bi ih pozvao u vjerovanje, ali su oni prkosno uzvraćali: "Mi se držimo vjere naših predaka!" Tako je Nuh,

a. s., na kraju izgubio nadu da će iko prihvatiti njegov poziv i razumjeti pitanje od životne važnosti – pitanje vjerovanja.

Poučno je da obratimo pažnju i na dio ajeta u kojem Nuh, a. s., konstatuje u svojoj dovi: **"...i samo će grješnika i nevjernika rađati!"** (Nūh, 27.) Ove riječi nam ukazuju na to da su pozvane generacije uvjerile Nuha, a. s., svojim postupcima da će i njihovi potomci i djeca koja odrastaju dosljedno slijediti put zablude i odbaciti poziv islama. Nuh, a. s., je ovo provjeravao kroz niz novih, dolazećih generacija, pozivajući ih u Allahovu vjeru, ali je došao do nepobitnog zaključka da oni nikada neće prihvatiti uputu, jer je njihovo politeističko ponašanje nepromjenljivo. Oni se nisu mogli promijeniti i popraviti, da bi nakon toga prihvatili svjetlo imana i predali se Uzvišenom Allahu, pa je jedini način za uspjeh Nuhova poziva bila kazna koja će uništiti nevjernike i tako ostaviti slobodan prostor za afirmaciju vjere i život male skupine vjernika koji su bili uz ovog strpljivog poslanika, a. s. Samo je takav ishod davao nadu da će vjernici prenijeti blagodat vjerovanja i svjetlo islama na svoje mlađe potomke i na taj način ustabiliti Allahovu vjeru na Zemlji.

Za ovakvu dovu, koju je Nuh, a. s., uputio Uzvišenom Allahu, on je imao mnogo razloga i opravdanja: tu je višestoljetno pozivanje svoga naroda, zatim pokušaj pronalaska novih metoda za uspostavljanje

komunikacije sa sunarodnjacima itd. No, sve to nije urodilo plodom, pa je na koncu i njegova nada bila slomljena o kamen nevjerstva i inata onih koje je pozivao.

DOVA IBRAHIMA, A. S.

Za Ibrahima, a. s., oca vjerovjesnīkā, veže se više dova, jer mu je Uzvišeni Allah ukazao na mjesto i temelje Kabe, zatim mu je bilo naređeno da ostavi suprugu Hadžeru i njihovog sina Ismaila, a. s., kod Svetoga hrama, pa se Ibrahim, a. s., odlučno i sa zadovoljstvom povinovao naredbi svoga Gospodara. Kada je Ibrahim, a. s., ostavio svoju porodicu kod temelja Svetoga hrama, pogledao je unaokolo, pa ne vidje ni vode, ni stabala, niti bilo kakvog znaka života. U tom je pomislio: kako će njegova čeljad preživjeti u ovoj pustoj i mrtvoj dolini, jer nije bilo ničega što odaje znake života i mogućnosti opstanka? No, Ibrahim, a. s., se poče pripremati za povratak, ostavljajući Hadžeru i Ismaila, a. s., tamo gdje mu je naredio Sveznajući Gospodar. Hadžera tada uhvati povodac njegove jahalice, želeći ga spriječiti u nakani i kroz suze govoreći: "Kome nas ostavljaš i prepuštaš u ruke?!" Ibrahim, a. s., joj ništa ne odgovori. Ona je ponovila isto pitanje, ali nije dobila odgovor. Tada je upitala: "Da li je to zapovijed Allaha da ovdje ostanemo?!" "Da", kratko odgovori Ibrahim,

a. s. Tek tada Hadžera pusti povodac jahalice i s vjerničkim ubjeđenjem kaza: "Uredu, Allah nas neće zaboraviti!" Ibrahim, a. s., krenu od njih i, prije nego ih izgubi iz vida, obrati se Milostivom ovim riječima: **"Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije, kod Tvoga Časnog hrama, da bi, Gospodaru naš, molitvu obavljali; zato učini da srca nekih ljudi čeznu za njima i opskrbi ih raznim plodovima da bi zahvalni bili."** (Ibrāhīm, 37.)

Ibrahim, a. s., nas kroz ovaj primjer podučava da se ne trebamo brinuti za uslišanje dove i tražiti realne uvjete, činioce ili načine ostvarenja onoga što tražimo. Pustoš, koja je vladala u dolini Svetoga hrama, gdje je Ibrahim, a. s., ostavio svoju porodicu, nije ga spriječila da uputi dovu Svemoćnome Allahu. On se obraća i traži pomoć od Gospodara prilika i činioca, a ne obraća se samim prilikama ili činiocima. Ibrahim, a. s., je bio duboko uvjeren u Allahovu neograničenu moć koja u istom trenu može da djeluje, jer Njegova moć nije uvjetovana ili određena bilo čim.

Čemu nas Svemilosni Allah želi podučiti navodeći Ibrahimovu, a. s., dovu? On nas podučava da nikada ne gubimo nadu, pa čak ni onda kada ne vidimo nikakvog realnog izgleda, niti uslova za uslišanje dove koju upućujemo. Ukazuje nam na to da ne prosuđujemo po svom nahođenju šta će se desiti ili kako će

se nešto završiti, te da gubljenje uvjeta uspjeha, promjene ili uslišanja dove iz vida ne budu rezoni po kojima ćemo prosuđivati stvari i donositi odluke. Uzvišeni Allah nas uči da je On uvijek uz nas i s nama, sve dok smo mi na Njegovom putu. I, kada nas životni problemi opkole i zatvore u beznađe, vrata nebeska za uslišanje dove i izvođenje u širinu bezbrižnosti su otvorena pred pravim vjernicima. Uzvišeni Allah nas vidi i zna u kakvom stanju se nalazimo, zato se okrenimo ka Njemu i iz dubine naših srca dozivajmo Ga i molimo, izgovarajući: "Ja Rabbi!" ("Gospodaru moj!"), s mu'minskim pouzdanjem i uvjerenjem da će nam se On odazvati i primiti našu dovu.

Zato, brate, kad god nestane vidljivih uvjeta za ostvarenje željenoga, znaj da je Allah tu, uvijek prisutan, i da je On svemoćan, pa neka te ne obuzimaju tuga i beznađe. On je u mudroj Knjizi objavio: **"Zaista, s mukom je i last!"** (El-Inširāh, 6.) Obrati pažnju, Svemilosni nije kazao: "Poslije muke slijedi i last", nego se last, olakšanje nalazi sa mukom, rješenje i razvedravanje će doći zasigurno i to brzo, jer je vezano za iskušenje i tegobu.

U svojoj drugoj dovi, Ibrahim, a. s., nas uči kako da radimo i postupamo na dunjaluku. Svemilosni Allah u Kur'anu ukazuje na ovu dovu Ibrahima, a. s.: **"I dok su Ibrahim i Ismail temelje Hrama podizali, oni su molili: 'Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš! Gospodaru naš, učini**

nas dvojicu Tebi odanim, i porod naš neka bude odan Tebi, i pokaži nam obrede naše i oprosti nam, jer Ti primaš pokajanje i samilostan si! Gospodaru naš, pošalji im poslanika, jednog od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati i Knjizi ih i mudrosti učiti i očistiti ih, jer Ti si, uistinu, silan i mudar!'" (El-Bekare, 127.–129.)

Božija naredba Ibrahimu, a. s., da podigne i obnovi temelje Časnog hrama – Kabe, iziskivala je od njega, a. s., bavljenje dunjalučkim, materijalnim poslom; da ode u mekanska brda, iskopa i iskleše kamenje, zatim ga donese i ozida temelje Kabe, kako bi ljudi bili upućeni na mjesto Najsvetijeg hrama.

Trebamo znati da kamenje, koje je Ibrahim, a. s., sakupio, ne predstavlja samo mjesto Svetoga hrama, nego upućuje na najčistiju lokaciju na Zemlji, koju je Uzvišeni Allah izabrao da bude mjesto Bejtullaha.

Mjesto Svetoga hrama bilo je izgubljeno nakon potopa koji je zadesio Nuhov narod, pa je Uzvišeni Allah htio da ponovo uputi ljude na to časno mjesto, kako bi dolazili tu u vrijeme hadža, da čine tavaf i obavljaju molitvu.

Podizanje znaka za Sveti hram je materijalni čin i dunjalučko djelo, s obzirom da se sastoji iz pronalaska kamenja, izbora i obrađivanja istoga i, na kraju, zidanja građevine. No, šta su to prvo uradili Ibrahim i njegov sin Ismail, a. s.? Na početku svog posla, zamolili su Uzvišenog Allaha da im ukabuli

trud i prihvati ga kao čin ibadeta. Iz tog razloga, naša je obaveza prije svakog posla tražiti od Svemilosnog Allaha da ga prihvati kao dobročinstvo koje činimo radi Njega. Kad klanjamo, molit ćemo Ga da nam prihvati namaz. Kad odemo na posao, molit ćemo Ga da to bude stjecanje halal-opskrbe za našu porodicu i čeljad. Kad presuđujemo u nečemu, molit ćemo Ga da to bude pravedno i s ciljem stjecanja Njegovog zadovoljstva. Kada jedemo ili pijemo, zahvalit ćemo se Uzvišenom Allahu na darovanim blagodatima, moleći Ga da usliša našu zahvalu. Kada pazimo i odgajamo svoju djecu u kući, molit ćemo Svemilosnog Allaha da nam to upiše u dobra djela i da blagoslovi taj odgoj i brižnost. Ovako ćemo postupati u svim drugim poslovima i djelima – molit ćemo Ga da primi naša djela, jer On sve čuje, zna i blizu je. On čuje ono što govorimo i zna ono što naumimo i mislimo.

Nakon ove dove, Ibrahim, a. s., i njegov sin Ismail, a. s., uputili su dovu Svemilosnom Allahu za svoje dobro i dobrobit svojih potomaka, tražeći od Allaha da im pomogne da budu pravi muslimani – predani i pokorni, da sve prepuste Uzvišenom Allahu, pa da On, po Svome htijenju, odredi kako će, šta i kada biti. I mi smo dužni da predamo i prepustimo svoj cjelokupni život Svemoćnom Allahu, jer On sve zna, a mi baš ništa ne znamo.

IBADET JE PROPISAN ZA DOBROBIT ČOVJEKA

Ibrahim i Ismail, a. s., mole Uzvišenog Allaha prilikom gradnje Kabe da ih uputi na ispravan put ibadeta, jer ibadet je propisan za dobrobit čovjeka i sve njegove koristi vraćaju se samo njemu. Uzvišeni Allah nema nikakve koristi od ibadeta Svojih robova i On ne ovisi o njima, niti o njihovim djelima, nego ljudi ovise o Svemoćnom Allahu i u potrebi su da Mu robuju i čine ibadet. Zašto je to tako? Zato što ih On opskrbljuje i potrebni su im Njegova milost i zadovoljstvo.

Iz tog razloga je svaka poslanica, objava i put ka kojem Uzvišeni Allah poziva preko Svojih odabranika, poslanika i vjerovjesnika, a. s., znak Njegove milosti prema ljudima. Da su ljudi svjesni stvarne koristi slijeđenja Božijeg puta i objave, oni bi to svim svojim bićem tražili i priželjkivali, jer u tome su njihov uspjeh i spas.

Nakon toga, Ibrahim i Ismail, a. s., traže od Uzvišenog Allaha u svojoj dovi, koju smo prethodno spomenuli, da na iskreno pokajanje uputi njih i njihove potomke kad god pogriješe ili iz zaborava loše postupe.

Time je dova postala dio naše svakodnevnice i sredstvo putem kojeg pazimo na Allahovo zadovoljstvo u svakom našem postupku, tražeći od Njega našu postojanost u dobru i prihvatanje tog dobra i ibadeta od nas.

Ovdje ćemo se prisjetiti i dove Junusa, a. s., kojeg je Uzvišeni Allah izabrao za poslanika u njegovom narodu, pa, kada ih je on pozvao da povjeruju u Uzvišenog Allaha i prihvate Njegovu vjeru, oni su ga odbili i pokazali prkos. Tada je Junus, a. s., razočaran u svoj narod i bez nade da će iko od njih povjerovati, napustio grad u koji je poslan, ali bez dozvole svoga Gospodara, te se ukrcao na lađu sa željom da ode u neko bolje mjesto. Za vrijeme putovanja more se uzburkalo i lađa je postala nesigurna, pa je bilo potrebno da je rasterete. Bacali su stvari, ali to je bilo malo, pa su na kraju morali bacati kocku kako bi odlučili kojeg će saputnika baciti. Kocka je više puta pala na Junusa, pa su ga naposljetku i bacili u more. Čim je bačen u more, Junusa, a. s., proguta kit koji je slijedio lađu, pa on, kako nam to Kur'an kazuje, u tmini utrobe kita zavapi i molbom se obrati svome Gospodaru: **"I Zunnunu se, kada srdit ode i pomisli da ga nećemo kazniti – pa poslije u tminama zavapi: 'Nema boga osim Tebe, hvaljen neka si, a ja sam se zaista ogriješio prema sebi!' – odazvasmo i tegobe ga spasismo; eto, tako Mi spašavamo vjernike."** (El-Enbijā', 87.)

Putem dove Junusa, a. s., Uzvišeni nas podučava na koji način da Mu se obratimo u teškim i kriznim situacijama, ukazujući na to da trebamo priznati svoje grijehe i nepravedan odnos prema sebi samima, svjedočeći da nema drugog boga osim

Njega, Koji oprašta grijehe i spašava nas iz najtežih i, za nas, bezizlaznih situacija. Zato je obaveza vjernika da uvijek, kada se nađe u teškoj situaciji, požuri ka Uzvišenom Allahu i predano Ga zamoli riječima: لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ – "Lā ilāhe illā Ente, subhāneke, innī kuntu minez-zālimīn!" ("Nema boga osim Tebe, hvaljen neka si, a ja sam se zaista ogriješio prema sebi!"), pa će Njegov odgovor i intervencija odmah uslijediti.

Iza ovih riječi, koje je Junus, a. s., uputio u svojoj dovi, Svemilosni Allah dodaje: **"Eto, tako Mi spašavamo vjernike"** (El-Enbijā', 88.), što je jasna poruka da je to dova poklonjena svakom vjerniku koji od Uzvišenog Allaha traži spas, te njeno uslišanje nije ograničeno samo na Junusa, a. s.

ČETRDESET GODINA – PERIOD IZMEĐU DOVE I NJENOG USLIŠANJA

I Musa, a. s., je, nakon svih patnji i muka koje je trpio od faraona i njegovih podanika koji bi ga, kad god bi ih on pozvao i donio neki novi dokaz, odbacivali i njegove dokaze poricali, zastranjujući sve više i više u zabludi i prelazeći sve granice zla, podigao ruke ka nebu i zamolio svoga Gospodara, o čemu nam Kur'an kaže: **"I Musa reče: 'Gospodaru naš! Ti si dao faraonu i glavešinama njegovim bogatstva da u raskoši žive na ovome svijetu, pa oni, Gospodaru naš,**

zavode s puta Tvoga! Gospodaru naš, uništi bogatstva njihova i zapečati srca njihova, pa neka ne vjeruju dok ne dožive patnju nesnosnu!'" (Jūnus, 88.)

Dova Musaa, a. s., je sveopća dova protiv svakog silnika i tiranina koji koristi Allahove blagodati da njima prkosi i bori se protiv islama, vjere Allahove, podupirući time nered i nevjerstvo i stavljajući sebe na položaj boga.

Od Musaove, a. s., dove i vremena kada je on zavapio Uzvišenom Allahu, žaleći se na tiraniju faraona i njegovog naroda, pa do potpunog uništenja faraona i njegove vojske potapanjem u moru, proteklo je punih četrdeset godina. To nas upućuje na zaključak da Allah, Svemoćni i Sveznajući, ne zaboravlja, već samo odgađa neke stvari. Svaki silnik i tiranin ima svoj kraj na Zemlji. I to kakav kraj! – kraj mučan i bolan. To će biti skončanje koje će posvjedočiti upravo oni koji su najviše trpjeli i podnosili nepravdu tog tiranina i silnika, da kroz to vide i osvjedoče se da Uzvišeni Allah drži u Svojoj vlasti svakog zulumćara i da će se On osvetiti svakom oholom i pravdu sprovesti nad svakim osornim. Ova dova je upozorenje bilo kojem pojedincu koji se potpomaže Allahovim blagodatima u činjenju i širenju nereda i nepravde po Zemlji. Neka se pribere i dobro zna svaki onaj koji, umjesto da koristi Allahove blagodati i dobra u pokornosti i ibadetu Njemu, koristi Njegove darove

u sijanju nereda i griješenju, da ga Allah neće zaboraviti ili pustiti da prođe nekažnjen.

Što se, pak, tiče Sulejmanove, a. s., dove, on je tražio dunjalučka dobra, odnosno vlast, ali je ipak počeo svoju molbu sa traženjem trajne ahiretske vrijednosti, zamolio je Uzvišenog Allaha za oprost grijeha. U Kur'anu se kaže: **"I Mi smo mu to oprostili, i on je, doista, blizak Nama i divno prebivalište ga čeka."** (Sād, 25.) Sulejman, a. s., je molio Svemoćnog Allaha da mu podari vlast kakvu nikome više neće dati: **"'Gospodaru moj' – rekao je – 'oprosti mi i daruj mi vlast kakvu niko, osim mene, neće imati! Ti, uistinu, bogato daruješ!'"** (Sād, 35.) No, da li je to on tražio radi nekog dunjalučkog, materijalnog i prolaznog cilja ili zbog ahireta i zadovoljstva svoga Gospodara? Tražio je takvu vlast kako bi je koristio za širenje Allahove vjere i činjenje plemenitih djela. A nije li to cilj i zadatak kojeg Uzvišeni Allah traži i stavlja pred svakog od nas – da Mu zahvaljujemo na blagodatima kojima nas obasipa tako što ćemo ih koristiti za činjenje dobra`i za ibadet, te za suzbijanje nemorala i grijeha? Ako tako budemo postupali, onda smo izvršili jednu od mnogih obaveza prema Božijim blagodatima.

Prethodno smo naveli neke primjere dova meleka i vjerovjesnika spomenutih u Kur'anu. Što se, pak, tiče dova našeg poslanika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, one svojim sadržajem obuhva-

taju dobra dunjaluka i ahireta i sve ljudske poslove i životne potrebe. To nas nimalo ne čudi, jer islam svojom širinom obuhvata i vlada cjelokupnim kretanjima života u kosmosu. O dovi takvog sadržaja govorit ćemo više u narednom poglavlju.

Četvrto poglavlje

ČETVRTO POGLAVLJE

DOVE POSLANIKA MUHAMMEDA, S. A. V. S.

Allahov poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, podučio nas je kako da upućujemo dovu Uzvišenom Allahu. On je imao dovu za svaku priliku, a svojim sadržajem one su vezivale cjelokupne životne aktivnosti čovjeka sa Svemilosnim Allahom. Ne možeš napraviti nijedan korak, a da za njega ne nalaziš dovu u sunnetu Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Kada legneš u postelju, upućuješ dovu Allahu, kada se budiš jutrom, ustaješ i upućuješ dovu Allahu, kad izlaziš iz kuće, učiš posebnu dovu za tu namjenu, kada se dvoumiš u vezi s nekom odlukom, upućuješ dovu za ispravan i koristan potez, kada krećeš na putovanje ili se vraćaš kući, učiš putničku dovu, kada sjedaš u auto i namjeravaš negdje otići, učiš dovu za tu priliku...

Svemilosni Allah želi da sve naše aktivnosti i život uopće vezujemo za Njega i Njegovu vjeru, da u svakom našem pokretu ili stanci mislimo na Allaha, da svaki učinjeni korak bude popraćen dovom traženja

Njegove podrške i pomoći. On nas podučava da život vezujemo za Njega, Darovatelja, a ne za blagodati koje nam dariva, da svoje želje i ciljeve usklađujemo sa onim što On, Svemilosni, želi i traži od nas, znajući da su naše dobro i korist skriveni upravo u tome, te da prihvatimo činjenicu da su naše znanje i spoznaja o dobru i zlu, o korisnom i štetnom, ograničeni i da smo bespomoćni dokučiti bit onoga za nas dobroga, što nas čini ovisnim o uputi Sveznajućeg, jer samo On zna šta nam koristi, a šta šteti, u čemu je dobro, a u čemu zlo za nas.

Divan uzor i primjer imamo u Ibrahimu, a. s., kada su ga nevjernici htjeli spaliti na lomači. Kada ga katapultom baciše u razjarenu vatru, u tom trenutku dolazi mu Džibril, a. s., i pita: "Imaš li neku potrebu?!", na što mu Ibrahim, a. s., smireno uzvraća: "Kod tebe nemam potrebe, a što se tiče moga Gospodara, Njegovo znanje o meni i onome što se događa, dovoljni su mi, pa ništa ne trebam ni tražiti." Ibrahim, a. s., nije rekao Džibrilu: "Spasi me i oslobodi me ove situacije!" Zatim je uslijedila Allahova izravna intervencija i On je naredio vatri: **"Postani hladna, i spas Ibrahimu!"** (El-Enbijā', 69.)

Svevišnji Allah je rekao, a riječi Njegove su istinite: **"Reci: 'Allah vam poklanja pažnju samo zbog vaše molitve...'"** (El-Furkān, 77.) On od nas traži da Ga molimo i upućujemo dove, a dova je srž ibadeta – pokoravanja Uzvišenom Allahu. Ali, trebaš znati

da svrha tvoje dove ne treba da bude ono što tražiš, već sâm čin pokazivanja pokornosti, poniznosti i ovisnosti o Uzvišenom Allahu. Da pojasnimo šta je to poniznost pred Allahom. Mnogi, iz neznanja, misle da svojom snagom, stečenim znanjem i umijećem mogu postići sve što požele u životu, ali to nije tako. Čovjek ništa ne može učiniti bez Allahovog kudreta – Njegove moći i odredbe. Zato, neka te ne zavaraju tvoja snaga, znanje i opće predispozicije i uvjeti za ostvarenje željenoga. Čovjek je nemoćan i bespomoćan ako Uzvišeni Allah nešto ne dopusti i ne odredi. Pa, kada shvatiš svoju nemoć i slabost, jedini put ka ostvarenju nečega je dova i iskreno dozivanje Svemoćnoga, Koji sve daje i određuje. Takva spoznaja poljuljat će i porušiti u tvojoj duši i srcu osjećaj snage i prividne moći, te će ugasiti vjeru u fizičke uzroke i uvjete postizanja nečega. Ovim ćeš se izliječiti od opake bolesti samodopadljivosti i samoobmane. Tada ćeš osjećati da si niko i ništa, što je zbilja prava istina, jer, ma koliku snagu i moć se činilo da posjeduješ, ti ovisiš o Svevišnjem Allahu u svakom svom postupku, djelu i namjeri. Kada dosegneš taj osjećaj i položaj, tada će se na tebe odnositi riječi Svemilosnog iz hadisi-kudsijje: "Koga obuzme sjećanje na Mene – zikr, pa zaboravi da traži ono što mu treba, Ja ću mu dati najbolje što darivam onima koji traže!"

U svim Poslanikovim, sallallahu 'alejhi ve sellem,

dovama nalazi se nit prethodnih poželjnih osobina; poniznosti pred Uzvišenim Allahom i priznavanja lične slabosti i potpune ovisnosti o Njemu, Svemogućem. Vjernik to osjeća u svakom svom postupku, koraku, pomisli, priznajući Allahovu snagu i moć i tražeći od Njega pomoć u svojim poslovima i zaštitu od svega što bi pokvarilo taj ropski odnos prema Njemu, Svemilosnom. Tome nas podučava Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u svojim dovama – najvišoj i najpredanijoj pokornosti i poniznosti pred Uzvišenim Allahom.

Pogledajmo kako nas poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, uči životu uz zikr – veličanje i slavljenje Uzvišenog Allaha i kako nas uči bezuvjetnoj poniznosti Njemu, Velikome. U hadisu, Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, poručuje nam: "Kad neko od vas pođe u postelju, neka tri puta skutom svoje odjeće opahne (pomete) svoj ležaj, a zatim izgovori dovu:

بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ، إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا، وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ

Bismike Rabbī veda'tu dženbī ve bike erfe'uh. In emsekte nefsī ferhamhā, ve in erseltehā fahfazhā bimā tahfezu bihī 'ibādekes-sālihīn

’S imenom Tvojim, moj Gospodaru, liježem i uz pomoć Tvoju ja ustajem. Ako zadržiš dušu moju (usmrtiš me), Ti joj grijehe oprosti, a ako je ponovo vratiš (u tijelo), onda je čuvaj onako kako čuvaš Svoje dobre robove.’”

DOVE PRED SPAVANJE I PRILIKOM BUĐENJA IZ SNA

Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, bi, prilikom lijeganja u postelju, skupio svoje šake, puhnuo u njih i proučio sure Kul Huvvallāhu ehad (El-Ihlās), Kul e‘ūzu bi Rabbil-felek (El-Felek) i Kul e‘ūzu bi Rabbin-nās (En-Nās), a potom bi potrao šakama što može više od svoga tijela.

Prilikom polaska na spavanje, on je preporučivao sljedeće: ”Kada hoćeš poći u postelju, uzmi abdest kao što to činiš prije namaza, zatim lezi na desnu stranu i prouči:

اَللّٰهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ

Allāhumme eslemtu nefsī ilejke, ve fevvadtu emri ilejke, ve eldže’tu zahrī ilejke, ragbeten ve rehbeten

ilejke, la meldže'e ve lā mendžā minke illā ilejke, āmentu bi kitābikel-lezī enzelte, ve nebijjikel-lezī erselt

'Allahu moj, ja predajem Tebi dušu moju, i Tebi prepuštam brigu o meni, zaklon moj budi, od Tebe samo strahujem i Tebi žudim, jer od Tebe se ne može pobjeći, niti skloniti, osim bijegom u okrilje Tvoje. Moj Allahu, ja sam povjerovao u Knjigu koju si Ti objavio i u Vjerovjesnika kojeg si izaslao!'"

Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je stavljao svoju desnu šaku pod obraz dok je još budan, ležao je u postelji i učio ovu dovu:

اَللّٰهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ

Allāhumme kinī 'azābeke jevme teb'asu 'ibādek

"Allahu moj, sačuvaj me Tvoje kazne na Dan kada proživiš Svoje robove."

Također je učio i ovu dovu, kada bi se namjestio za počinak:

بِاسْمِ اللهِ وَضَعْتُ جَنْبِي، اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَأَخْسِئْ شَيْطَانِي، وَفُكَّ رِهَانِي، وَاجْعَلْنِي فِي النَّدِيِّ الْأَعْلَى

Bismillāhi veda'tu dženbī, Allāhummagfir lī zenbī,

ve ahsi' šejtānī, ve fukke rihānī, vedž'alnī fin-nedij-jil-a'lā

"S imenom Allahovim spustio sam svoje tijelo. Moj Allahu, oprosti mi grijehe, ponizi i otjeraj mog šejtana, razriješi moje obaveze i uvrsti me među one iz društva visokoga (el-mele'ul-a'lā)."

Ovo su neke od Poslanikovih, sallallahu 'alejhi ve sellem, dova pred polazak u postelju i prije spavanja, a u svakoj od njih izražen je odnos poniznosti, potrebe i skrušene molbe, pri čemu Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, moli od Uzvišenog Allaha zaštitu i pažnju prilikom sna i udaljavanje šejtana i njegovih spletki.

Na što nas asociraju prethodno navedene dove? Asociraju nas na našu slabost i veliku potrebu za Allahovom snagom i zaštitom. Kroz ove dove, mi molimo Svemoćnog Allaha da oprosti našim grješnim dušama ako ih usmrti i ne vrati ih u naša tijela, a, ako nam ih ponovo preda, da ih čuva i učini njihov život plodonosnim i čestitim.

Uzvišeni je objavio u Kur'anu: **"Allah uzima duše u času njihove smrti, a i onih koji spavaju, pa zadržava one kojima je odredio da umru, a ostavlja one druge do roka određenog. To su, zaista, dokazi za one koji razmišljaju."** (Ez-Zumer, 42.)

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je javno obznanio da on nema nimalo udjela u svojoj

sudbini, pa i nas uči tome. Kada zaspimo, naše duše su kod Uzvišenog Allaha, pa, ako hoće, On ih može zadržati i tako nas usmrtiti, a, ako želi, On ih ponovo vraća u naša tijela.

Naravno, dova u prethodnim primjerima ne dolazi u oprečnost sa Allahovim htijenjem, već je to samo način pokornosti i poniznosti pred Uzvišenim Allahom, putem kojih tražimo od Svevišnjega da nam u Svojoj odredbi i onome što On hoće da bude dâ dobro i uspjeh, za nas i naše duše – ako nečiju dušu zadrži kod Sebe, da joj se smiluje i oprosti, a, ako je vrati u tijelo, da joj ukaže na put dobra i spasa.

Doista u snu imamo veliku opomenu i upozorenje, jer čovjek zanoći i utone u san, a možda se više nikada ne probudi, umre i preseli na ahiret. To je veliki znak Allahove moći da bez muke zaspiš, a onda ti duša bude oduzeta. Nije li to za vjernika ozbiljan povod da se svake noći sjeti svoga Gospodara?

Kad spustiš glavu na jastuk, sjeti se šta si uradio u tome danu i razmisli o onome što kaniš uraditi sutra. Ako si naumio učiniti neki grijeh i loše djelo, odustani od toga, jer znaj da se ništa ne može učiniti bez znanja Uzvišenog Allaha i snage koju ti On daje. Šta misliš, možda ti u toj noći Uzvišeni Allah oduzme dušu, a ti sutra kaniš počiniti grijeh!

Ovo je pouka, opomena i podsjećanje na moć i snagu Svevišnjega. On je cijeli tvoj život vezao za

Sebe i ti u svakom trenu i na svakom mjestu ovisiš o Njemu, Uzvišenom.

To je bilo u vezi sa snom, a, ako se probudiš iza duge noći, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, podučava kako da počnemo novi dan. U hadisu se navodi da je on, sallallahu 'alejhi ve sellem, učio poslije buđenja:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَمَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

El-hamdu lillāhil-lezī ahjānā ba'de mā emātenā ve ilejhin-nušūr

"Hvala Allahu Koji nas je ponovo oživio nakon što smo mrtvi bili, i Njemu ćemo se vratiti."

Također je učio:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي رَدَّ عَلَيَّ رُوحِي، وَعَافَانِي فِي جَسَدِي، وَأَذِنَ لِي بِذِكْرِهِ

El-hamdu lillāhil-lezī redde 'alejje rūhī, ve 'āfānī fī džesedī, ve ezine lī bi zikrih

"Hvala Allahu Koji mi je povratio dušu, dao mi zdravlje u tijelu i dopustio mi da Ga veličam."

U drugoj se predaji navodi i ova dova:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَحْدَهُ، لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

El-hamdu lillāhi vahdehū, lā šerīke lehū, vallāhu ekberu, ve lā havle ve lā kuvvete illā billāhil-'Alijjil--'Azīm

"Hvala pripada samo Allahu, jedan je i nema sudruga, Allah je najveći i ništa se ne mijenja, niti snagu ima osim uz dozvolu Allaha, Uzvišenog i Veličanstvenog."

SVE JE OD ALLAHA I SVE SE NJEMU VRAĆA

Iz prethodnog naslova vidjeli smo na koji način ćemo se sjećati Uzvišenog Allaha i slaviti Ga pri polasku na počinak. Ne smijemo zaboraviti da su naše duše kod Njega, pa, kada ih On, Svemilosni, povrati u naša tijela prilikom buđenja, dužni smo Mu se zahvaliti i po dobru Ga spomenuti. Ali, ko se od nas pridržava ovih pravila i zadnje što izgovara pred spavanje bude mu zikrullah – veličanje Allaha, a prve riječi s kojima počinje svoj dan nakon buđenja budu dove zahvale i veličanja Gospodara Velikoga? Doista o tome računa vode samo bogobojazni i oni koji se boje kazne svoga Gospodara. Navedene dove zahvale i traženja Allahove pomoći, koje učimo pri lijeganju i ustajanju, ne spominju nikakvo dunjalučko dobro,

nego obiluju zikrullahom – lijepim spomenom i veličanjem Allaha, ali nam je to dovoljno za sve ono što bismo tražili i željeli od dunjalučkih dobara. Zatim, te dove ne sadrže nikakvu skrivenu štetu ili zlo koje kaniš učiniti, jer su lišene svih dunjalučkih zahtjeva. Vjernik je svjestan da je sve od Allaha i da se, na kraju, sve opet vraća Njemu.

No, da li se dove vjernika završavaju spavanjem i buđenjem? Ne, naravno, nego vjernik uči dove i obraća se svome Gospodaru tokom cijele noći, sa svakim svojim novim pokretom. A kakvi su to pokreti? Kad se prene iz košmarnog sna ili se prevrće u postelji zbog nesanice – i tada vjernik zna da vjera nije svojim propisima zanemarila taj segment, jer prava vjera ne napušta čovjeka ni za jedan tren, već je uz njega da ga uputi na ono što je dobro i korisno. Vjera je uz čovjeka u svakoj prilici, sve dok je on priseban i dok razmišlja. Pa, kako će čovjek postupiti kada se probudi nakon košmarnog i ružnog sna? Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nas, u vezi s tim, podučava sljedećoj dovi:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ، وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونَ

E'ūzu bi kelimātillāhit-tāmmāti min gadabihī ve 'ikābihī, ve šerri 'ibādihī, ve min hemezātiš-šejātīni ve en jahdurūn

"Utječem se Allahovim savršenim riječima od srdžbe i kazne Njegove, od zla Njegovih stvorenja, šejtanskih napada i njihovog prisustva."

Ko izgovori ove riječi, ništa mu ne može nauditi u tom danu.

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Kada neko od vas vidi u snu ono što mu je drago, to je Allaha, pa neka Mu se zahvali i neka kazuje o svome snu. A kada vidi nešto drugo, nešto što prezire, to je san od šejtana. U tom slučaju neka zatraži utočište kod Allaha od zla onoga što je sanjao i neka nikome ne kazuje o tome, pa mu taj san neće ništa nauditi."

U predanju od Ibn-Sabita, r.a., navodi se da se on požalio Allahovom Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, na nesanicu, pa mu je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, preporučio da uči sljedeću dovu:

اَللَّهُمَّ غَارَتِ النُّجُومُ وَهَدَأَتِ الْعُيُونُ وَأَنْتَ حَيٌّ قَيُّومٌ لَا تَأْخُذُكَ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ أَهْدِئْ لَيْلِي وَأَنِمْ عَيْنِي

Allāhumme gāretin-nudžūmu ve hede'etil-'ujūnu ve Ente Hajjun, Kajjūmun, lā te'huzuke sinetun ve lā nevm. Jā Hajju, jā Kajjūmu ehdi' lejlī ve enim 'ajnī

"Moj Allahu, zvijezde su zamakle, oči su zaspale, a Ti si Živi i Vječni, ne obuzima Te ni san, ni drijemež, o Živi, o Vječni, umiri moju noć i san očima mojim podari."

Ibn-Sabit, r. a., kazuje: "Izgovorio sam ove riječi, pa me Uzvišeni Allah oslobodio muke koju sam imao."

VEZA VJERNIKA SA UZVIŠENIM ALLAHOM NIKADA SE NE PREKIDA

Veza vjernika sa Uzvišenim Allahom ne prekida se u času pred spavanje ili trenutku buđenja, već traje neprekidno. Tokom cijele noći čovjek je vezan za svoga Gospodara, pa, ako ga probude košmarni snovi, on se obrati Svemoćnom Allahu tražeći zaštitu i utočište kod Njega. Ako ga muči nesanica i ne može da pronađe smiraj, on i tada moli svoga Gospodara za pomoć i lahak san. Pa, da li postoji neka čvršća i trajnija veza od veze između čovjeka i njegovog Stvoritelja? Primjećujemo li u ovome da Svemilosni Allah želi da budemo vezani za Njega u svakom trenutku i svakoj životnoj situaciji?

Mi navodimo neke primjere iz životne zbilje. Međutim, kada bismo analizirali cijeli ljudski život, otkrili bismo da je on sazdan od mnoštva veza i odnosa čovjeka prema njegovom Gospodaru. Veza između čovjeka i Boga ne može biti okončana, završena ili

ograničena, ona je konstantna i stabilna, a zasnovana je na hadisu: "Dova (molba) je srž ibadeta."

Pored dova pred spavanje i dova prilikom ustajanja, u sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, primijetit ćemo brojne jutarnje i večernje dove. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kako nam je već poznato, preporučio je čest i obilan zikr – veličanje i spominjanje Allaha jutrom i uvečer. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Ko izgovori sljedeće riječi kad osvane ili omrkne:

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ

Subhānallāhi ve bi hamdih

'Slavljen neka je Allah i Njemu pripada hvala!'

stotinu puta, na Sudnjem danu se neće pojaviti niko sa vrednijim djelom, osim onoga koji izgovori više od toga."

Također, Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je noću učio i ovu dovu:

أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا

بَعْدَهَا، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ، رَبِّ
أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ

Emsejnā ve emsel-mulku lillāh, vel-hamdu lillāh, lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve Huve ‘alā kulli šej’in kadīr. Rabbi es’eluke hajre mā fī hāzihil-lejleti ve hajre mā ba‘dehā, ve e‘ūzu bike min šerri mā fī hāzihil-lejleti ve šerri mā ba‘dehā. Rabbi e‘ūzu bike minel-keseli ve sū’il-kiberi, Rabbi e‘ūzu bike min ‘azābin fin-nāri ve ‘azābin fil-kabr

"Noć dočekasmo, a vlast i u ovoj noći pripada Allahu, Njemu neka je hvala. Nema boga osim Allaha, On sudruga nema, Njemu pripada vlast i zahvala i On je kadar sve učiniti. Moj Allahu, od Tebe tražim dobro ove noći i dobro koje slijedi iza nje, a utječem Ti se od zla ove noći i zla koje slijedi iza nje. Gospodaru moj, sačuvaj me lijenosti i tegobne starosti i zakloni me od patnje u vatri i patnje u kaburu."

A, kada bi osvanuo, učio bi istu dovu, s tim da je na početku izgovarao:

أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلَّهِ...

Asbahnā ve asbehal-mulku lillāh...

"Osvanusmo, a vlast i ovog jutra pripada Allahu..."[3]

Iz navedenog smo vidjeli da za svaku priliku, jutro ili veče, postoji više prikladnih dova. Kada se probudiš ujutro ili kada pođeš u postelju navečer iza jacije, imaš izbor dova čije učenje predstavlja stvarno vjerovanje – da se u svakom času svoga života i u svakoj prilici u toku dnevnih aktivnosti prisjećaš Uzvišenog Allaha, veličaš Ga i Njega moliš i tako ostvariš stalnu vezu s Njim, Svemoćnim. Postupajući tako, tvoj jezik će stalno biti uposlen zikrom, zahvalom, veličanjem i dovom Svemilosnom Allahu. Kaži mi, onda, ima li većeg stepena kod Gospodara svjetova od takvog vjerničkog odnosa prema Onome Koji ga je stvorio?!

KRUNA POKAJANJA – SEJJIDUL-ISTIGFĀR

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Kruna pokajanja jeste da musliman izgovori riječi:

---

[3] Također je umjesto riječi: رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا – *Rabbi es'eluke hajre mā fī hāzihil-lejleti ve hajre mā ba'dehā, ve e'ūzu bike min šerri mā fī hāzihil-lejleti ve šerri mā ba'dehā* (Moj Allahu, od Tebe tražim dobro ove noći i dobro koje slijedi iza nje, a utječem Ti se od zla ove noći i zla koje slijedi iza nje) izgovarao: رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هٰذَا الْيَوْمِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هٰذَا الْيَوْمِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ – *Rabbi es'eluke hajre mā fī hāzel-jevmi ve hajre mā ba'deh, ve e'ūzu bike min šerri mā fī hāzel-jevmi ve šerri mā ba'deh* (Moj Allahu, od Tebe tražim dobro ovog dana i dobro koje slijedi iza njega, a utječem Ti se od zla ovog dana i zla koje slijedi iza njega). (op. prev.)

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

Allāhumme Ente Rabbī lā ilāhe illā Ente, halaktenī ve ene ʻabduke, ve ene ʻalā ʻahdike ve vaʻdike mesteta‘tu, eʻūzu bike min šerri mā sana‘tu, ebū'u leke bi ni‘metike ʻalejje ve ebū'u bi zenbī fagfir lī, fe innehū lā fagfiruz-zunūbe illā Ente

'Moj Allahu, Ti si moj Gospodar, nema drugog boga osim Tebe. Ti si me stvorio, a ja sam Tvoj rob. Ja nastojim, koliko mogu, ispuniti svoje obećanje i zavjet Tebi dat. Kod Tebe tražim zaštitu od zla onoga što sam uradio. I priznajem Tvoje blagodati prema meni, kao i grijehe koje sam počinio, pa mi ih oprosti, jer grijehe niko ne prašta osim Tebe, slavljen neka si Ti!'"

Ovu divnu dovu Allahov Poslanik, sallallahu ʻalejhi ve sellem, naziva sejjidul-istigfār – krunom pokajanja i prvakom među dovama. Ko izgovori ovu dovu ujutro, pa bude suđeno da u tom danu umre, ući će u Džennet, a onaj, ko ovu dovu izgovori navečer, pa bude suđeno da umre u toj noći, bit će uveden u Džennet. Divna li je ovo dova i divna je počast ukazana onome ko je uči!

SVAKODNEVNE ŽIVOTNE AKTIVNOSTI

Osvrnimo se sada na životnu svakodnevnicu i sve one događaje koje čovjek proživi u jednom danu. Prvo čime je čovjek zaokupljen na početku dana jeste hrana: šta će pojesti i popiti, jer to je aktivnost koja se ponavlja svaki dan. I evo, Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, podučava nas i dovi prije i poslije jela. On je, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas objeduje, neka spomene Allahovo ime (prouči bismilu), prije jela, pa ako to zaboravi učiniti na početku, onda čim se sjeti, izgovarajući:

بِاسْمِ اللهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ

Bismillāhi fī evvelihī ve āhirih

'U ime Allaha s prva i na kraju!'"

U drugom predanju se navodi sljedeće: "Kada neko od vas objeduje, neka jede i pije desnom rukom, jer doista šejtan jede i pije lijevom rukom."

Zatim, Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, podučava nas dovi i prije pijenja vode:

سُبْحَانَ اللهِ الَّذِي أَسْقَانَا مَاءً عَذْبًا بِرَحْمَتِهِ وَلَمْ يُسْقِنَا مَاءً أُجَاجًا بِذُنُوبِنَا

Subhānallāhil-lezī eskānā mā'en 'azben bi rahme-

tihī, ve lem juskinā mā'en milhan udžadžen bi zunūbinā

"Slavljen neka je Allah Koji nas je, iz milosti Svoje, napojio pitkom vodom, a ne slanom i gorkom zbog grijeha naših."

Ovdje ćemo navesti neke Poslanikove dove, sallallahu 'alejhi ve sellem, u različitim prilikama. Prilikom uzimanja abdesta, učio je sljedeću dovu:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَوَسِّعْ لِي فِي دَارِي، وَبَارِكْ لِي فِي رِزْقِي

Allāhummagfir lī zenbī, ve vessi' lī fī dārī, ve bārik lī fī rizkī

"Moj Allahu, oprosti mi grijehe, kuću mi učini prostranom i blagoslovi ono čime me opskrbljuješ."

Po završetku uzimanja abdesta, izgovarao bi sljedeće:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. اللّٰهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ

Ešhedu en lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh.

Ve ešhedu enne Muhammeden ‘abduhū ve resūluh. Allāhummedž‘alnī minet-tevvābīne vedž‘alnī mi-nel-mutetahhirīn

"Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i On nema suparnika, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik. Moj Allahu, učini me od onih koji se kaju i za grijehe svoje često oprost traže, i od onih koji su čisti i koji se često čiste."

Ko prouči ovu dovu poslije uzimanja abdesta, pred njim će se otvoriti svih osam kapija Dženneta, da uđe u njega kroz kapiju koju odabere, kako nas to obavještava Vjerovjesnik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u hadisu.

U periodu između učenja ezana i ikameta, u hadisima se preporučuje učenje ove dove:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، أٰتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

Allāhumme Rabbe hāzihid-da‘vetit-tāmmeti ves-salātil-kā’imeti āti Muhammedenil-vesīlete vel-fadīlete veb‘ashu mekāmen mahmūdenil-lezī ve‘adteh. Inneke lā tuhliful-mī‘ād

"Moj Allahu, Gospodaru ovog savršenog poziva i nastu-

pajućeg namaza, podari Muhammedu vesilet (poseban stepen u Džennetu) i svako dobro i uzdigni ga na položaj zahvalnosti kojeg si mu obećao, jer Ti obećanja Svoja ne kršiš."

Povodom ove dove, Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Ko bude učio ovu dovu poslije ezana, zaslužio je moje zagovorništvo i zalaganje kod Uzvišenog Allaha na Sudnjem danu." Nakon izgovorenog početnog tekbira u namazu, a prije učenja euze i bismile, Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je molio:

اَللّٰهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللّٰهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللّٰهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ

Allāhumme bā'id bejnī ve bejne hatājāje kemā bā'adte bejnel-mešriki vel-magrib. Allāhumme nekkinī min hatājāje kemā junekkas-sevbul-ebjedu mined-denes. Allāhummagsilnī min hatājāje bis-seldži vel-mā'i vel-bered

"Moj Allahu, udalji od mene grijehe moje kao što si udaljio istok od zapada. Očisti me od grijeha koje sam uradio kao što se sa bijele odjeće ispiru tragovi nečistoće, te

snijegom, vodom i rosom saperi sa mene pogreške počinjene."

Na ruku‘u – pregibanju u namazu, poslije izgovaranja tri puta:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

Subhāne Rabbijel-‘azīm

"Slavljen neka je Gospodar moj veličanstveni",

prouči dovu:

اَللّٰهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، خَشَعَ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي، وَمُخِّي وَعَظْمِي وَعَصَبِي

Allāhumme leke reka‘tu, ve bike āmentu, ve leke eslemtu, haše‘a leke sem‘ī, ve besarī, ve muhhī, ve ‘azmī ve ‘asabī

"Moj Allahu, Tebi naklon činim, u Tebe vjerujem, Tebi se predajem i iz straha Tebi se pokorava sluh moj, i vid moj, i razum moj, i kosti moje i nervi moji."

Kad budeš na sedždi, nakon što izgovoriš tri puta:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى

Subhāne Rabbijel-a‘lā

"Slavljen neka je Gospodar moj najuzvišeniji",

prouči dovu koju je učio i Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u tom položaju:

اَللّٰهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

Allāhumme leke sedžedtu, ve bike āmentu, ve leke eslemtu, sedžede vedžhī lil-lezī halekahū ve savverehū, ve šekka sem‘ahū ve besarehū, tebārekallāhu ahsenul-hālikīn

"Moj Allahu, pred Tobom sedždu činim, u Tebe vjerujem i Tebi se predajem. Sedždu čini lice moje Onome Koji ga je stvorio, lijep mu lik dao, te sluh i vid na njemu izveo – pa slavljen neka je Stvoritelj najbolji."

Na zadnjem sjedenju u namazu, poslije tešehhuda i salavata, prouči vjerovjesničku dovu:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ

Allāhumme innī e‘ūzu bike min ‘azābil-kabri, ve

min 'azābi Džehenneme, ve min fitnetil-mahjā vel-memāti, ve min šerri fitnetil-mesīhid-Dedždžāl

"Moj Allahu, kod Tebe zaklona tražim od patnje u kaburu i kazne u vatri. Zaštiti me od životnih smutnji i smutnje u smrtnom času i od iskušenja Dedždžala rugobnoga."

Nakon predaje selama u namazu, izgovori:

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

Allāhumme Entes-Selāmu ve minkes-selām. Tebārekte jā Zel-dželāli vel-ikrām

"Moj Allahu, Ti si Es-Selam (Onaj koji spas i mir dariva), od Tebe nam spas i dobro dolazi, slavljen neka si Ti i uzvišen, Vlasniče ljepote i ugleda."

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, podučava nas dovama za svakodnevne životne prilike i aktivnosti. Kada bi kretao na putovanje, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je učio ovu dovu:

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ،

وَمِنْ سُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ، اللَّهُمَّ اطْوِ لَنَا
الْبَعِيدَ وَهَوِّنْ عَلَيْنَا السَّفَرَ

Allāhumme Entes-Sāhibu fis-seferi, vel-Halīfetu fil-ehl. Allāhumme e‘ūzu bike min va‘sā’is-seferi, ve ke’ābetil-menzari, ve min sū’il-munkalebi fil--ehli vel-māl. Allāhummatvi lenel-be‘īde ve hevvin ‘alejnes-sefer

”Moj Allahu, Tebi prepuštam da me pratiš na putovanju i brineš se o mojoj porodici (koju sam ostavio iza sebe). Moj Allahu, od Tebe tražim zaštitu od tegoba putovanja, zlokobnog povratka i zaticanja ružnog stanja u imetku i porodici. Moj Allahu, skrati nam duljinu puta i putovanje učini lagodnim.”

Prilikom povratka s putovanja, na istu dovu treba dodati na kraju:

آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ

Ājibūne, tā’ibūne, ‘ābidūne, sādžidūne li Rabbinā hāmidūn

”Vraćamo se, za grijehe kajemo se, Gospodaru našem pokoravamo se i Njemu zahvaljujemo.”

Prilikom ženidbe, mladoženja uči dovu:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ

Allāhumme innī es'eluke hajrehā ve hajre mā džebeltehā 'alejhi, ve e'ūzu bike min šerrihā ve šerri mā džebeltehā 'alejh

"Moj Allahu, od Tebe tražim da mi podariš njeno dobro i dobro koje sa sobom nosi, a zaštiti me od njenog zla i zla koje sa sobom nosi."

Kada otac drži svoje dijete u naručju, radi njegove zaštite od svakog zla i uroka, treba proučiti:

أُعِيذُكَ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

Uīzuke bi kelimātillāhit-tāmmeti min kulli šejtānin ve hāmmetin ve min kulli 'ajnin lāmmeh

"Zaštitu za tebe tražim u Allahovim savršenim riječima od svakog šejtana i zlovoljnika i od svakog oka urokljiva."[4]

Zatim, pred nama je i Poslanikova, sallallahu 'alejhi ve sellem, dova koja se tiče meteoroloških prilika.

---

[4] Za žensko dijete će se umjesto riječi: أُعِيذُكَ – *u'īzuke* kazati: أُعِيذُكِ – *u'īzuki* (op. prev.)

Tako je on, sallallahu ‘alejhi ve sellem, učio ovu dovu kada je padala kiša:

اَللّٰهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا

Allāhumme havālejnā ve lā ‘alejnā

"Moj Allahu, spusti je oko nas, a ne na nas."

Razlog za ovu dovu je taj što će kiša, ako se spusti na polja i usjeve, koristiti i ljudima i životinjama, a, ako padne samo na naselje, često prouzrokuje materijalnu štetu i poplave.

U slučaju nedaće, potištenosti i opterećenosti nekim problemom, prouči dovu koju je Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, učio za tu prigodu:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ. اللّٰهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ

Lā ilāhe illallāhul-‘Azīmul-Halīm. Lā ilāhe illallāhu Rabbul-‘Aršil-‘azīm. Lā ilāhe illallāhu, Rabbus-semāvāti ve Rabbul-erdi, ve Rabbul-‘Aršil-kerīm.

Allāhumme, rahmeteke erdžū, lā tekilnī ilā nefsī tarfete 'ajnin, ve aslih lī še'nī kullehū, lā ilāhe illā Ente

"Nema boga osim Allaha, Veličanstvenoga i Blagoga. Nema boga osim Allaha, Gospodara Arša velikoga. Nema boga osim Allaha, Gospodara nebesa i zemlje, Gospodara Arša veličanstvenoga. Moj Allahu, milost Tvoju molim, ne prepusti me samome meni ni za treptaj oka i popravi stanje moje, nema drugog boga osim Tebe!"

Prethodne dove upućuju na nemoć čovjeka i svih stvorenja. Zaista je on na dunjaluku bespomoćan i ništa sam ne može uraditi. Naprimjer, kada je na putovanju, iza sebe ostavlja nekoga: roditelje, suprugu ili djecu, one koji imaju potrebu za njim ili, pak, ostavlja one koji su njemu potrebni. Iz tog razloga, putniku je potreban neki zaštitnik, onaj koji će se brinuti za njegove ukućane i najbliže i paziti na njih. Zato putnik, kroz dovu, ima potrebu da prepusti Allahu brigu o svojoj porodici, jer on sada nije među njima i traži od Njega pomoć na putovanju, jer oni, koji su mu pomagali kod kuće, sada nisu s njim na putovanju.

Ljude sa kojima se susrećemo možemo podijeliti u dvije kategorije: jedni imaju potrebu kod nas i mi im pomažemo u nečemu, a drugi su oni koji trebaju nama i od kojih mi imamo neku korist. Kada smo na

putovanju, molimo Uzvišenog Allaha da pomogne onima koji imaju potrebu za nama dok smo odsutni, te od Njega tražimo pomoć i podršku da nam olakša putovanje, jer sada nemamo pored sebe one koji su nam pomagali dok smo bili kod kuće.

ZA SVAKU PRILIKU I STANJE POSTOJI DOVA

Primjetno je da je islam, kako bi učvrstio vezu između čovjeka i njegovog Gospodara i uputio ga na dobra koja mu Uzvišeni Allah daje, propisao dovu određenog sadržaja za svaku životnu priliku i stanje u kojem se čovjek nađe. Naprimjer, prije spavanja, kada zaboravljamo sve oko sebe i gubimo svijest, učimo dovu i na taj način se obraćamo Allahu i govorimo: "Naš Gospodaru, sve smo zaboravili i zapostavili, ali se Tebe sjećamo, spominjemo Te i veličamo" i s tim riječima tonemo u san. Zatim, kada se ujutro probudimo, da bi nam se svi Božiji darovi povratili u potpunosti i funkcionisali: govor, pokreti, vid, sluh itd., mi počinjemo dan sa zikrom, tražeći Njegovu milost i pomoć u činjenju dobra. Allah Istiniti povratio je naše duše u tijela nakon sna u kojem smo prekidali kontakt sa pojavnim svijetom, pa jedini doličan način za prihvatanje ponovnog Allahovog dara – duše i života, jeste zikr, zahvala Allahu i prihvatanje Njegove odredbe sa zadovoljstvom i smirenošću.

Međutim, činjenica je da čovjek veoma često za-

boravlja na Uzvišenog Allaha i obraća Mu se za pomoć samo u stanju očaja i izgubljenosti. Da li je čovjek svjestan blagodati koje mu je Allah podario: da ima ruke i noge, da ima vid, sluh i razum, osim kad izgubi dio toga ili se osjeti slabim i nemoćnim da s tim podarenim blagodatima ostvari neki cilj ili riješi problem? U trenucima snage i zdravlja, čovjek ne obraća pažnju na savršenost i skladnost svojih organa, jer tada on obavlja određene funkcije, radi, privređuje i koristi te i druge Allahove blagodati mehanički i po zakonu običaja i navike. Pa kako da razmišlja o njima?! Ali, kad oboli ili izgubi neku blagodat ili zakaže funkcionalnost nekog organa, pa se čovjek osjeti slabim i nemoćnim da postigne ono jučerašnje "obično", "normalno" i "na koje je navikao", tek tada dokučuje i shvata vrijednost i veličinu onoga što mu je Svemilosni Allah darovao, ali na kojem on, zbog svog nemara i nehaja, nije bio zahvalan.

Također, čovjek ne osjeća vrijednost imetka koji posjeduje, niti njegovo umanjenje sve dok može udovoljiti svojim potrebama, ali, kada ga u cjelosti izgubi, tada shvati čime je raspolagao. Mi ne osjećamo vrijednost jedne kapi kiše sve dok ne budemo u situaciji da izgubimo život zbog žeđi, niti držimo vrijednim komadić hljeba sve dok ne ugledamo znake smrti od gladi.

Doista nam je Uzvišeni Allah za sve te vrijedne blagodati podario i određenu dovu, čijim ih učenjem

čuvamo i održavamo. Sve što nam se desi u životu, pa to je blagodat i milost koje nam ukazuje Mudri i Svemilosni, iako mi o mnogim stvarima i ne razmišljamo, niti ih zapažamo. Stoga, kada se sjetiš svoga Gospodara i zahvališ Mu u stanju blagostanja, On će se sjetiti tebe u oskudici, odnosno neće te zaboraviti i ostaviti na cjedilu u teškoći. Treba spomenuti još jedan veoma važan detalj, a to je da rob ne smije zaboraviti da je stvoren radi ibadeta – robovanja i pokoravanja Stvoritelju. Na to konkretno i nedvosmisleno upućuju ajeti: **"Džine i ljude sam stvorio samo zato da Mi se klanjaju, Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane..."** (Ez-Zārijāt, 56.–57.)

Ovi časni ajeti prožimaju sveukupne životne aktivnosti čovjeka, jer u svakom njegovom pokretu, poslu ili akciji vidljiva je Božija blagodat, Njegova vlast i čovjekova potreba za dovom. Sve to skupa, iz perspektive čovjeka, iziskuje ibadet – predavanje i pokoravanje Uzvišenom Allahu. Svaki ibadet počinje sa dovom i dova ga najupečatljivije pokazuje, jer njena svrha je prizivanje Allahovog blagoslova, Njegove pomoći i utjecaja. Zato, ako se osloniš na Svemoćnog Allaha i od Njega zatražiš pomoć, imat ćeš skladan i ugodan život, ugodan u svakom smislu i u svakoj fazi. Kako to? Tako što onu hranu nad kojom se prouči bismila neće doticati i jesti šejtan. Nijedan posao koji počne sa dovom Allahu šejtan ne može pokvariti. Ni u jednu kuću u kojoj se uči dova ne

ulazi šejtan. Pored toga, ne zaboravimo na činjenicu da mnoštvo i brojnost ne predstavljaju blagostanje, već blagostanje dolazi sa Allahovim zadovoljstvom. Imućnost nije u količini, već u bereketu kojeg Uzvišeni Allah dariva. Zamisli, vjernik uživa kada daje i udjeljuje svoj imetak, dok se nevjernik srdi i uzrujava kada ga troši i u takvom stanju osjeća samo bol i patnju, a, pored toga, pred sobom vidi i bezbroj dunjalučkih užitaka koji su mu uskraćeni, pa dodatno pati i boluje.

ALLAHOVA MILOST, BLAGOSLOV I ZADOVOLJSTVO

U pređašnjim izlaganjima donekle smo predstavili život Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, ukazujući na neke detalje i situacije. Dâ se primijetiti da u njegovom odnosu spram života dominira jedna misao: poziv da se uvijek sjećamo Allaha, da Ga spominjemo i veličamo. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, želi da stalno spominjemo Allaha: prije spavanja, nakon buđenja iz sna, prilikom izlaska iz kuće, kad odlazimo na posao, dok obavljamo neki zadatak, prilikom povratka kući, kad jedemo i pijemo, kada nas muče problemi ili uživamo u blagodatima Svemilosnog. Uz zikr – spominjanje Allaha i dovu zadobit ćeš Njegovu milost (rahmet), blagoslov (bereket) i zadovoljstvo (rizaluk). Ako ustraješ u

zikru i dovi, živjet ćeš smireno i sretno, a, ako zaboraviš na Allaha i zapostaviš dovu, živjet ćeš tegobno, depresivno i bez Božijeg zadovoljstva i naklonosti.

Upamti da se sve dešava odredbom Svemogućeg, pa ublaži teret života spominjanjem Allaha i traženjem Njegove podrške i pomoći. Poslušaj poruku Svemilosnog kojom On tješi Svoje robove, obećavajući im pažnju i podršku na dunjaluku i veliku nagradu i spas na ahiretu, pod uvjetom da budu dosljedni u slijeđenju Njegovog puta: **"Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovome svijetu, a i na onome; u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite – imaćete."** (Fussilet, 31.) U drugom ajetu, On je rekao: **"Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili."** (En-Nahl, 97.)

Peto poglavlje

PETO POGLAVLJE

VREMENA U KOJIMA UZVIŠENI ALLAH PRIMA DOVU

Kada govorimo o dovi, sa usana znatiželjnika čujemo sljedeća pitanja: "Kada se dova prima? Postoje li određeno vrijeme i mjesto u kojima Uvišeni Allah ne odbija dovu onoga koji Ga moli?" U nekim kudsi-hadisima i hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, navode se određena vremena i mjesta u kojima Svemilosni Allah ne odbija dove. Što se tiče vremena, zadnja trećina noći ima posebnu vrijednost, obilate darove i nadahnuća, kao i period pred samu zoru, nakon obavljenog noćnog namaza. Od odabranih noći u kojima se dova prima, najznamenitije su 15. noć mjeseca ša'bana i Lejletul-kadr. Dova postača je primljena nakon iftara – završetka posta, jer se navodi da u tom času između dove postača i Uzvišenog Allaha nema nikakvog zastora, niti prepreke. Kad rob zamoli i zatraži neko dobro između ezana i ikameta – i tu molbu Uzvišeni Allah će uslišati. Toliko o vremenima uslišane dove. U po-

gledu mjesta u kojima se dova prima, kako se navodi u pouzdanim predajama, na prvom mjestu spomenut ćemo časna i posebno odabrana mjesta kojima je Uzvišeni Allah dao epitet svetosti, kao što su: Mesdžidul-haram, džamija Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, u Medini i Mesdžidul-aksa' (džamija u Jerusalimu). Zatim, tu su i mnoga druga mjesta među kojima se posebno ističu sve džamije kao Allahove kuće u kojima se slavi i veliča Njegovo ime.

Međutim, svi hadisi, koji ukazuju na posebnost vremena ili mjesta, kao jednog od uvjeta za uslišanje dove kod Allaha, prihvaćeni su od strane ljudi bukvalno, a ne suštinski i onako kako bi trebalo. Zašto to govorimo? Iz razloga što smo, ako svedemo uslišanje dove samo na ta mjesta i vremena, nesvjesno ograničili Allahovo htijenje i moć da radi šta želi i kada to On, Uzvišeni, hoće.

Ako ustvrdimo da se dova prima samo u Mesdžidul-haramu ili u Poslanikovoj džamiji u Medini, u tom slučaju smo ograničili Allahovo prisustvo na jednu lokaciju, a On je prisutan na svakom mjestu i u svakom vremenu. Uzvišeni Allah će čuti tvoj poziv i dovu ma gdje ti bio, bez obzira na to da li Ga dozivao iz časne Kabe, Poslanikove džamije, Pariza ili Londona. On je prisutan na svakom mjestu. Darivanje na jednom mjestu je isto kao i darivanje na drugom. Cijela zemaljska kugla podjednako je obu-

hvaćena nebeskim darovima i nema nikakve razlike između jednog podneblja i drugog. Ono što uslovljava dovu, njeno uslišanje ili odbijanje, jesu pokornost ili neposluh roba prema Uzvišenom Allahu. Što je rob bliži Uzvišenom Allahu svojim dobrim djelima i halal-zaradom, time je njegova dova bliža uslišanju. S druge strane, što je rob dalji od Uzvišenog Allaha zbog svojih grijeha i neobazrivosti prema halalu i haramu, time je njegova dova dalja od uslišanja.

Čak i kada se analitički obazremo na hadise koji daju određenu prednost nekim mjestima i vremenima u pogledu uslišavanja dove, zapravo se radi o tome da su to vremena i mjesta u kojima je čovjek čiste misli, pribran, daleko od dunjaluka i zaokupljenosti njime i u takvim okolnostima ne pomišlja na grijeh, već postiže veću predanost i iskrenost u obraćanju Uzvišenom Allahu, pa zbog tih činilaca njegova dova biva primljena, a ne samo zbog posebnosti vremena ili mjesta u kojem se nalazi. Kao da se vjerniku u takvom stanju, kroz navedene hadise, govori da tada uputi dovu, jer je blizu Allaha i Njegove milosti, sve njegovo djelovanje i razmišljanje okupirano je zikrom i veličanjem Allaha, pa su i Allahova milost, dobrota i nadahnuće u tim momentima najizraženije i najveće prema njemu.

Predočimo sebi prizor vjernika koji moli u zadnjoj trećini noći, dok većina ljudi spava, jer je san tada najljepši; noć je sve zaodjenula, vladaju potpuna ti-

šina i mir, ne čuju se nikakvi uznemiravajući zvuci, buka ili galama, sve je utihnulo. Čak i najveći razvratnici, koji su noć provodili u grijehu, u zadnjoj trećini noći osjećaju umor i pospanost, pa i oni žure svojim domovima da utonu u san i odmore se, ali vjernik tada ustaje, budi se, prekida slatki san, uzima abdest, klanja namaz, a zatim doziva i moli svoga Gospodara. Šta budni i ibadetom zaokupljeni, koje Uzvišeni Allah najviše voli, mogu dobiti na dar od Gospodara svemira u tim trenucima?! On im daje bez mjere, obilato, sve što im treba, tražili to oni ili ne, obasipa ih blagoslovom, milošću i drugim dobrima koje samo oni kod Njega zaslužuju.

Istina koju mnogi previđaju u pogledu dove jeste ta da se ona ne vezuje za mjesto i vrijeme, već njeno uslišanje kod Boga ovisi o osobi koja moli, o njenim djelima, odnosu prema haramu i njenoj bliskosti ili udaljenosti od Uzvišenog Allaha. U predanju od Enesa ibn Malika, r. a., navodi se da se on obratio Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem: "O Allahov Poslaniče, zamoli Allaha da budem od onih čija se dova uslišava", pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, na te riječi uzvratio: "O Enese, neka tvoja zarada bude čista (halal), dova će ti biti uslišana, jer doista samo jedan zalogaj harama kojeg čovjek stavi u svoja usta sprečava uslišanje njegove dove četrdeset dana."

Kako će dova čovjeka biti uslišana ako su i njegova

hrana, i njegovo piće, i njegova odjeća stečeni na nedopušten, nepravedan i haram-način? U hadisu se navodi: "Neki čovjek je toliko dugo putovao da mu je kosu prekrila prašina, a odjeća se već bila zaprljala, pa je dizao svoje ruke ka nebu, moleći: 'Gospodaru moj, Gospodaru moj!' – ali, njegova hrana je bila haram, njegovo piće je bilo haram, njegova odjeća je bila haram i zadojen je haramom, pa kako da njegova dova bude primljena?!"

U drugoj predaji se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet neće ući tijelo othranjeno haramom."

IMOVINA STEČENA NA NEDOPUŠTEN NAČIN KVARI I POŠTENO STEČENI IMETAK

Prvi uvjet, kako smo prethodno napomenuli, za uslišanje dove jeste da u tvoju kuću ne uđe haram-imetak, što znači da tvoja djeca ne jedu i ne oblače ono što je stečeno na zabranjen način. Stavlja ti se u obavezu da cijeli život podrediš halalu – poštenom radu i časnom stjecanju imovine. Ako uspiješ da od sebe i svoje porodice udaljiš haram – sve ono što je zabranjeno, na taj način ćeš se približiti Uzvišenom Allahu i tvoja dova će ispuniti jedan od preduvjeta uslišanja.

Pažnju u pogledu izbjegavanja harama treba posvetiti čak i u onim najsitnijim, donekle bezvrijed-

nim stvarima, kao naprimjer da iz ureda gdje radiš uzmeš olovku ili smotak papira za svoju djecu da ih koriste ili se igraju. Ne, ni to nije dopušteno i to je haram. Zar da zbog tako sitnih i bezvrijednih stvari gubimo bereket u kući i napredak u porodici?! Zbog takvog ponašanja, Uzvišeni Allah dâ da izgubimo mnogo više imetka od onoga što smo uzeli. Naprimjer, ukaže se potreba da djeca uzimaju dodatne časove koje moramo platiti ili im treba kupiti ovo ili ono, što nas izloži velikom trošku koji se ne može ni porediti s vrijednošću koju smo nepravedno prisvojili od haram-imetka.

Druga stvar koju trebamo znati u pogledu obazrivosti da u našu kuću ne uđe haram-imovina jeste to da pitamo svoju djecu odakle im stvari koje koriste i posjeduju. Ako svom djetetu daješ skroman džeparac, a zatim primijetiš kod njega, naprimjer, dragocjeno i skupo pero, naravno da si dužan ispitati kako je došlo do njega. Isto tako, ako zapaziš da tvoje dijete ili supruga nose neku skupocjenu odjeću koja se ne poklapa sa sumom koju im daješ na raspolaganje, trebaš se raspitati odakle im to. Međutim, zatvoriti oči pred takvim pojavama i ne pitati se odakle sve to, iako to svojom zaradom ne možeš ostvariti, omogućava haramu da uđe u tvoju kuću i prekine uže Allahovog blagoslova (bereketa) u tvom imetku i domu – neka nas Uzvišeni Allah sačuva takvog iskušenja!

Ono što želim ovdje naglasiti jeste to da vjernik

ne vezuje svoju dovu za mjesta i vremena u kojima se dova više i brže prima – iako to ne negiramo, jer vrijeme i mjesto Allahovom odredbom imaju svoj značaj u dovi – već da se vjernik, prije svega, osvrne na sebe samoga i očisti svoju dušu od ružnog i nedoličnog, a potom se iskreno preda Svemilosnom Allahu, bilo gdje i u bilo koje vrijeme, moleći za ono što mu treba. Uvjet za uslišenje dove vezan je najprije za čovjeka, a ne za mjesto i vrijeme njegove molbe. Kad čovjek ispuni uvjete za uslišenje dove, njegova dova će biti primljena kod Boga bez imalo sumnje.

U hadisi-kudsijju se navodi da je Uzvišeni Allah rekao: "Uzvišeni Allah pruža Svoju Ruku danju da oprosti onome ko je grijeh počinio u noći, a noću pruža Svoju Ruku da oprosti onome ko je grijeh počinio u danu."

Pitamo se: u kojoj to noći i kojem danu Allah pruža Svoju Ruku grješniku? Da li je to naša egipatska noć, ili možda noć u Americi, ili u Australiji? Dan i noć su uvijek prisutni na Zemlji. Dok je na jednom dijelu zemaljske kugle noć, na njenom drugom dijelu je dan. To znači da je Allahova Ruka uvijek ispružena da prihvati pokajanje grješnika. Pogrešno je kazati da Uzvišeni Allah u jednom dijelu dana ili noći prašta grijehe i prima dove, a da to u drugom dijelu ne čini. Njegove Ruke su uvijek otvorene i ispružene da uslišaju dovu i oproste grijehe.

Naredni hadisi-kudsi potvrđuje ovo značenje. U predanju od Ebu-Hurejre, r. a., navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Naš Gospodar, Slavljeni i Uzvišeni, spušta se do ovozemnog neba u zadnjoj trećini svake noći, te govori: 'Ko od Mene nešto moli, pa da mu udovoljim? Ko od Mene nešto traži, pa da mu traženo dam? Ko od Mene oprost traži, pa da mu oprostim?'"

U drugoj verziji ovog predanja se navodi: "Kad prođe pola noći ili njene dvije trećine, Allah se spušta do ovozemnog neba, te govori: 'Ima li nekoga da nešto traži, pa da mu to dam? Ima li molitelja, pa da mu se odazovem? Ima li pokajnika, da mu se oprosti?' – i to traje sve do početka jutra."

Iz navedenog smo vidjeli da Uzvišeni Allah nije ograničio trećinu noći na ovom ili onom mjestu. Pored toga, činjenica je da je trećina noći uvijek prisutna u nekom predjelu zemaljske kugle. Trećina noći prestaje kod nas sa izlaskom Sunca, ali na nekom drugom mjestu ona tek tada počinje i nikada ne prestaje, već prelazi s jednoga mjesta na drugo. Šta to znači? To znači da se Uzvišeni Allah obraća Svojim robovima stalno, odaziva se pozivu molitelja i prašta grijehe pokajnicima.

Na osnovu prethodno rečenog, ne postoji striktno određeno vrijeme za uslišavanje dove, jer Svemilosni Allah prima dove i uslišava molbe uvijek, u svakom vremenu i na svakom mjestu.

DOVA POSTAČA NEĆE BITI ODBIJENA

Ako tvrdimo da dova postača prilikom iftara u mjesecu ramazanu neće biti odbijena, moramo znati da je iftar u mjesecu ramazanu prisutan na svakom mjestu, ali u različitim vremenima. Kad prekinemo post i iftarimo u Kairu, dvije minute nakon toga počinje iftar u Benhi, zatim dvije minute iza njihovog iftara muslimani prekidaju post u Aleksandriji. U zemljama Evrope iftar počinje znatno kasnije nego li u Egiptu, a u Sudanu, Saudijskoj Arabiji i zemljama istočno od Egipta vrijeme iftara nastupa mnogo ranije. Svake minute Sunce negdje zalazi, a negdje, pak, izlazi. Šta to onda čini dovu molitelja uslišanom? To je, kako smo već ranije kazali, čovjekova bliskost sa Uzvišenim Allahom i njegova dobra djela. Uzvišeni je objavio: **"Gospodar vaš je rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Oni koji iz oholosti neće da Mi se klanjaju – ući će, sigurno, u Džehennem poniženi.'"** (El-Mu'min, 60.) Kur'an je ukazao na uvjete i faktore uslišane dove, a to su: pokornost Uzvišenom Allahu, strahopoštovanje prema Njemu i slijeđenje puta kojem nas poziva. Međutim, oni koji odbijaju pokornost krše Njegove propise i ne slijede put koji nam je On stavio u obavezu, njihove molbe neće biti uslišane, niti će se On, Svemoćni, osvrtati na njih u njihovom ovozemaljskom životu, a ni poslije njihove smrti. Darovi koje Uzvišeni Allah dijeli i spušta s neba podjednako su dostupni

svima – i vjernicima i nevjernicima. Takav odnos zahtijeva Allahova apsolutna pravda, ali jedina razlika je u načinu i količini želje i žara sa kojima je prihvataju ljudi na Zemlji. Tu nebesku snagu, imansko svjetlo, vjernik prihvata i prima s čistim i predanim srcem, grješnik to čini s nepokornim i gluhim srcem koje niječe Allahove blagodati i od svega uzima ono najmanje, minimum potreban za opstojnost i život, dok nevjernik uopće ne prepoznaje to nebesko svjetlo i nimalo se njime ne okoristi.

U časnom Kur'anu Uzvišeni Allah nas obavještava o razlikama vjerničkog i nevjerničkog prihvatanja nebeskih darova: **"Ima onih koji dolaze da te slušaju, a čim se od tebe udalje, pitaju one kojima je dato znanje: 'Šta ono on maloprije reče?' To su oni čija je srca Allah zapečatio i koji se za strastima svojim povode."** (Muhammed, 16.)

Ajet ukazuje na dvije skupine ljudi: vjernike, kojima Allah Svemilosni daje znanje i svjetlo i drugu skupinu, nevjernike, čija je srca Allah Pravedni zapečatio i gluhim učinio, neka nas On, Milostivi, sačuva takve kazne!

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, obraća se i jednoj i drugoj skupini podjednako i nudi spas. Vjernička srca prihvataju Kur'an i on dopire do njih, uzimaju pouku, proširuju spoznaju i primaju kur'ansko svjetlo, dok nevjernici, čija su srca zamrla i zapečaćena, ne razumijevaju Kur'an i ne shvataju ga. Zbog

toga se međusobno pitaju: "O čemu je to maločas govorio?!" Uzvišeni Allah o njima veli: "**...Reci: 'On** (Kur'an) **je vjernicima uputstvo i lijek. A oni koji neće da vjeruju – i gluhi su i slijepi, kao da se iz daleka mjesta dozivaju.'**" (El-Furkān, 44.)

Jednom prilikom sam u društvu dr. Abdul-Halima Mahmuda, Allah mu se smilovao, posjetio London, pa mi je tom prilikom rekao: "Kad završimo s posjetom, predlažem da odemo obaviti umru, kako bismo se očistili i rasteretili od onoga što smo ovdje vidjeli." Na te riječi sam mu kazao: "Ako pokušamo osjetiti Allahovo prisustvo ovdje kako to osjećamo i doživljavamo u Meki, On će i ovdje biti uz nas." Sutradan me dr. Abdul-Halim Mahmud obavijestio da je te noći, u Londonu, sanjao Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Bît, koju želim naglasiti, jeste u unutarnjem osjećaju vjernika, njegovoj svijesti o Allahovom prisustvu i moći, te u predanosti i okretanju roba ka Uzvišenom Allahu. Kada se ovi uvjeti ispune, kod Kabe ili na nekom drugom mjestu, Allahov odaziv na molbu roba sigurno neće izostati.

Ali, šta to znači kad nam se dove uslišaju kod Kabe ili dok smo u džamiji Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem? To nije ništa drugo do naš izraženi unutarnji imanski osjećaj, spremnost na pokornost, svijest o moći i prisustvu Allaha i predanost srca i misli u dovi – a sve to skupa doseglo je jedan visok

stepen ili vrhunac zbog ambijenta koji nam je pomogao u tome. Prilikom umre ili hadža, svako od nas, ma koliko bio opterećen dunjalučkim obavezama, brigama i problemima, zaboravi na sve: na svoj posao, kuću, porodicu i jedino ga zaokuplja misao o Uzvišenom Allahu, pa se na taj način duša čisti, uspinje i pred njom se otvaraju do tada nezapaženi vidici, a srce se rastapa u zikru i veličanju Allaha. U takvom će halu, naravno, i dova biti uslišana i primljena kod Svemilosnog Allaha. Toliko o mjestima koja utječu na uslišenje dove.

Kada govorimo o vremenima u kojima se dova ne odbija, ramazan je najodabranije vrijeme i ne postoji bolje vrijeme za duhovni susret sa Svevišnjim Allahom i predavanje Njemu. On nam je zabranio neke stvari zauvijek: alkohol, kocku, blud, krađu itd., a dopustio je neke druge radnje. Međutim, s vremenom se vjernik počne odnositi spram onoga što je zabranjeno kao da ono uopće i ne postoji, jer ne pije alkohol, ne kocka, ne čini preljub i ne krade, pa nema nikakvih problema, niti poteškoća da to izbjegava, jer ne misli o tome, ne mašta i ne postoji u njemu unutarnji nagon ili težnja duše ka tome. Pokornost Uzvišenom Allahu u tim stvarima prerasla je u običaj i naviku. Dakle, on ne natjerava dušu da se kloni toga, jer je ona već navikla biti bez tih zabranjenih stvari. Ali, Uzvišeni Allah traži od Svojih robova da trajno pokazuju žrtvu u pokoravanju Njemu i da se,

kroz pokornost i ibadete, drže Njegovog užeta i uvijek biraju Njegovu stranu. S tim ciljem dolazi ramazan, pa u njemu biva zabranjeno ono što je vjerniku inače bilo dopušteno i to ono najpotrebnije: hrana i piće. Tako se rutina ibadeta, koja je bila prerasla u naviku, pretvara u borbu i odricanje, u ibadet sustezanja od onoga što je do maločas bilo dopušteno. To je ibadet na koji nismo navikli, on se ne može izvršavati usput, već s pažnjom, sviješću i borbom protiv potreba tijela i duše. Zato nas post i ramazan čiste i uzdižu tjelesno i duhovno, pa i dova u ramazanu i za vrijeme posta ima poseban čar i dimenziju i biva uslišana kod Svemilosnog Allaha.

ZNAČENJE POSEBNOSTI I ODABRANOSTI VREMENA I MJESTA U ODNOSU NA DOVU

Tačno je da neka mjesta i vremena imaju poseban značaj i položaj kod Uzvišenog Allaha, pa i sama dova u njima biva uslišana ako je prate potrebni uvjeti. Razlog tome je što Svevišnji Allah hoće da izvede čovjeka iz njegovog nemara i zaokupljenosti užicima, pa, kada se čovjek nađe u nekom odabranom mjestu ili vremenu, kao da mu biva rečeno: "Opusti se i odmori i ne čini ono s čime nije zadovoljan tvoj Gospodar!" Tako je ramazan izdvojen i odabran nad svim drugim vremenima i, kada on nastupi, čovjeku se upućuje poziv: "Nalaziš se u odabranom mjesecu ra-

mazanu, pripazi na svoja djela i postupke!" Takvim odnosom čovjeka prema odabranim mjestima i posebnim vremenima duša izrasta i čisti se, a to isto bi mogla ostvariti na bilo kojem mjestu i u bilo kojem vremenu kada bi se čovjek ponašao kako to čini, naprimjer, na svetim mjestima Meke i Medine ili u mjesecu ramazanu. Rezultat će biti potpuno isti, ukoliko se čovjek pripremi da primi i prihvati Allahove darove koje On, Svemilosni, danonoćno dijeli svuda i svakome ko ih želi primiti.

U ramazanu se čovjek u potpunosti predaje Uzvišenom Allahu, ostavlja hranu i piće radi stjecanja Allahovog zadovoljstva. Hrana stoji pred njim i to hrana koja je halal, ali je čovjek odbija zbog naredbe svoga Gospodara. Takvim ponašanjem čovjek doseže do najvišeg stupnja imana, do potpune duhovne čistoće i najbliže veze sa Allahom. Naravno, mi ne možemo određivati Allahovo dobro prema Njegovim robovima, ali se kroz pokornost može doseći i do stupnja *'abd rabbani* – roba koji je u stalnoj pokornosti Allahu, pa takav rob dobiva posebne počasti i odlike (keramete) od Svemoćnog Gospodara. Kad nešto poželi, to se i ispuni, kada nešto naredi, ono se i ostvari. U kudsi-hadisu se kaže: "Robe moj, pokori Mi se, bit ćeš rob rabbanija koji, kad nečemu kaže: 'Budi tako!', ono bude kako je on poželio."

Počast uslišane dove data je i potlačenom (mazlumu). Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sel-

lem, nas savjetuje: "Čuvajte se dove potlačenog, jer između njegove dove i Allaha nema nikakvog zastora." U drugoj verziji ovog predanja se navodi: "Dova potlačenog se uzdiže iznad oblaka, a Uzvišeni Allah na taj poziv odgovara: 'Tako Mi veličine i snage Moje, potpomoći ću ga, pa makar i nakon izvjesnog vremena!'" Ko je to mazlum – potlačeni? To je osoba kojoj je neko silom povrijedio slobodu ili osporio pripadajuće pravo. Najčešće potlačeni nema snage da se bori za svoje pravo i traži pravdu i nema drugog pomagača osim Svemoćnog Allaha. U takvom stanju potlačeni svojom moći ne može da se odbrani i odupre nasilju i nepravdi, pa se onda predaje Allahu i doživljava Njegovu snagu i podršku na poseban način, što ga uzdiže do visokog stepena iskrenosti i čistoće u obraćanju Uzvišenom Allahu. Otuda je njegova dova uslišana i između nje i Svemoćnog Allaha ne postoji nikakva prepreka. Potlačeni jutrom i večeri spominje Allaha i ne prestaje dozivati: "Jā Rabbi, jā Rabbi!" ("Moj Gospodaru, moj Gospodaru!"), jer, bez imalo sumnje, vjeruje da mu samo On, Sveznajući, može pomoći i pružiti zaklon i zaštitu.

Putnička dova je također uslišana. Pitamo se zašto? Zato što putnik, napuštajući svoj dom, ostavlja sve uzroke stabilnosti, smirenosti i sigurnosti. Na putovanju mu ostaje samo Uzvišeni Allah da ga štiti, hrani i daje mu osjećaj zadovoljstva. Oni koje je ostavio imaju potrebu za njegovim prisustvom i brzim

povratkom, pa putnik brigu o svojoj porodici predaje Allahu i u Njega se iskreno pouzdaje. Dova putnika je iskrena dova u kojoj nema pretvaranja i licemjerstva, niti nekog dunjalučkog, iskvarenog cilja, a takve dove Uzvišeni Allah uslišava.

DOVA JE PUT DUHOVNOG UZDIGNUĆA I IMANSKOG ZANOSA

U dovama su skrivene razne ljestvice za duhovno uspinjanje (putevi duhovnog uzdizanja), a ponajprije u kur'anskim dovama. A kako i ne bi bile kada su kur'anske dove sročene stilom Onoga Koji dove prima! Uzvišeni Allah nas kroz kur'anske dove uči kako da Mu se obraćamo. U Njegovim dovama, koje je spomenuo u Kur'anu, nema greške i ne postoji bojazan da od Njega tražimo nešto sumnjivo ili na način s kojim On nije zadovoljan. Iz tog razloga, kur'anske dove su najpreče da budu uslišane.

Ranije smo govorili da je islam sve čovjekove aktivnosti u životu vezao za Uzvišenog Allaha, tako da ni za jedan trenutak ne budemo odvojeni od Njega. Svemilosni je usadio u prirodu čovjeka potrebu za dovom, pa je naša dužnost da dovu ne poimamo samo kroz prizmu molbe koja treba biti uslišana i udovoljena, već kroz prizmu pokoravanja i predavanja Svemilosnom Allahu. Pa, ako se On odazove našem pozivu i molbi, to je dobro za nas, ali, ako naša

dova ne bude urodila vidljivim, dunjalučkim plodom i to je dobro za nas. Izgleda čudno, ali je istinito. Nekada Uzvišeni Allah želi i voli da sluša dozivanje i molbu Svoga roba, pa odgađa uslišanje njegove dove. S druge strane, Allah prezire glasove i molbe nevjernika, pa im često odmah udovoljava i daje ono što traže kako bi prekinuli sa svojim pozivima.

Ovdje nam se nameće pitanje, da li je vjerniku dopušteno da u dovi traži neko dunjalučko dobro, da moli: "Moj Allahu, podari mi dobro na dunjaluku..." – i tako dugo, često i predano moli i doziva? Da bismo odgovorili na ovo pitanje, moramo se pozabaviti i dilemom da li svaka dunjalučka molba apsolutno i direktno isključuje i dobro ahireta, kao i pitanjem da li je dopušteno tražiti dunjalučke vrijednosti radi dobra vjere i stjecanja ahireta? Poslušajmo riječi Uzvišenog: **"Onome ko bude želio nagradu na onom svijetu – umnogostručićemo mu je, a onome ko bude želio nagradu na ovom svijetu – daćemo mu je, ali mu na onom svijetu nema udjela."** (Eš-Šūrā, 20.) Ajet jasno odgovara na naše pitanje: Svemoćni Allah, iz Svoje pravednosti, udovoljava pozivu molitelja, pa onaj koji želi dunjalučko dobro radi uživanja na dunjaluku, dobit će ono što traži, dok će onaj koji moli i traži dunjalučke blagodati da bi njima stjecao Allahovu naklonost i dobro ahireta zaslužiti vječnu i obilnu nagradu. Takva je dova vjernika i ona je uslišana kod Allaha. Na osnovu

ovoga možemo zaključiti da svaki čovjek drži ključeve svoga vječnog, ahiretskog skončanja, dobit će ono što želi i za čim žudi, tako da ne može prigovoriti da je bio prisiljen ili da je obespravljen. Svako je svojom voljom izabrao put kojim će hoditi.

Svi oni koji su svojim radom i zalaganjem doprinijeli položaju čovječanstva, a nisu to radili u ime Boga, niti su povjerovali u Njega, zapravo su imali dunjalučke ciljeve: novac ili ugled, koji su na kraju i dobili. Njihovim imenima označene su ulice, gradovi, parkovi, trgovi, spominju ih sve historijske edicije, podignuti su im spomenici i biste, slave se njihovi rođendani itd. Dobili su svoju nagradu na onaj način kako su i doprinijeli boljitku društva, pa na ahiretu ne mogu očekivati nikakvu dobit i dobro.

Vjernik je svjestan da je dunjalučki život samo put koji vodi do Dženneta i vječnog ahireta. To je period truda i provjeravanja; koliko dobra stekne, tolikoj se ahiretskoj nagradi može i nadati. Vjernik od dunjaluka uzima samo onoliko koliko mu treba da stigne do Dženneta, jer on pouzdano zna gdje i u čemu je skriveno dobro, pa ga tamo i traži.

Oni koji misle da je vjernik glup i lahkomislen u zabludi su. Naprotiv, vjernik je mudar i jako pronicljiv. Ako posjeduje jednu mizernu kovanicu, šta god da kupi njome, on će uživati u kupljenome na dostojanstven i perfektan način, ali, ako je udijeli u dobro kao sadaku, zna da će mu se više isplatiti i da će naj-

manje desetorostruko više biti nagrađen. Užitak od udijeljene kovanice neće više biti u materijalnoj protuvrijednosti te kovanice, već u mjeri kojom Uzvišeni Allah nagrađuje vjernike: **"...A Allah će onome kome hoće dati i više..."** (El-Bekare, 261.)

Onaj koji udijeli sadaku radi Uzvišenog Allaha uvjeren je da će propuštanjem malog dunjalučkog i kratkotrajnog užitka dobiti vječni i veliki užitak koji mu je Allah pripremio i s kojim se onaj propušteni ne može nikako porediti. Sada mi kažite ko je razumniji i mudriji: vjernik koji udjeljuje radi Allahovog zadovoljstva i svojim radom želi steći dobro ahireta ili onaj koji troši svoj imetak i ulaže trud u stjecanju prolaznih užitaka i dunjalučkih naslada? Naravno da je vjernik, koji troši imetak i ulaže trud radi ahireta, mudriji i umniji. Po ovoj logici možemo izmjeriti sva druga djela i radnje vjernika i neosporno zaključiti da on sputava svoju dušu od prolaznih i malih užitaka radi stjecanja trajnih i neograničenih dobara i uživanja.

PRONICLJIVOST I MUDROST VJERNIKA

Pravi vjernik vidi stvari onakvim kakve one uistinu jesu i zna da je sve od Allaha, da sve Njemu pripada i da se na kraju sve Njemu vraća. Zbog toga vjernik svojim djelovanjem želi postići zadovoljstvo Živoga, Koji neće umrijeti, Snažnoga, Koji ne poznaje sla-

bost, Onoga u Čijem posjedu su nepresušne riznice svega.

Dobro i bogatstvo, koje Uzvišeni Allah daruje nekome od Svojih robova, nije znak Njegovog zadovoljstva. Naravno da svaki uživalac dobra na dunjaluku neće biti počašćen i uživanjem na ahiretu, jer su bogataši i uglednici bili prvi poricatelji i protivnici Allahovog zakona na Zemlji. O takvima je Svemogući u Kur'anu kazao: **"Neka te ne oduševljavaju bogatstva njihova, a ni djeca njihova! Allah hoće da ih njima kazni na ovome svijetu i da skončaju kao nevjernici."** (Et-Tevbe, 55.) Uzvišeni im je podario imetak i djecu, no to nije znak, niti mjerilo Allahovog zadovoljstva njima i onim što rade. Allah Pravedni ukazuje u prethodnom ajetu da je razlog za ukazivanje tih blagodati nevjernicima u tome da oni ustraju u griješenju i stranputici sve do časa smrti, bez pokajanja. Ukazivanje blagodati nevjernicima je utiranje puta za kaznu i dovođenje istih do Suda pravde, a nikako dar Božijeg zadovoljstva i naklonosti. U slučaju da im Uzvišeni Allah oduzme imetak i ostavi ih u siromaštvu, možda bi ih to ponukalo na pokajanje i vjerovanje, možda bi se pribrali, osvijestili i prenuli iz zablude i zaborava. No, zbog veličine Allahove srdžbe koju su izazvali svojim griješenjem, On im ne želi ukazati na put pokajanja i dobra. Zato im On dariva blagodati zbog kojih će zaboraviti na Darovatelja, blagodati koje će ih udaljiti od Milostivog,

misleći da im one dolaze same, bez uzroka i da ih oni sami sobom stječu. O tome je u Kur'anu objavljeno: "**Kad čovjeku kakvu blagodat darujemo, on se okreće i oholo udaljava...**" (El-Isrā', 83.) Allah ih obasipa stalnim blagodatima, kako Ga ne bi molili, jer dova je priznavanje slabosti i nemoći, a, sve dok uživaju u obilju blagodati, oni ustrajavaju u griješenju i nevjerstvu.

Dova molitelja biva uslišana kad on prihvati realnost u kojoj se nalazi, jer time Uzvišeni Allah u njegovo srce spušta smirenost i zadovoljstvo, a bez te dvije osobine dova neće naći put do uslišanja. Zašto je to tako? Zato što uz zadovoljstvo i smirenost čovjek prihvata Allahovu odredbu i svejedno mu je da li se njegovo stanje promijenilo ili ne, nego se zadovoljava onim u čemu se nalazi. Čak i ono što je nekada molio u dovi više mu ne dolazi u misao. Od takvog roba Allah voli da sluša dovu i, kada je on uputi, Svevišnji kaže melekima: "Odložite ispunjenje njegovog zahtjeva!" Međutim, kada grješnik ili nevjernik upute dovu, Allah naredi da ona bude ispunjena, jer prezire pozive takvih stvorenja. S takvom spoznajom, vjernik je sretan i onda kada mu se dova ne usliša čim zamoli, jer i dalje živi njegova nada da pripada skupini onih koje Uzvišeni Allah voli.

Kad čovjek u dovi traži samo dunjalučka dobra i ukrase, on moli za uzroke koji će ga dovesti do određenog cilja, ali oni mu samo neko vrijeme donose ko-

rist, nakon čega gube svoju efikasnost, a darovi Božiji se prekidaju. Nekada smrt prekine darove i uživanje u istima, a drugi put, pak, uzroci podbace i ne urode željenim plodovima. U tom kontekstu Svevišnji Allah u kudsi-hadisu kaže: "Čovječe, Ja sam dunjaluk stvorio zbog tebe, a tebe sam stvorio zbog Sebe, pa ne dopusti da te ono što je stvoreno zbog tebe odvede i udalji od onoga zbog čega si ti stvoren." Ovaj hadisi-kudsi otvara nam oči pred mudrošću života, jer nam otkriva cilj zbog kojeg postojimo na Zemlji i bez ikakve dvojbe pojašnjava svrhu življenja, kako nijedan čovjek ne bi imao ispriku da to nije znao. Svemogući Allah je stvorio cijeli svemir da koristi čovjeku, a čovjeka je stvorio da robuje Njemu, Uzvišenom. Pa ima li smisla da se bavimo i zaokupljamo onim što je stvoreno za nas i našu korist, a zapostavljamo ono zbog čega smo sami stvoreni? Ovo ne znači da dunjaluk ostavimo nevjernicima, jer bi oni najviše željeli da cjelokupna vjera bude svedena samo na džamiju i da njen utjecaj ne prelazi džamijski prag. Najveći užitak bi im bio da se vjernici uopće ne upliću i ne uključuju u društveni život. Međutim, Allahov zakon i put vjere ne propušta ni najmanju životnu sitnicu, već se aktivno uključuje u život i uređuje ga. Svevišnji naređuje vjernicima da učestvuju u životu, da koriste dunjalučka dobra i izgrađuju svijet. Vjernik je stalni borac i aktivni sudionik u svojoj okolini: on obrađuje polja i sije ih, podiže tvor-

nice, gradi škole i univerzitete, bdije nad projektima koji unapređuju ljudski život, bori se za promicanje Allahove pravedne riječi, pomaže bespomoćne, brani obespravljene, suprotstavlja se tiranima, sprovodi zakon i pravdu, suzbija grijeh i nemoral... Dužnost vjernika je da radi i privređuje, a ne da podiže prosjačku ruku i traži od ljudi. Vjernik se brine o sebi i zbrinjava svoju porodicu. I više od toga – on radi da bi pomagao slabome i prosjaku. Da nije tako, kako bi onda mogao udjeljivati sadaku, pomagati siromahe ili opskrbljivati bolesnog i nemoćnog?!

Pred vjernikom je veliki izbor djela i radnji, ali sve što on radi mora biti u skladu sa vjerom i božanskim zakonom. Uzvišeni Allah pomaže vjerniku i olakšava mu poslove sve dok on radi s Njegovim imenom na jeziku i vjerom u srcu.

Sve prethodno rečeno odnosi se na uslišanu dovu, dovu vjernika, a šta je sa onom dovom koja se odbija i ne dopire do Onoga Koji želje ispunjava? O tome ćemo, uz dozvolu Milostivog, govoriti u narednom odlomku.

Šesto poglavlje

ŠESTO POGLAVLJE

DOVA PROTIV SEBE ILI DRUGIH

Prije nego zaokružimo izlaganje o dovi za dobro sebe ili drugih, osvrnut ćemo se i na dovu protiv sebe ili drugih, odnosno korištenje oblika proklinjanja u dovi. Kakva je to dova? To je dova u kojoj molitelj priziva i traži od Uzvišenog Allaha da, zbog osjećaja nepravde od strane neke osobe, kazni tu osobu bolešću ili nekom nesrećom: smrću drage osobe, gubitkom imovine, siromaštvom i tome slično.

Ponekad u stresnim situacijama čovjek upućuje dovu protiv samoga sebe, pa moli Uzvišenog Allaha da ga riješi muke i bola kojeg osjeća, kako bi njegovom smrću njemu najbliži osjetili njegovu vrijednost koju su potcjenjivali. Ili, pak, u stanju teške bolesti osjeća da je postao teret i problem svojim ukućanima, pa moli Svemoćnog Allaha da olakša i njemu i njegovoj porodici. Svi se prisjećamo ovakvih ili sličnih situacija iz stvarnoga života.

No, prije nego išta kažemo o dovi protiv sebe i drugih, želim istaći činjenicu da Svemilosni Allah

voli da oprašta ljudima i ukazuje im Svoju milost. Mnogi kur'anski ajeti podstiču i nas da budemo samilosni, da opraštamo i suzbijamo gnjev i srdžbu prema drugima. U Kur'anu je objavljeno: "**I nastojte zaslužiti oprost Gospodara svoga i Džennet prostran kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje, za one koji, i kad su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine.**" (Ālu 'Imrān, 133.–134.) U drugom ajetu se kaže: "**...I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete, ta Allah zaista vidi šta radite.**" (El-Bekare, 237.) U suri En-Nur se kaže: "**Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je.**" (En-Nūr, 22.)

Prethodni ajeti su objavljeni u različitim prilikama i sa zasebnim povodima, ali sva tri govore o praštanju i ukazivanju milosti, pa čak i prema onome koji je širio lažne glasine i iznosio potvoru protiv Aiše, r. a., majke pravovjernih, prema Mistahu ibn Usasi, unuku Abbasa ibn Abdul-Muttaliba. Ebu-Bekr, r. a., odlučio je da uskrati pomoć koju je ranije davao Mistahu zbog njegovog govora o potvori Aiše, r. a., pa je Uzvišeni Allah objavio ajet: "**...neka**

im oproste i ne zamjere." (En-Nūr, 22.) Ebu-Bekr, r. a., povinovao se preporuci ajeta, te je oprostio Mistahu i nastavio ga je pomagati.

Ajeti nam nedvosmisleno ukazuju na vrijednost praštanja i ne zamjeranja ljudima kada pogriješe prema nama. U tom kontekstu navest ćemo i predaju Ubejja, r. a., koji kaže: "Kada je Uzvišeni Allah objavio: **'Ti sa svakim – lijepo! I traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!'** (El-A'rāf, 199.), Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je upitao: 'O Džibrile, šta je ovo?!', a Džibril, a. s., mu je odgovorio: 'Allah ti naređuje da oprostiš onome ko ti je nanio nepravdu, da udijeliš onome ko je prema tebi pokazao škrtost i da posjećuješ one koji tebi ne dolaze.'"

U predanju od Ukbe ibn Amira, r. a., navodi se sljedeće: "Sreo sam Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, pa sam ga, prije nego je išta kazao, uzeo za ruku i upitao: 'O Allahov Poslaniče, obavijesti me o najvrednijim djelima!' Na to mi on, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: 'O Ukbe, održavaj vezu sa onim ko je kida, udijeli onome ko je tebi pomoć uskratio i oprosti onome ko ti je nepravdu učinio.'"

Kada je Aiša, r. a., tražila od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da je poduči dovi koju će učiti u noći Kadr u ramazanu, kada je vjernik najbliži svome Gospodaru, on, sallallahu 'alejhi ve sellem, je

rekao: "Reci: 'Moj Allahu, Ti si Onaj Koji grijehe prašta, Plemeniti, voliš da praštaš, pa nam oprosti!'"

Što se tiče šerijatskog tretmana proklinjanja u dovi sebe ili drugoga, ako je to za dobrobit vjere, u tom slučaju je dopušteno i dova će biti primljena. Tako, naprimjer, imamo dovu Nuha, a. s., u kojoj je prizivao propast svom narodu, ili dovu Musaa, a. s., u kojoj je tražio uništenje faraona i njegovih sljedbenika, da Uzvišeni Allah uništi njihove imetke, stegne njihova srca i kaznu im jasnom predoči. Cilj ove dvije dove je potpomaganje i afirmiranje vjere, te uništenje i propast munafika i nevjernika.

Ako se u dovi neko proklinje i traži nečije uništenje radi dobra vjere i sveopće koristi, takva dova je dopuštena, pa čak i pohvalna. Međutim, ako bi onaj koji moli u svojoj dovi proklinjao i tražio nečije uništenje bez opravdanog razloga ili zbog nekog ličnog interesa, zavidnosti ili pakosti, takva dova nije dopuštena. Uzvišeni Allah posljedice takve dove vraća na samog molitelja i njega kažnjava onim što snuje drugome. Dozvoljeno je proklinjati u dovi one koji koče širenje Allahove vjere, ubijaju učenjake i sprečavaju obavljanje namaza i drugih islamskih obaveza, jer takvi doista zaslužuju prezir i kaznu i to što molitelj priziva na njih Allah Sveznajući i Pravedni neće nikada vratiti na molitelja, jer on moli za interes vjere i dobro potlačenih.

POTLAČENI IMA PRAVO DA U DOVI PROKLINJE TLAČITELJA

Doista, časni Kur'an odobrava potlačenom (mazlumu) da uči dovu protiv svoga tlačitelja (zalima) i proklinje ga. Zbog svoje nemoći da pravdu sprovede svojim rukama, obespravljeni kroz dovu predaje Uzvišenom Allahu svoje pravo da On, Svemoćni, kazni i pravedno presudi nasilniku i tlačitelju. U Kur'anu je objavljeno: **"Allah ne voli da se o zlu glasno govori, to može samo onaj kome je učinjena nepravda. – A Allah sve čuje i sve zna."** (En-Nisā', 148.) Zašto je to dopušteno obespravljenom, potlačenom? Zato što on u dovi nalazi smiraj i lijek za svoju ranu. Svako ko okusi gorčinu nepravde i nasilja osjeća bol, tjeskobu i uznemirenost. Kako će se osloboditi svega toga? Jedini način da se toga oslobodi i ponovo povrati u život jeste dova u kojoj, Allahovom milošću, pronalazi utjehu, nadu i zadovoljstvo.

Ovdje ćemo ukazati i na razliku proklinjanja u dovi radi interesa vjere ili uzimanja prava od nasilnika i dove u kojoj čovjek bez razloga moli protiv sebe ili nekoga drugoga. Prvu dovu Uzvišeni Allah prima, jer ona ima osnovu i povod, a drugu ne prima, jer je neosnovana i nema opravdanja za nju. Takva dova bi čovjeku samo povećala propast. Kur'an o tome kaže: **"Da Allah ljudima daje zlo onako brzo kao što im se odaziva kad traže dobro, oni bi, uistinu, stradali..."** (Jūnus, 11.)

Svevišnji Allah traži od čovjeka da se uklapa u dunjalučki život i ono što se na njemu dešava, pa mu ne dopušta da priziva zlo i kaznu ako za to nema opravdan povod i utemeljen razlog (radi interesa vjere ili nanesene mu nepravde). Čak i u slučaju da obespravljeni ne zamoli Uzvišenog Allaha za pomoć i svoje pravo, Svemoćni će kazniti nasilnika. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Čuvajte se dove obespravljenog, jer između njegove dove i Allaha nema zastora." U drugom hadisu navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Doista, Uzvišeni Allah odgađa kaznu nasilniku do određenog časa, ali, kada odredi da bude kažnjen, tada mu ne ostavlja priliku da se spasi od propasti." Zatim je proučio ajet: **"Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava sela i gradove koji su nasilje činili. Kažnjavanje Njegovo je zaista bolno i strašno."** (Hūd, 102.)

U hadisi-kudsiju se kaže da je Uzvišeni Allah rekao: "O sine Ademov, molio si protiv onoga koji ti je nepravdu nanio, a i protiv tebe je molio onaj kome si ti nepravdu učinio. Ako želiš, udovoljit ćemo molbi tvojoj, ali i molbi onoga koji je molio protiv tebe, a mogu vam i odgoditi molbe, pa da vas obojicu obuhvati Moj oprost na Danu sudnjem."

Moliti protiv nasilnika je dopušteno u vjeri, mada Uzvišeni Allah podstiče onoga kome je učinjenja nepravda, a koji se, možda, isto tako nepravedno po-

nio prema nekome drugom, da odgodi svoju dovu i ne priziva propast na onoga koji mu je učinio nepravdu, jer će u tom slučaju Svemoćni Allah odgovoriti na obje dove: jednu u korist onoga koji moli, a drugu protiv njega, jer je i on nekome nepravdu učinio. Iz ovoga zaključujemo da je nepravda (zulum) jedan od najgnusnijih grijeha, a u tom kontekstu Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kaže: "Nepravda (zulum) će na Sudnjem danu biti preobražena u tmine."

Sviđanje računa za djela i kazna za griješenje bit će odloženi do Sudnjega dana, osim grijeha nepravde prema ljudima. Za nepravdu Svemoćni Allah kažnjava i na dunjaluku i na ahiretu. Obespravljeni će dočekati dan na dunjaluku kad će Allah Pravedni kazniti nasilnika. A zašto? Zbog toga da se nepravda ne raširi na Zemlji i ne postane opća pojava. Ljudi bi bili potaknuti na činjenje nepravde ako bi se osvjedočili da za njeno nanošenje ne slijedi nikakva posljedica ili kazna. Da nasilnici ne doživljavaju poniženje i kaznu na dunjaluku nepravda bi postala sredstvo za ostvarivanje ciljeva i ličnih interesa na lahak način. Iz tog razloga Uzvišeni Allah ne zanemaruje dunjalučku kaznu nasilnicima. Ne samo da ih kažnjava, već će njihovu kaznu posvjedočiti i vidjeti mnogi ljudi, kako nasilnici ne bi izbjegli sramotu i poniženje. To znači da nasilnici neće imati priliku da odgovaraju za svoje grijehe tajno, samo pred Alla-

hom, već će biti izloženi očima cijeloga svijeta, a to još iz razloga da svaki nasilnik i nepravednik primi pouku i shvati da i njemu slijedi takvo skončanje ako uz iskreno pokajanje ne odstupi od nepravde i nasilja.

Dova u kojoj onaj koji moli proklinje i moli protiv nekoga nije pohvalna u islamu. Stoga jasno poručujemo svima onima koji odlaze u turbeta, do kabura evlija, pa čiste i uređuju te prostorije, a onda mole protiv nekoga, misleći da će im dova biti primljena, da njihova dova neće biti primljena. Isto tako, neće biti uslišane ni dove žena koje ne izvršavaju vjersku obavezu pokrivanja (hidžaba), a podižu ruke u dovi, moleći protiv nekoga. A kako bi bile uslišane, kad mole Onoga Čije propise ne poštuju i krše ih svakodnevno?!

Zar nije bolje da čovjek, kad mu se desi nešto loše ili mu neko učini nepravdu, to dočeka dovom u kojoj će reći: "Hvala Allahu, Gospodaru svjetova", jer na taj način on prihvata Allahovu odredbu i kader sa zadovoljstvom i pouzdanjem u Njegovu pomoć i podršku koju On dariva vjernicima?! Takvim odnosom vjernik Allahovu odredbu dočekuje sa zahvalom, a neprijatnost sa strpljivošću. Uz sve to, znajmo da nas je Svemilosni Allah podučio kako da Mu se zahvaljujemo, što je, također, blagodat za koju moramo kazati: "Hvala Ti, naš Gospodaru."

ODNOS IZMEĐU DOVE I ALLAHOVE ODREDBE

Osvrnut ćemo se na neke aspekte poimanja dove, jer neki ljudi kažu da se dova i Allahova odredba (kader) međusobno sučeljavaju i potiskuju, zatim smatraju da dova olakšava i ublažuje Allahovu odredbu ili nas štiti od loših posljedica kadera.

Naš stav o tome ogleda se u sljedećem: Prvo moramo razumjeti da je Allahova odredba davno zaključena i donesena i sve što će se desiti bilo je još tada u Allahovom znanju. Stoga, ako ti je određeno da budeš sačuvan od neke nedaće ili da ti se desi nešto loše, to je zapisano u Knjizi ljudskih sudbina. S onim što je zapisano podudari se tvoja dova, pa budeš zaštićen i pošteđen predodređenog zla. Međutim, to ne znači da sudbina čeka na našu dovu da bi se obistinilo predodređeno, ili da izostane dova, pa da se ostvari ono neželjeno. Allahovo sveobuhvatno znanje sadrži sve ono što će se desiti, pa je na osnovu znanja zapisana sudbina i spram zapisanog se i događa u našem svijetu zbivanja.

Da bi nam ovo bilo jasnije, navest ćemo jedan primjer, a Allah navodi najbolje primjere. Recimo da je tvoj sin počinio grešku, zapostavio je učenje i pripremanje za školu i predao se igri i zabavi ili nije izvršio neku tvoju naredbu, a uz to je povrijedio svog mlađeg brata ili sestru. Nakon toga, odeš do svoje supruge i kažeš: "Zaprijetit ću mu da ću ga sada kazniti sa stotinu udaraca prutom, pa kad ga udarim

pet puta, ti dođi i založi se za njega, nagovarajući me da prestanem, uz uslov da on više neće ponoviti svoju grešku." Zatim pristupiš odgojnoj kazni, a nakon petog udarca majka se uključuje i zagovara se za dobrobit njihovog sina, te se kazna tu završava, a sin preuzima odgovornost da više neće ponoviti istu grešku. Sin će se spasiti kazne pod dojmom da ga je zagovaranje majke spasilo, ali je to, u bîti, bio prethodni dogovor roditelja. Dogovor je sproveden kako je i prvotno zaključen, ali, po mišljenju i predstavi sina, to se dogodilo u trenutku sprovođenja kazne.

Iz tog razloga, kažem da je svaka dova zapisana kod Uzvišenog Allaha i određeno je da li će biti uslišana ili ne. Zato ne trebamo očekivati da li će biti primljena ili ne, već je na nama da učimo dovu dok se traženo ne ostvari. Sve je zapisano još davno, u praiskonu, po Allahovom znanju. I sahih-predanja navode da je Pero (Kalem) podignuto, a listovi se osušili. To znači da je sve određeno, pa ne budi od onih koji misle da nam je nešto propisano, a zatim se pojavi dova i to spriječi, već nosi uvjerenje da je i dova zapisana i predodređena, kao i uslišenje te dove.

Navodi se poučno kazivanje da je neki dobrohotni insan tumačio određene kur'anske ajete, pa, kada je došao do riječi Uzvišenog: "**Njemu se mole oni koji su na nebesima i na Zemlji; svakog časa On se zanima nečim**" (Er-Rahmān, 29.), ustao je neki slušalac, pa je upitao: "A šta danas radi tvoj Gospodar?!",

pa je upitani zašutio i toga dana se vratio svojoj kući potišten. Te noći je usnio Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, koji mu reče: "Ako ti ponovo dođe onaj što je pitao, odgovori mu: 'Moj Gospodar sprovodi ono što je davno odredio; uzdiže neke skupine ljudi, a druge ponižava.'"

Narednog dana, dobrohotni čovjek ponovo dođe na mjesto gdje je jučer tumačio ajete, pa ovoga puta započe svoje izlaganje ajetom: **"Njemu se mole oni koji su na nebesima i na Zemlji; svakog časa On se zanima nečim"** (Er-Rahmān, 29.), a onaj isti čovjek postavi isto pitanje: "A šta danas tvoj Gospodar radi?!", na što mu ovaj reče: "Moj Gospodar sprovodi ono što je davno odredio; uzdiže neke skupine ljudi, a druge ponižava." Kad je čuo odgovor, onaj koji je pitao reče dobrohotnom čovjeku: "Donesi salavat na onoga koji te ovome podučio!" Kaže se da je to bio Hidr, Allah s njim bio zadovoljan.

Da zaključimo, svaki pokret i događaj u ovom svijetu zapisan je i određen kod Uzvišenog Allaha još u ezelu (praiskonu) i sve što se odvija i dešava pred našim očima svakoga dana samo su otkrovenja sudbine, onoga što je davno određeno i ne radi se o određivanju nečega novoga. To je bilo zapisano i poznato Sveznajućem Allahu, ali mi to ne možemo dokučiti i spoznati, osim u onom času kada nam to Allah Mudri otkrije i objelodani. Zato, kada nam se nešto desi, nemojmo govoriti da smo molili, pa nam je Uzvišeni

Allah dao to i to, promijenivši ono ranije određeno, jer je i dova koju smo uputili bila određena. Ako se nakon dove nešto promijeni i popravi, dobro znaj da je ta dova bila određena i drugačije nije moglo biti.

Možda će se neko zapitati: ako je sve određeno, Pero podignuto, a listovi se osušili, kakva je onda uopće korist od dove? Na to kažemo: "A kako ćeš ti znati da tvoja dova koju ćeš uputiti nije uslišana kod Allaha?" Tvoji pokreti su određeni, ali ti nisi prisiljen da ih činiš, nego je Uzvišeni Allah znao da ćeš ih napraviti i kao takve ih je i zapisao. Allahovo znanje je sveobuhvatno i ništa mu ne promiče, ali, u isto vrijeme, to ne znači da tvoje radnje nisu proizvod tvoga htijenja i volje. On poznaje i tvoje htijenje i sve ono što želiš, jer On Svojim znanjem sve obuhvata. Ti nisi primoran da učiniš ono što je propisano i kaderom određeno, jer kader predstavlja Allahovo znanje o onome što će se zbiti. To u osnovi predstavlja Allahovo obuhvatanje (ihāta) svih stvari. Da nije tako, tj. da On, Uzvišeni, zna samo ono u čemu čovjek nema slobodu volje i izbora (džebr)[5], a da ne zna ono u čemu je čovjeku ostavljena sloboda volje i izbora (ihtijār), tada ne bi imao atribut sveobuhvatnosti. A

[5] Čovjek nema izbora gdje će i kada biti rođen, ne bira spol, fizički izgled i druge stvari, to mu je Uzvišeni Allah odredio, pa je u tome čovjek *mudžber* – primoran ili ograničen, te spram toga nema nikakve odgovornosti, s obzirom da se odgovornost vezuje samo za ono u čemu je Svevišnji ostavio čovjeku slobodu izbora i volje. (op. prev.)

On je El-Muhīt, Onaj Koji sve obuhvata (znanjem, snagom, moći itd.).

Nekada i čovjek, ako dobro upozna neke stvari, može da pretpostavi šta će uslijediti u datim okolnostima u pogledu onoga što zna. Ako pretpostavimo da svakom svom djetetu date po jednu novčanicu određene vrijednosti, a zatim im dopustite da ih potroše kako žele, pa kažete: "To i to dijete će sebi kupiti knjigu, jer voli čitati, ovo će kupiti igračku s obzirom da mu je igra velika zanimacija, a treće od njih će kupiti nešto za jelo." Ako se vaša prognoza u potpunosti obistini, da li to znači da ste ih vi natjerali i prisilili da kupe ono što ste spomenuli? Naravno da ne znači! Vaša prognoza je bila tačna, jer ih dobro poznajete, znate njihove težnje, želje i postupke, ta oni su vaša djeca!

Ako je ovo moguće u domenu čovjeka i njegove spoznaje, šta onda kazati za Uzvišenog Allaha i Njegovo apsolutno i neograničeno znanje?! Ti znaš kako će postupiti tvoja djeca u određenoj situaciji, ali tvoja spoznaja ih ne prisiljava da tako i postupe, već je to njihov izbor. Svemogući Allah zna sve šta se dešava u svemiru, On zna postupke i onoga koji poriče Allaha i ne vjeruje u Njega. Kada nas je Uzvišeni Allah stvorio kao bića koja imaju slobodu izbora u svom ponašanju, On je i tada znao kakav će biti naš izbor i šta ćemo raditi, bez ikakve prisile i primoravanja s Njegove strane. Približimo ovu tvrdnju našem

razumu kroz jedan primjer: zamisli da gledaš televizijski program, prvi, drugi ili treći kanal, svejedno. Sve što ti se na njima prikazuje poznato je uredniku tih programa i ma koji kanal da gledaš, ti posmatraš ono u što je urednik dobro upućen i koji zna šta se emituje na tim kanalima. Međutim, tvoje gledanje i praćenje TV-kanala nije stvar prisile od strane urednika. A Uzvišenom Allahu pripada najljepši primjer.

ALLAHOVO ZNANJE OBUHVATA SVE STVARI I ZBIVANJA

Allahovo znanje je sveobuhvatno i ma šta da se desi i bilo koji postupak da čovjek učini ili se odluči za nešto, to je Uzvišenom Allahu poznato i sadržano u Njegovom znanju. U slučaju da čovjek odabere put zablude i propasti, to je Svemogućem Allahu poznato, jer Njegovo znanje ništa ne propušta, međutim, to znanje nema nikakve veze sa čovjekovim izborom, ne utječe na njega, niti ga prisiljava na nešto. Pročitajmo riječi Sveznajućeg: **"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi – to je Allahu, uistinu, lahko – da ne biste tugovali za onim što vam je promaklo, a i da se ne biste previše radovali onome što vam On dade. Allah ne voli nikakve razmetljivce, hvalisavce."** (El-Hadīd, 22.–23.) Ovo nas upućuje na spoznaju da je sve što se dešava u svemiru, a i mi

smo dio njega, ma koliko ono bilo veliko ili malo, kao što je opadanje lista sa grane drveta, klijanje sićušne zrnke u brazdi zemlje i sl., poznato Svevišnjem Allahu i po Njegovom znanju zapisano u Knjizi. Pa neka je slavljen Onaj Kojem ne promiče ni najsitniji detalj, niti pokret na nebesima i na Zemlji! U Kur'anu je zapisano: **"Što god ti važno činio, i što god iz Kur'ana kazivao, i kakav god vi posao radili, Mi nad vama bdijemo dok god se time zanimate. Gospodaru tvome ništa nije skriveno ni na Zemlji ni na nebu, ni koliko trun jedan, i ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga, što nije u Knjizi jasnoj."** (Jūnus, 61.)

Važno je shvatiti da postoje dvije vrste Allahovog htijenja (irādet): šerijatsko htijenje i stvaralačko htijenje. Čovjek ima slobodu izbora u domenu Allahovog šerijatskog htijenja[6], tj. u onome što mu Svevišnji Allah naređuje i stavlja u obavezu, dok u stvaralačkom htijenju čovjek nema izbora, niti bilo kakvog utjecaja. Allah stvara i daje šta hoće i On upravlja svemirom i svim što je stvorio, a da u tome niko drugi nema udjela, niti utjecaja. Svevišnji Allah je

[6] Nazvano je šerijatskim htijenjem jer se odnosi na norme i naloge Šerijata i to je ono što Allah hoće i želi da vidi kod Svojih odanih robova, ali oni u tome imaju izbor. Odgovornost čovjeka, odnosno nagrada i kazna, odnosi se samo na ovaj dio, jer na Allahovo stvaralačko htijenje čovjek ne može utjecati, ono se odvija bez obzira dopadalo se to nama ili ne i u tome nemamo izbora, ali isto tako ni odgovornosti spram njega. (op. prev.)

ostavio čovjeku slobodu izbora u Svom šerijatskom htijenju (irāde šer'ijje), i to se odnosi na vjerske naredbe i zabrane. Naprimjer, Uzvišeni Allah zabranjuje pijenje alkohola, a čovjek to može poslušati ili se oglušiti o tu zabranu. Kad Uzvišeni Allah kaže: **"Obavljaj propisane molitve..."** (El-Isrā', 78.), u tom slučaju možemo klanjati ili, pak, izostaviti namaz. Ali, u oba slučaja, obavili namaz ili ne, mi ne izlazimo iz okvira Allahovog stvaralačkog htijenja, jer nas je On, Svemogući, stvorio takvim da smo u stanju da izvršimo Njegovu naredbu ili da je ne izvršimo.

Na osnovu prečašnjega, kazat ćemo da se Allahova odredba (kader) i čovjekova dova ne sukobljavaju i ne dolaze u kontradiktornost, već da dova i uslišanje dove, odnosno njeno odbijanje, ne izlaze iz okvira Allahovog stvaralačkog htijenja i sveobuhvatnog znanja. Ali, dova ima drugu vrijednost zbog koje je upućujemo, a to je da ona predstavlja jasan znak naše slabosti i nemoći, s jedne strane, i da je, s druge strane, dova čovjekovo priznavanje Allahove moći i snage da promijeni stanje u kojem se nalazimo. Priznavanje lične slabosti, pokoravanje Allahu, okretanje ka Njemu i traženje Njegove pomoći je, ustvari, ono što Svevišnji Allah želi od čovjeka u dovi, da čovjek u sebi slomi oholost i gordost, te da osjeti da ne posjeduje ništa, pa ni samoga sebe, dosežući do uvjerenja da samo Uzvišeni Allah upravlja svim, da On sve može i da je sve podređeno Njemu. Naša dova

je priznavanje vlastite nemoći pred neograničenom snagom Svevišnjeg Boga.

ŠEFA'AT – ZAGOVORNIŠTVO NA SUDNJEM DANU

Ima onih koji smatraju da svaki poslanik, a. s., ima jednu uslišanu dovu kod Uvišenog Allaha, a da je uslišana dova našeg poslanika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, odgođena za ahiret u vidu šefa'ata – zagovorništva za spas ummeta. No, mi ćemo uzvratiti na ovu tvrdnju i dokazati da ona nije tačna, ukazujući na činjenicu da je svaki poslanik, a. s., imao više uslišanih dova kod Svemilosnog Allaha i njihov broj ne možemo ograničiti. Ako se osvrnemo na dove Musaa, a. s., zapazit ćemo da je Uzvišeni Allah primio mnogo njegovih dova, sa izuzetkom dove u kojoj je tražio uništenje faraonove porodice. Naš poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, također je uputio mnogo dova svome Gospodaru i mnoge od njih Svevišnji Allah je odmah uslišao.

Kada govorimo o šefa'atu – Poslanikovom, sallallahu 'alejhi ve sellem, zagovorništvu na Sudnjem danu, treba reći da to nije privilegija samo ovog ummeta, jer će se naš poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, zauzimati za narode i sljedbenike svih drugih poslanika i vjerovjesnika, a. s. To je zato što naš poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi

ve sellem, ima veće pravo kod svakog ummeta i od samih njihovih poslanika, a. s., s obzirom da je poslan svim ljudima i kao milost svim svjetovima. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je jednom prilikom rekao: "Da je Musa, a. s., živ u ovom vremenu, ne bi imao drugog izbora osim da me slijedi." U tom kontekstu, Uzvišeni Allah je objavio: **"Vjerovjesnik treba biti preči vjernicima nego oni sami sebi..."** (El-Ahzāb, 6.) Zapazimo da Svevišnji Allah nije rekao: "Vjerovjesnik treba biti preči vjernicima iz njegovog ummeta...", tako da pojam "vjernicima", obuhvata svakog vjernika koji je povjerovao u nekog poslanika ili vjerovjesnika i prije slanja Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem za poslanika, a po prirodi stvari najviše se odnosi na njegove sljedbenike koji su prihvatili njegov poziv i put ka Uzvišenom Allahu.

Ovo je stvarno poimanje šefa'ata – zagovorništva našeg poslanika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, na Sudnjem danu. On će moliti Uzvišenog Allaha da otpočne svićanje računa stvorenjima, a nakon toga će se zauzimati za svakog vjernika koji je povjerovao u Uzvišenog Allaha i poslanika koji mu je poslan, jer Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, je poslan svim svjetovima, kako nas obavještava Kur'an: **"A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali"** (El-Enbijā', 107.) – tj. milost svakom stvorenju koje je preuzelo teklīf – obavezu pokoravanja, iz svijeta ljudi i džina.

Allahov poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, jedini je zagovornik na Sudnjem danu, kako se navodi u hadisi-kudsiju: "Ljudi će se okupiti na Sudnjem danu, pa će kazati: 'Šta mislite da tražimo zagovor kod Uzvišenog Allaha?!', pa će doći do Adema, a. s., i kazati mu: 'Ti si otac svih ljudi, Allah te stvorio Svojom Rukom, melekima je naredio da ti se poklone i podučio te nazivima svih stvari, pa idi i zauzmi se kod Allaha za nas, da nas oslobodi tegobe u kojoj se nalazimo!' On će im odgovoriti: 'Ja nisam za taj položaj!', pa će spomenuti svoj grijeh i postidjet će se, te će im kazati: 'Otiđite do Nuha, on je prvi Allahov poslanik na Zemlji!' Ljudi će potražiti Nuha, a. s., a on će im kazati: 'Meni ne pripada taj položaj!', pa će se prisjetiti da je tražio od Allaha ono što nije znao[7], postidjet će se i kazati im: 'Otiđite do Allahovog prijatelja, Ibrahima!' Ljudi će se uputiti ka Ibrahimu, a. s., pa će im i on kazati: 'Ja nisam određen za taj položaj, otiđite do Musaa s kojim je Allah govorio i Tevrat mu dao!' Oni će potražiti Musaa, a. s., pa će im on reći: 'Ne mogu ja to!', prisjećajući se kako je ubio čovjeka koji nije nikoga ubio, pa će se postidjeti i kazati im: 'Otiđite do Isaa, Allahovog roba i poslanika, Riječi Božije i Duha Njegova!' Ljudi će pronaći Isaa, a.s., a on će im kazati: 'Meni

[7] Molio je za spas svoga sina koji je bio nevjernik, pa ga je oslovio u dovi kao člana svoje porodice, na što mu je Allah kazao da on nije od njega, jer nije prihvatio njegovo poslanstvo i bio je nepokoran Allahu. (op. prev.)

ne dolikuje taj položaj, već otiđite do Muhammeda, roba kojem je Allah oprostio pogreške prije nego ih je on i napravio!' Potom će ljudi doći do mene, pa ću se zaputiti i zatražiti prijem kod moga Gospodara, te će mi biti odobreno. Kad ugledam moga Gospodara, past ću pred Njim na sedždu, pa će me On zadržati u tom položaju koliko bude htio, a onda će kazati: 'Podigni glavu svoju i traži, bit će ti udovoljeno, kazuj, tvoj govor će se čuti i zauzimaj se, zagovor tvoj će prihvaćen biti!' Podignut ću glavu i počet ću Mu se zahvaljivati zahvalom kojoj će me tada podučiti, a onda ću se zauzimati, pa će mi On odrediti skupinu i ja ću ih uvesti u Džennet. Potom ću se vratiti i kad ugledam moga Gospodara, učinit ću sedždu pred Njim i slijedit će sve kao i prvi put, te ću se zauzimati i On će mi opet odrediti jednu skupinu, pa ću i njih uvesti u Džennet. Zatim ću se vratiti i treći put, pa i četvrti, nakon čega ću kazati: 'U Džehennemu više nema nikoga, osim onih koje je Kur'an[8] zadržao i koji će u vatri vječno boraviti.'"

* * *

Na kraju, molimo Uzvišenog Allaha da budemo od onih čije molbe On uslišava i kojima će darovati šefa'at – zagovorništvo Svoga Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

---

[8] Misli se na one za koje je Kur'an nagovijestio vječiti boravak u vatri. (op. prev.)

Naša zadnja dova je:

Hvala pripada Allahu, Gospodaru svih svjetova!

* * *

Dodatak

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM BUĐENJA IZ SNA

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

El-hamdu lillāhil-lezī ahjānā ba'de mā emātenā ve ilejhin-nušūr

"Hvala Allahu Koji nas je oživio nakon što nas je bio umrtvio i Njemu se svi vraćamo."

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM OBLAČENJA ODJEĆE

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي كَسَانِي هٰذَا الثَّوْبَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ

El-hamdu lillāhil-lezī kesānī hāzes-sevbe ve rezekanīhi min gajri havlin minnī ve lā kuvveh

"Hvala Allahu Koji me je ovako obukao i Koji me opskrbio bez moje snage ili moći."

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM SKIDANJA ODJEĆE

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Bismillāhir-Rahmānir-Rahīm

"U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog"

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM ULASKA U NUŽNIK

بِسْمِ اللهِ، اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ

Bismillāh. Allāhumme innī e'ūzu bike minel-hubusi vel-habā'is

"U ime Allaha. Allahu moj, utječem Ti se od muških i ženskih šejtana."

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM IZLASKA IZ NUŽNIKA

غُفْرَانَكَ

Gufrānek

"Oprosti mi (Bože)!"

DOVA KOJA SE UČI PRIJE UZIMANJA ABDESTA

بِسْمِ اللّٰهِ

Bismillāh

"U ime Allaha."

DOVA KOJA SE UČI NAKON UZIMANJA ABDESTA

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

Ešhedu en lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, ve ešhedu enne Muhammeden 'abduhū ve resūluh

"Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik."

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM IZLASKA IZ KUĆE

بِاسْمِ اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ

Bismillāhi tevekkeltu 'alallāhi ve lā havle ve lā kuvvete illā billāh

"U ime Allaha, na Allaha se oslanjam, nema moći niti snage osim u Allaha."

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM ULASKA U KUĆU

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلَجِ وَخَيْرَ الْمَخْرَجِ، بِاسْمِ اللّٰهِ وَلَجْنَا وَبِاسْمِ اللّٰهِ خَرَجْنَا وَعَلَى اللّٰهِ رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا

Allāhumme innī es'eluke hajrel-mevledži ve hajrel--mahredži, bismillāhi veledžnā ve bismillāhi haredžnā ve 'alallāhi Rabbinā tevekkelnā

"Allahu moj, od Tebe tražim najbolji ulazak i najbolji izlazak. U ime Allaha ulazimo, u ime Allaha izlazimo i na Allaha, našeg Gospodara, mi se oslanjamo."

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM ODLASKA U DŽAMIJU

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي بَصَرِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ خَلْفِي نُورًا، وَمِنْ أَمَامِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا، وَمِنْ تَحْتِي نُورًا، اللّٰهُمَّ أَعْطِنِي نُورًا

Allāhummedž'al fī kalbī nūren, ve fī lisānī nūren, vedž'al fī sem'ī nūren, vedž'al fī besarī nūren, vedž-'al min halfī nūren, ve min emāmī nūren, vedž'al min fevkī nūren, ve min tahtī nūrā. Allāhumme a'tinī nūrā

"O Allahu, podari mi svjetlo u mome srcu (osvijetli moje srce), svjetlo u mome jeziku, svjetlo u ušima, svjetlo u očima, svjetlo iza mene i svjetlo ispred mene, svjetlo iznad mene i svjetlo ispod mene. O Allahu, podari mi svjetlo!"

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM ULASKA U DŽAMIJU

Proučiti salavat, a zatim izgovoriti sljedeće riječi:

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

Allāhummeftah lī ebvābe rahmetik

"Allahu, otvori mi vrata Svoje milosti."

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM IZLASKA IZ DŽAMIJE

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

Allāhumme innī es'eluke min fadlik

"O Allahu, molim Te da mi podariš Svoje blagodati."

ZIKR PRILIKOM SLUŠANJA EZANA

Ponavljati riječi ezana za mujezinom, s tim što će se umjesto riječi "Hajje 'ales-salah" i "Hajje 'alel-felāh" proučiti:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ

Lā havle ve lā kuvvete illā billāh

"Nema snage, niti moći osim kod Allaha."

Prilikom slušanja sabahskog ezana, umjesto riječi "Es-salatu hajrun minen-nevm" proučit će se sljedeće:

صَدَقْتَ وَبَرَرْتَ

Sadakte ve berert

"Istinu si rekao i dobro si učinio."

DOVA KOJA SE UČI NAKON PROUČENOG EZANA

Proučiti salavat, a zatim izgovoriti sljedeće riječi:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ

Allāhumme Rabbe hāzihid-da'vetit-tāmmeti ves-salātil-kā'imeti āti Muhammedenil-vesīlete vel-fadīlete veb'ashu mekāmen mahmūdenil-lezī ve-'adteh

"Allahu moj, Gospodaru ove potpune dove i namaza koji se upravo uspostavlja, podari Muhammedu veliki stepen u Džennetu i svako dobro i uzdigni ga na uzvišeno mjesto koje si mu obećao."

ZIKR NAKON POČETNOG TEKBIRA U NAMAZU

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلٰهَ غَيْرُكَ

Subhānekellāhumme, ve bihamdike, ve tebārekesmuke, ve te'ālā džedduke, ve lā ilāhe gajruke

"Tebi slava pripada, Allahu moj, i uvijek si hvaljen. Blagoslovljeno je Tvoje Ime, uzvišena je Tvoja veličina i nema boga osim Tebe."

اَللّٰهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللّٰهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللّٰهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ

Allāhumme bā‘id bejnī ve bejne hatājāje kemā bā‘adte bejnel-mešriki vel-magrib. Allāhumme nekkinī min hatājāje kemā junekkas-sevbul-ebjedu mined-denes. Allāhummagsilnī min hatājāje bis-seldži vel-mā’i vel-bered.

"Allahu moj, odmakni me od grijeha na razdaljinu kolika je od Istoka do Zapada. Allahu moj, sačuvaj me od grijeha kao što se čuva bijela odjeća od prljavštine. Gospodaru moj, očisti me od grijeha svim sredstvima (snijegom, kišom i ledom)."

ZIKR NA RUKU‘U

Tri puta proučiti sljedeće riječi:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

Subhāne Rabbijel-Azīm

"Slavljen neka si Ti, Gospodaru moj uzvišeni."

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

Subhānekallāhumme Rabbenā ve bi hamdik. Allāhummagfir lī

"Neka si slavljen, Allahu moj, Gospodaru naš, i neka je Tebi hvala! Allahu moj, oprosti mi!"

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

Subbūhun Kuddūsun Rabbul-melā'iketi ver-Rūh

"Slavljeni, Sveti, Gospodar melekā i Džibrila."

سُبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ، وَالْمَلَكُوتِ، وَالْكِبْرِيَاءِ، وَالْعَظَمَةِ

Subhāne Zil-džeberūti vel-melekūti vel-kibrijā'i vel-'azameh

"Neka si slavljen, Ti, Koji posjeduješ silu, vlast, veličinu i uzvišenost!"

اَللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ أُمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، خَشَعَ لَكَ سَمْعِي، وَبَصَرِي، وَمُخِّي، وَعَظْمِي، وَعَصَبِي، وَمَا اسْتَقَلَّ بِهِ قَدَمِي

Allāhumme leke reka'tu ve bike āmentu ve leke

eslemtu. Haše'a leke sem'ī ve besarī ve muhhī ve 'azmī ve 'asabī ve mestekalle bihī kademī

"Allahu, Tebi ruku' činim, u Tebe vjerujem i Tebi se predajem. Tebi skrušenost iskazuje sluh moj, i vid moj, i namisli moje, i kosti moje, i nervi moji, i ono što nose noge moje!"

ZIKR PRILIKOM POVRATKA SA RUKU'A

سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

Semi'allāhu li men hamideh

"Allah čuje onoga ko Ga hvali."

Nakon što se potpuno ispravi, prouče se sljedeće riječi:

رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

Rabbenā lekel-hamd

"Gospodaru naš, Tebi hvala."

Zatim se može proučiti i sljedeće:

مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلْءَ الْأَرْضِ، وَمَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ

الْعَبْدُ، وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

Mil'es-semāvāti ve mil'el-erdi ve mā bejnehumā ve mil'e mā ši'te min šej'in ba'du, Ehles-senā'i vel-medždi ehakku mā kālel-'abdu ve kullunā leke 'abd. Allāhumme lā māni'a li mā a'tajte ve lā mu'tije li mā mena'te ve lā jenfe'u zel-džeddi minkel-džedd

"(Gospodaru, Tebi hvala) koja ispunjava nebesa i Zemlju i prostor između njih i ono što Ti hoćeš osim njih. Ti zaslužuješ svu hvalu i slavu. Najpreče što neki rob kaže, a svi smo mi Tvoji robovi, jeste: 'Allahu moj, ono što Ti daješ niko ne može uskratiti, niti iko može dati ono što Ti uskratiš, a niti ikome koristi njegova snaga pored Tvoje snage.'"

ZIKR NA SEDŽDI

Tri puta proučiti sljedeće riječi:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَى

Subhāne Rabbijel-A'lā

"Slavljen neka si Ti, Gospodaru moj najuzvišeniji."

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

Subhānekallāhumme Rabbenā ve bi hamdik. Allāhummagfir lī

"Neka si slavljen, Allahu moj, Gospodaru naš, i neka je Tebi hvala! Allahu moj, oprosti mi!"

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

Subbūhun Kuddūsun Rabbul-melā'iketi ver-Rūh

"Slavljeni, Sveti, Gospodar meleka i Džibrila."

سُبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ، وَالْمَلَكُوتِ، وَالْكِبْرِيَاءِ، وَالْعَظَمَةِ

Subhāne Zil-džeberūti vel-melekūti vel-kibrijā'i vel-'azameh

"Neka si slavljen, Ti, Koji posjeduješ silu, vlast, veličinu i uzvišenost!"

اَللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

Allāhumme leke sedžedtu ve bike āmentu, ve leke

eslemtu, sedžede vedžhī lil-lezī halekahū, ve savverehū, ve šekka sem'ahū ve besarehū, tebārekallāhu ahsenul-hālikīn

"Allahu, Tebi sedždu činim, u Tebe vjerujem i Tebi se predajem. Moje lice pada na sedždu Onome Koji ga je stvorio, i oblik mu dao, i Koji je na njemu sluh i vid postavio, pa neka je uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj."

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ، دِقَّهُ وَجِلَّهُ، وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ، وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ

Allāhummagfir lī zenbī kullehū, dikkahū ve džillehū, ve evvelehū ve āhirehū, ve 'alānijetehū ve sirreh

"Allahu, oprosti mi svaki moj grijeh: mali i veliki, prošli i budući, javni i tajni!"

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

Allāhumme innī e'ūzu bi ridāke min sehatike, ve bi mu'āfātike min 'ukūbetike, ve e'ūzu bike minke, lā uhsī senā'en 'alejke, Ente kemā esnejte 'alā nefsik

"Allahu, stavljam se pod zadovoljstvo Tvoje pred srdžbom Tvojom, pod oproštaj Tvoj pred kaznom Tvojom, od Tebe tražim zaštitu pred Tobom! Nisam u stanju ispoljiti Tebi zahvalu, Ti si onakav kako si o Sebi pohvalno rekao."

DOVA KOJA SE UČI IZMEĐU DVIJE SEDŽDE

رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي

Rabbigfirlī, Rabbigfirlī

"Gospodaru moj, oprosti mi! Gospodaru moj, oprosti mi!"

ZIKR NA POSLJEDNJEM SJEDENJU U NAMAZU

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

Et-tehijjātu lillāhi ves-salevātu vet-tajjibāt. Es-selāmu 'alejke ejjuhen-Nebijju ve rahmetullāhi ve berekātuh. Es-selāmu 'alejnā ve 'alā 'ibādillāhis-

-sālihīn. Ešhedu en lā ilāhe illallāhu ve ešhedu enne Muhammeden ‘abduhū ve resūluh

"Najljepši selami Allahu, blagoslovi i dobrodati! Selam tebi, Vjerovjesniče, i Allahova milost i Njegova blagodat! Mir nama i dobrim Allahovim robovima! Svjedočim da nema istinskog božanstva osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik."

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

Allāhumme salli ‘alā Muhammedin ve ‘alā āli Muhammedin kemā sallejte ‘alā Ibrāhīme ve ‘alā āli Ibrāhīme, inneke Hamīdun Medžīd. Ve bārik ‘alā Muhammedin ve ‘alā āli Muhammedin kemā bārekte ‘alā Ibrāhīme ve ‘alā āli Ibrāhīme, inneke Hamīdun Medžīd

"Allahu, smiluj se Muhammedu i njegovom potomstvu, kao što si se smilovao Ibrahimu i njegovom potomstvu, zaista si Ti Hvaljeni i Uzvišeni! Allahu, blagoslovi Muhammeda i njegovo potomstvo, kao što si blagoslovio Ibrahima i njegovo potomstvo, zaista si Ti Hvaljeni i Uzvišeni!"

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ

Allāhumme innī e‘ūzu bike min ‘azābil-kabri, ve min ‘azābi džehenneme, ve min fitnetil-mahjā vel--memāti, ve min šerri fitnetil-mesīhid-dedždžāl

"Allahu, prizivam Te da me sačuvaš od kaburske kazne i od kazne Džehennema, od ovosvjetskih i onosvjetskih kušnji, te od kušnji Mesiha Dedžala."

اَللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Allāhumme innī zalemtu nefsī zulmen kesīren ve lā jagfiruz-zunūbe illā Ente, fagfir lī magfireten min ‘indike verhamnī, inneke Entel-Gafūrur--Rahīm

"Allahu, doista sam sebi počinio nasilje mnogō, a grijehe opraštaš samo Ti, pa mi oprost Svoj pokloni i smiluj mi se! Ti si Onaj Koji prašta, Milostivi!"

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَفْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ

Allāhummagfir lī mā kaddemtu, ve mā ehhartu, ve mā esrertu, ve mā a'lentu, ve mā esreftu, ve mā Ente a'lemu bihī minnī, Entel-Mukaddimu ve Entel-Mu'ehhiru, lā ilāhe illā Ent

"Allahu, oprosti mi prošle grijehe, i buduće grijehe, i tajne grijehe, i javne grijehe, i pretjerivanje moje, i one o kojima Ti bolje znaš od mene! Ti si Prvi i Posljednji, nema istinskog božanstva osim Tebe!"

ZIKR NAKON PREDAJE SELAMA U NAMAZU

أَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ، أَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ، أَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ، اللّٰهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

Estagfirullāh, estagfirullāh, estagfirullāh. Allāhumme Entes-selāmu ve minkes-selāmu, tebārekte jā Zel-dželāli vel-ikrām

"Allaha za oprost molim! Allaha za oprost molim! Allaha za oprost molim! Allahu, Ti si Mir i Ti daješ mir, blagodaran si, Posjedovatelju veličine i plemenitosti!"

ZIKR POSLIJE NAMAZA

اَللّٰهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

Allāhumme e'innī 'alā zikrike ve šukrike ve husni 'ibādetik

"Allahu moj, pomozi mi da Te spominjem, da Ti budem zahvalan i da Te na lijep način obožavam."

Proučiti Ajetul-Kursiju, sure El-Ihlās, El-Felek i En-Nās[1], a zatim po trideset i tri puta proučiti sljedeće zikrove:

سُبْحَانَ اللّٰهِ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، اَللّٰهُ أَكْبَرُ

Subhānallāh – el-hamdu lillāh – Allāhu ekber

"Slavljen neka je Allah! – Hvala Allahu! – Allah je najveći!"

Po završetku proučiti sljedeće:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul-

[1] Poslije sabahskog i akšamskog namaza ove tri sure uče se po tri puta

-mulku ve lehul-hamdu ve Huve 'alā kulli šej'in kadīr

"Nema boga osim Allaha Jedinog, Koji nema druga. Njemu pripada vlast i hvala i On sve može."

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللّٰهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve 'alā kulli šej'in kadīr. Allāhumme lā māni'a li mā a'tajte ve lā mu'tije li mā mena'te ve lā jenfe'u zel-džeddi minkel-džedd

"Nema boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga. Njemu sva vlast i zahvalnost pripadaju i On nad svim ima moć. Allahu moj, ono što Ti daješ niko ne može uskratiti, niti iko može dati ono što Ti uskratiš. Nikome ne koristi njegova snaga pored Tvoje snage."

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ

الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul--mulku ve lehul-hamdu ve huve ‘alā kulli šej’in kadīr. Lā havle ve lā kuvvete illā billāhi, lā ilāhe illallāhu, ve lā na‘budu illā ijjāhu, lehun-ni‘metu ve lehul-fadlu ve lehus-senā’ul-hasen. Lā ilāhe illallāhu muhlīsine lehud-dīne ve lev kerihel-kāfirūn

"Nema boga osim Allaha Jedinoga, Koji nema druga. Njemu pripada sva vlast i sva zahvalnost. On nad svačim ima moć. Nema pomoći, niti moći nad Allahovom pomoći i moći. Nema Boga osim Allaha i nikoga mimo Njega ne obožavamo. Njemu pripada blagodat, poštovanje i sjećanje. Nema boga osim Allaha. Njemu iskreno vjeru ispovijedamo, makar se bezbožnicima i ne dopadalo."

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ

Allāhumme innī e‘ūzu bike minel-džubni, ve e‘ūzu bike min en uredde ilā erzelil-‘umuri, ve e‘ūzu bike min fitnetid-dun’jā ve ‘azābil-kabr

"Allahu, u Tvoje se okrilje sklanjam pred plašljivošću, te

pred pretjeranom starosti. Prizivam Te protiv fitneluka dunjalučkog i kazne kaburske!"

ZIKR NAKON VITR-NAMAZA

سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّسِ

Subhānel-Melikil-Kuddūs

"Neka je slavljen Vladar, Sveti!"

Ove riječi treba proučiti tri puta, a nakon trećeg puta dodati:

رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

Rabbil-melā'iketi ver-Rūh

"Gospodaru melekā i Džibrila."

KUNUT-DOVA

اَللّٰهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ، إِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ

Allāhummehdinī fīmen hedejte, ve ‘āfinī fīmen ‘āfejte, ve tevellenī fīmen tevellejte, ve bārik lī fīmā a‘tajte, ve kinī šerre mā kadajte, fe inneke takdī ve lā jukdā ‘alejke, innehū lā jezillu men vālejte, ve lā je‘izzu men ‘ādejte, tebārekte Rabbenā ve te‘ālejt

”Allahu, uputi me među one koje si već uputio, sačuvaj me s onima koje si već sačuvao, brini se o meni s onima o kojima se već brineš, blagoslovi ono što mi dadneš, sačuvaj me zla odluka koje si već donio, jer Ti određuješ, a Tebi niko ne određuje! Ne odbacuje se onaj čiji si Ti prijatelj, i ne uzdiže se onaj koga si Ti odbacio. Blagoslovljen si, naš Gospodaru, i uzvišen!”

ISTIHARA-DOVA

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللّٰهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي، فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ

أَمْرِي، فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ

Allāhumme innī estehīruke bi ʻilmike, ve estakdiruke bi kudretike, ve es'eluke min fadlikel-ʻazīmi, fe inneke takdiru ve lā akdiru, ve taʻlemu ve lā aʻlemu, ve Ente ʻAllāmul-gujūb. Allāhumme in kunte taʻlemu enne hāzel-emre hajrun lī fī dīnī ve meʻāšī ve ʻākibeti emrī, fakdurhu lī ve jessirhu lī summe bārik lī fīhi, ve in kunte taʻlemu enne hāzel-emre šerrun lī fī dīnī ve meʻāšī ve ʻākibeti emrī, fasrifhu ʻannī vasrifnī ʻanhu vakdur lijel--hajre hajsu kāne summe erdinī bih

"Allahu, Tebe pitam za rješenje pomoću Tvog znanja, i od Tebe pomoć tražim pomoću Tvoje moći, molim Te za Tvoju veliku dobrotu, jer Ti možeš, a ja ne mogu; Ti znaš, a ja ne znam, samo Ti znaš sve tajne! Allahu, ako je u Tvom znanju ovo dobro po vjeru moju, i život moj, i smrt moju, omogući da se dogodi, i olakšaj mi, zatim me blagoslovi tim. A ako je u Tvom znanju ovo zlo po vjeru moju, i život moj, i smrt moju, otkloni ga od mene i mene sačuvaj od njega. Učini mi u tome dobro po mene, kako god da bude, zatim me učini zadovoljnim tim!"

JUTARNJI I VEČERNJI ZIKR

اَللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

Allāhumme Ente Rabbī, lā ilāhe illā Ente, halaktenī ve ene ‘abduke ve ene ‘alā ‘ahdike ve va‘dike mesteta‘tu, e‘ūzu bike min šerri mā sana‘tu, ebū’u leke bi ni‘metike ‘alejje, ve ebū’u bi zenbī, fagfir lī, fe innehū lā jagfiruz-zunūbe illā Ente

"Allahu, Ti si Gospodar moj, nema boga osim Tebe, stvorio si me i ja sam rob Tvoj, ja sam na tragu zavjeta Tebi datog i obećanja Tvog u granicama svojim. Tebi se sklanjam pred zlom koje sam počinio, Tebi se vraćam uz pomoć blagodati Tvoje prema meni, Tebi priznajem grijehe svoje. Stoga, oprosti mi, jer osim Tebe niko drugi grijehe ne oprašta."

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ

Subhānallāhi ve bi hamdih

"Neka je slavljen i hvaljen Allah."

اَللّٰهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ
وَإِلَيْكَ النُّشُورُ

Allāhumme bike asbahnā, ve bike emsejnā, ve bike nahjā, ve bike nemūtu, ve ilejken-nušūr

"Allahu, Tvojom voljom jutro dočekasmo i Tvojom voljom u noć uđosmo. Tvojom voljom živimo, po Tvojoj volji umiremo i po Tvojoj volji bivamo ponovo proživljeni."

Sljedeći zikr treba proučiti tri puta:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

E'ūzu bi kelimātillāhit-tāmmāti min šerri mā halek

"Pomoću savršenih Allahovih riječi zaštićujem se od svakog zla."

Sljedeći zikr također treba proučiti tri puta:

بِسْمِ اللهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Bismillāhil-lezī lā jedurru me'asmihī šej'un fil-erdi ve lā fis-semā'i ve Huves-Semī'ul-'Alīm

"U ime Allaha; kad se Njegovo ime spomene, nikakvo zlo na Zemlji i na nebesima ne može nauditi."

اَللّٰهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي، وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ

Allāhumme Fātires-semāvāti vel-erdi, 'Ālimel-gajbi veš-šehādeti, Rabbe kulli šej'in ve melīkehū, ešhedu en lā ilāhe illā Ente. E'ūzu bike min šerri nefsī ve min šerriš-šejtāni ve širkih

"Allahu, Stvoritelju nebesa i Zemlje, Poznavaoče skrivenog i pojavnog, Gospodaru i Posjedniče svega, svjedočim da nema boga osim Tebe. Tebi se sklanjam pred zlom duše moje i pred zlom šejtana i njegova mnogoboštva."

Sljedeći zikr proučiti tri puta:

رَضِيتُ بِاللهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا

Radītu billāhi Rabben ve bil-islāmi dīnen ve bi Muhammedin, sallallāhu 'alejhi ve selleme, nebijjā

"Zadovoljan sam da mi je Allah Gospodar, vjera islam, a Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, vjerovjesnik."

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أُشْهِدُكَ وَأُشْهِدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتَكَ وَجَمِيعَ خَلْقِكَ أَنَّكَ أَنْتَ اللهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ

Allāhumme inni asbahtu ušhiduke ve ušhidu hamelete 'Aršike ve melā'iketeke ve džemī'a halkike enneke entallāhu lā ilāhe illā Ente vahdeke lā šerīke leke ve enne Muhammeden 'abduke ve resūluk

"Allahu moj, osvanuo sam, uzimam za svjedoke Tebe, nosioce Tvojeg Arša, Tvoje meleke i sva Tvoja stvorenja da si Ti Allah, nema boga osim Tebe, Jedinog, Ti nemaš sudruga i da je Muhammed Tvoj rob i poslanik."

اَللّٰهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمِنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ

Allāhumme mā asbeha bī min ni'metin ev bi ehadin min halkike fe minke vahdeke lā šerīke leke, fe lekel-hamdu ve lekeš-šukr

"Allahu moj, s kojom god blagodati osvanem ja ili bilo

koje Tvoje stvorenje, pa ona je samo od Tebe, Ti koji nemaš sudruga. Tebi pripada svaka hvala i zahvala."

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي، اللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي، اللّٰهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي

Allāhumme innī es'elukel-'afve vel-'āfijete fid--dun'jā vel-āhireh. Allāhumme innī es'elukel-'afve vel-'āfijete fī dīnī ve dun'jāje ve ehlī ve mālī. Allāhummestur 'avrātī ve āmin rev'ātī. Allāhummahfaznī min bejni jedejje ve min halfī ve 'an jemīnī ve 'an šimālī ve min fevkī ve e'ūzu bi 'azametike en ugtāle min tahtī

"Allahu, molim oprost i zaštitu Tvoju na ovom i na budućem svijetu! Allahu, molim oprost i zaštitu Tvoju u vjeri, ovosvjetskim dobrima, porodici i imovini! Allahu, pokrij moja sramna djela i umiri moju bojazan! Allahu, sačuvaj me s moje prednje strane, te od svega što me može zadesiti s leđa, s desne i s lijeve strane i odozgo, a prizivam Tvoju veličinu da ne budem ščepan odozdo!"

اَللّٰهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي، اللّٰهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي، اللّٰهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ

Allāhumme ʻāfinī fī bedenī. Allāhumme ʻāfinī fī semʻī. Allāhumme ʻāfinī fī besarī. Lā ilāhe illā Ente

"Allahu moj, podari mome tijelu zdravlje. Allahu moj, podari mom sluhu zdravlje. Allahu moj, podari mom vidu zdravlje. Nema boga osim Tebe."

حَسْبِيَ اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Hasbijallāhu lā ilāhe illā Huve, ʻalejhi tevekkeltu ve Huve Rabbul-ʻAršil-ʻazīm

"Allah mi je dovoljan, nema boga osim Njega. Na Njega se oslanjam i On je Gospodar Arša uzvišenog."

أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هٰذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا،

رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ

Emsejnā ve emsel-mulku lillāhi, vel-hamdu lillāhi, lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve Huve 'alā kulli šej'in kadīr. Rabbi es'eluke hajre mā fī hāzihil-lejleti ve hajre mā ba'dehā, ve e'ūzu bike min šerri hāzihil-lejleti ve šerri mā ba'dehā. Rabbi e'ūzu bike minel-keseli ve sū'il-kiber. Rabbi e'ūzu bike min 'azābin fin-nāri ve 'azābin fil-kabr

"U noć uđosmo i noć dočeka svekolika vlast Allahova. Hvala Allahu i nema boga osim Njega Jedinog, Koji druga nema. Njemu pripada sva vlast i svaka zahvalnost i On nad svim ima moć. Allahu, molim Te za sva dobra ove noći i za dobra poslije nje. Gospodaru moj, Tebi se sklanjam pred lijenošću i zlohudom ohološću. Tebi se sklanjam pred kaznom Džehennema i kaburskom kaznom."

Ujutro se umjesto riječi: **"Emsejnā ve emsel-mulku lillāhi"** ("U noć uđosmo i noć dočeka svekolika vlast Allahova") prouči: **"Asbahnā ve asbehal-mulku lillāhi"** ("Jutro dočekasmo i jutro dočeka svekolika vlast Allahova"), a riječi **"hāzihil-lejleti"** ("ove noći") treba zamijeniti riječima **"hāzel-jevmi"** ("ovog dana").

Sljedeći zikr proučiti tri puta:

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ، وَرِضَا نَفْسِهِ، وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ

Subhānallāhi ve bi hamdihī ‘adede halkihī, ve ridā nefsihī, ve zinete ‘Aršihī, ve midāde kelimātih

"Neka je hvaljen i slavljen Allah u razmjerama brojnosti Njegovih stvorenja, u razmjeri Njegovog zadovoljstva, težine Njegovog prijestolja i osebujnosti Njegovih riječi!"

ZIKR PRIJE SPAVANJA

بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا

Bismikallāhumme emūtu ve ahjā

"S Tvojim imenom, Allahu moj, umirem i živim."

بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ، إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا، وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ

Bismike Rabbī veda‘tu dženbī ve bike erfe‘uhū, fe

in emsekte nefsī ferhamhā ve in erseltehā fahfazhā bimā tahfezu bihī ibādekes-sālihīn

"S Tvojim imenom, Gospodaru moj, legoh na bok i ako bude Tvoja volja, podići ću se. Ako uzmeš moju dušu, budi milostiv prema njoj, a, ako je vratiš, zaštiti je kao što si zaštitio Svoje dobre robove!"

اَللّٰهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، أٰمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ

Allāhumme eslemtu nefsī ilejke ve fevvadtu emrī ilejke ve vedždžehtu vedžhī ilejke ve eldže'tu zahrī ilejke ragbeten ve rehbeten ilejke, lā meldže'e ve lā mendžā minke illā ilejke. Āmentu bi Kitābikel-lezī enzelte ve bi Nebijjikel-lezī erselt

"Allahu, Tebi predadoh dušu svoju, i oporučih stanje svoje, i upravih lice svoje, i prepustih (sklonih) leđa svoja iz želje i straha, jer nema skloništa ni utočišta pred Tobom osim kod Tebe. Vjerujem u Tvoju Knjigu koju si spustio, i u Tvoga Vjerovjesnika koga si poslao."

اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفَّاهَا، لَكَ مَمَاتُهَا

وَمَحْيَاهَا، إِنْ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا، وَإِنْ أَمَتَّهَا فَاغْفِرْ لَهَا، اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ

Allāhumme inneke halakte nefsī ve Ente teveffāhā. Leke memātuhā ve mahjāhā, in ahjejtehā fahfazhā ve in emettehā fagfir lehā. Allāhumme innī es'elukel-āfijeh

"Allahu, Ti si, doista, stvorio moju dušu i Ti je umrtvljuješ. Tebi pripada njena smrt i njen život, pa ako je oživiš – zaštiti je, a, ako je umrtviš – oprosti joj. Allahu, Tebe molim za dobro zdravlje!"

اَللّٰهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ

Allāhumme kinī azābeke jevme teb'asu 'ibādek

"Allahu, sačuvaj me od kazne Svoje na dan kada budeš oživio Svoje robove."

اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْأَرْضِ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنَزِّلَ التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ، اللّٰهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ

فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ

Allāhumme Rabbes-semāvāti ve Rabbel-erdi ve Rabbel-'Aršil-'azīmi, Rabbenā ve Rabbe kulli šej'in, Fālikal-habbi ven-nevā ve Munezzilet-Tevrāti vel-Indžīli vel-Furkāni: E'ūzu bike min šerri kulli šej'in Ente āhizun bi nāsijetih. Allāhumme Entel-Evvelu fe lejse kableke šej'un, ve Entel-Āhiru fe lejse ba'deke šej'un, ve Entez-Zāhiru fe lejse fevkake šej'un, ve Entel-Bātinu fe lejse dūneke šej'un, ikdi 'anned-dejne ve agninā minel-fakr

"Allahu, Gospodaru nebesa, Gospodaru Zemlje i Gospodaru Prijestolja velikog, Gospodaru naš i svega što postoji, Ti Koji daješ da zrnevlje i koštice proklijaju, Ti Koji si objavio Tevrat, Indžil i Furkan (Kur'ana) – Tebi se sklanjam pred zlom svačijim, Ti si Taj Koji svim upravlja, Allahu moj, Ti si Prvi i prije Tebe nije bilo ništa, Ti si Posljednji i poslije Tebe neće biti ničeg, Ti si Vidljivi i iznad Tebe ne postoji ništa, Ti si Skriveni i bez Tebe ništa ne postoji, oslobodi nas duga i učini nas neovisnim o siromaštvu!"

Proučiti Ajetul-Kursiju i zadnja dva ajeta sure El-Bekare. Također, treba proučiti na ruke sure El-

-Ihlās, El-Felek i En-Nās, a zatim rukama potrati po tijelu. Ovo učiniti tri puta.

DOVE KOJE SE UČE PRILIKOM BUĐENJA NOĆU

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، رَبِّ اغْفِرْ لِي

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve Huve 'alā kulli šej'in kadīr. Subhānallāhi vel-hamdu lillāhi ve lā ilāhe illallāhu vallāhu ekberu, ve lā havle ve lā kuvvete illā billāhil-'Alijjil-'Azīm. Rabbigfir lī

"Nema istinskog božanstva osim Allaha, Jedinog, Koji nema saučesnika, Njemu pripada sva vlast i svaka zahvalnost i On sve može. Neka je slavljen i hvaljen Allah! Nema istinskog božanstva osim Allaha, Allah je najveći! Nema snage ni moći osim u Allaha, Svevišnjeg, Veličanstvenog! Gospodaru, oprosti mi!"

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ، رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ

Lā ilāhe illallāhul-Vāhidul-Kahhāru, Rabbus-semāvāti vel-erdi ve mā bejnehumel-Azīzul-Gaffār

"Nema boga osim Allaha, Jedinog i Moćnog, Gospodara nebesa, Zemlje i onoga što je između njih, Silnog, Koji mnogo prašta."

Kada se noću ustane, a zatim se vrati u postelju, prije nego se legne u nju treba tri puta mahnuti krajem pokrivača po njoj, a zatim proučiti sljedeće riječi:

بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ، إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا، وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ

Bismike Rabbī veda‘tu dženbī ve bike erfe‘uhū, fe in emsekte nefsī ferhamhā ve in erseltehā fahfazhā bimā tahfezu bihī ibādekes-sālihīn

"S Tvojim imenom, Gospodaru moj, legoh na bok i ako bude Tvoja volja, podići ću se. Ako uzmeš moju dušu, budi milostiv prema njoj, a, ako je vratiš, zaštiti je kao što si zaštitio Svoje dobre robove!"

DOVE KOJE SE UČE PRILIKOM NESANICE

اَللّٰهُمَّ غَارَتِ النُّجُومُ وَهَدَأَتِ الْعُيُونُ وَأَنْتَ حَيٌّ قَيُّومٌ لَا تَأْخُذُكَ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ، يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ أَهْدِئْ لَيْلِي وَأَنِمْ عَيْنِي

Allāhumme gāretin-nudžūmu ve hede'etil-'ujūnu ve Ente Hajjun Kajjūmun, lā te'huzuke sinetun ve lā nevm. Jā Hajju, jā Kajjūmu, ehdi' lejlī ve enim 'ajnī

"Allahu, zvijezde se gube iz vida i ljudi se smiriše, a Ti si Živi i Vječni, Kojeg ne obuzima ni drijemež ni san! Allahu, o Živi i Vječni, o Ti Kojeg ne obuzima ni drijemež ni san, uspavaj nas i daj nam mirnu noć!"

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ

E'ūzu bi kelimātillāhit-tāmmāti min gadabihī ve 'ikābihī ve šerri 'ibādihī ve min hemezātiš-šejātīni ve en jahdurūn

"Utječem se Allahovim savršenim riječima od Njegove srdžbe, kazne, zlih ljudi, šejtanskih došaptavanja i njihovog prisustva!"

DOVA KOJA SE UČI KADA SE SANJA RUŽAN SAN

Kada se sanja ružan san, treba na lijevu stranu puhnuti tri puta i svaki put zatražiti zaštitu od Allaha protiv šejtana (tj. proučiti euzu) i ostvarenja tog sna. Također, ružne snove ne treba nikome pričati, pa oni čovjeku neće nauditi.

DOVE ONOGA KOJI JE ZAPAO U NEVOLJE

لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

Lā ilāhe illallāhul-Azīmul-Halīm. Lā ilāhe illallāhu Rabbul-'Aršil-'Azīm. Lā ilāhe illallāhu Rabbus--semāvāti ve Rabbul-erdi ve Rabbul-'Aršil-kerīm

"Nema boga osim Allaha, Velikog i Blagog! Nema boga osim Allaha, Gospodara Arša velikog! Nema boga osim Allaha, Gospodara nebesa, Gospodara Zemlje i Gospodara Arša plemenitog!"

يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ

Jā Hajju, jā Kajjūmu, bi rahmetike estegīs

"O Živi i Vječni, Tvojoj se milosti nadam!"

اَللّٰهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ

Allāhumme rahmeteke erdžū fe lā tekilnī ilā nefsī tarfete 'ajnin, ve aslih lī še'nī kullehū, lā ilāhe illā Ent

"Allahu, Tvojoj se milosti nadam, nemoj me prepustiti samom sebi nijednog trena, i popravi moje stanje, nema istinskog božanstva osim Tebe!"

Uzvišeni Allah će otkloniti nevolju svakom onome ko prouči sljedeće riječi:

لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

Lā ilāhe illā Ente, subhāneke, innī kuntu minez-zālimīn

"Nema boga osim Tebe, hvaljen neka si, a ja sam se zaista ogriješio prema sebi!"[2]

[2] Ovo je dova Junusa, a. s., koja je spomenuta u 87. ajetu sure El-Enbijā'.

DOVE ONOGA KOJI SE PREPADNE NEČEGA

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ

E'ūzu bi kelimātillāhit-tāmmāti min gadabihī ve 'ikābihī ve šerri 'ibādihī ve min hemezātiš-šejātīni ve en jahdurūn

"Utječem se Allahovim savršenim riječima od Njegove srdžbe, kazne, zlih ljudi, šejtanskih došaptavanja i njihovog prisustva!"

DOVA ONOGA KOJI ZAPADNE U BRIGU I TUGU

اَللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ ابْنُ عَبْدِكَ ابْنُ أَمَتِكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ، عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي وجَلَاءَ حُزْنِي وذَهَابَ هَمِّي

Allāhumme innī 'abduke, ibnu 'abdike, ibnu eme-

tike, nāsijetī bi Jedike, mādin fijje hukmuke, ʻadlun fijje kadā'uke, es'eluke bi kulli ismin huve leke semmejte bihī nefseke ev enzeltehū fī kitābike ev ʻallemtehū ehaden min halkike ev iste'serte bihī fī ʻilmil-gajbi ʻindeke en tedžʻalel-Kur'āne rebīʻa kalbī ve nūre sadrī ve dželā'e huznī ve zehābe hemmī

"Moj Allahu, ja sam rob Tvoj, sin roba Tvoga, sin robinje Tvoje. Moj je položaj u Tvojoj Ruci, nada mnom se sprovode Tvoja određenja, pravičnost je po Mene odluka Tvoja! Prizivam te svim Tvojim imenima, kojima si Sebe nazvao, onim koja si u Knjizi Svojoj objavio, onim kojima si nekog od robova Svojih poučio, i onim koja si u tajnosti kod Sebe zadržao, da Kur'an učiniš proljećem srca mog, svjetlom mojih očiju, lijekom moje tuge i brige!"

DOVA ONOGA KOJI ZAPADNE U TEŠKU SITUACIJU

اَللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزَنَ إِذَا شِئْتَ سَهْلًا

Allāhumme lā sehle illā mā džeʻaltehū sehlen ve Ente tedžʻalul-hazene izā ši'te sehlā

"Dovoljan mi je Allah i divan je On zaštitnik! Allahu, lahko je samo ono što Ti lahkim učiniš, a Ti teške stvari, ako hoćeš, lahkim možeš učiniti!"

DOVA ONOGA KOJI SE PREPADNE NEKOG NARODA

اَللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ

Allāhumme innā nedž‘aluke fī nuhūrihim ve ne‘ū-zu bike min šurūrihim

"Allahu, Tebe uzimamo kao zaštitnika protiv njih, i Tebi se utječemo od zla njihovog!"

DOVA ONOGA KOJI SE OSJEĆA USAMLJENO

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ

E‘ūzu bi kelimātillāhit-tāmmāti min gadabihī ve ‘ikābihī ve šerri ‘ibādihī ve min hemezātiš-šejātīni ve en jahdurūn

"Utječem se Allahovim savršenim riječima od Njegove srdžbe, kazne, zlih ljudi, šejtanskih došaptavanja i njihovog prisustva!"

DOVA ONOGA KOJI OSJETI ŠEJTANSKO DOŠAPTAVANJE

أَمَنَّا بِاللهِ وَرُسُلِهِ

Āmennā billāhi ve rusulih

"Vjerujemo u Allaha i Njegove poslanike."

DOVA KOJA SE UČI RADI OSLOBOĐENJA OD DUGA

اَللّٰهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

Allāhummekfinī bi halālike 'an harāmike ve agninī bi fadlike 'ammen sivāk

"Allahu, zadovolji moje potrebe halalom namjesto haramom i Svojom me dobrotom učini neovisnim od ljudi!"

DOVE KOJE SE UČE PRILIKOM POSJETE BOLESNIKA

اَللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهِبِ الْبَأْسَ، اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا

Allāhumme Rabben-nāsi ezhibil-be'se, išfi Enteš-Šāfī, lā šifā'e illā šifā'uke, šifā'en lā jugādiru sekamā

"Allahu, Gospodaru ljudi, otkloni nedaću i izliječi, jer Ti, uistinu, liječiš, nema izlječenja dok Ti ne izliječiš, izlječenjem koje će u potpunosti otkloniti bolest!"

أَسْأَلُ اللهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيَكَ

Es'elullāhel-'Azīme Rabbel-'Aršil-'azīmi en ješfijek

"Molim Allaha Velikog, Gospodara Arša velikog da te izliječi!"

بِسْمِ اللهِ أَرْقِيكَ وَاللهُ يَشْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ حَاسِدٍ، اللهُ يَشْفِيكَ، بِسْمِ اللهِ أَرْقِيكَ

Bismillāhi erkīke vallāhu ješfīke min kulli šej'in ju'zīke, min kulli nefsin ev 'ajnin hāsid. Allāhu ješfīke, bismillāhi erkīk

"U ime Allaha te liječim od svega što ti neprijatnost pričinjava, od zavisti svakog zavidnika i svakog urokljivca! U ime Allaha te liječim!"

لَا بَأْسَ، طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ

Lā be'se, tahūrun in šā'allāh

"Nije nikakva šteta! Allah ti s ovim grijehe očistio, inšallah!"

DOVE KOJE UČI BOLESNIK

بِسْمِ اللهِ الْكَبِيرِ، نَعُوذُ بِاللهِ الْعَظِيمِ مِنْ شَرِّ عِرْقٍ نَعَّارٍ وَمِنْ شَرِّ حَرِّ النَّارِ

Bismillāhil-Kebīri, ne'ūzu billāhl-'Azīmi min šerri 'irki ne'ārin ve min šerri harrin-nār

"U ime Allaha Velikoga, Utječem se Uzvišenom Allahu da me zaštiti od zla krvi što pretjerano kola i od zla vatre."

Također treba proučiti na ruke sure El-Fātiha, El-Ihlās, El-Felek i En-Nās, a zatim rukama potrati tijelo.

DOVA ONOGA KOJI IZGUBI NADU U ŽIVOT

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلَى

Allāhummagfir lī verhamnī ve elhiknī bir-refīkil--a‘lā

"Allahu, oprosti mi, smiluj mi se i primi me u društvo najuzvišenije."

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM ZATVARANJA OČIJU UMRLOG

بِسْمِ اللّٰهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Bismillāhi ve ‘alā milleti resūlillāhi, sallallāhu ‘alejhi ve sellem

"U ime Allaha i u vjeri Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem."

RIJEČI KOJIMA SE IZRAŽAVA SAUČEŠĆE PORODICI UMRLOG

Saučešće se izražava sljedećim riječima:

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

Innā lillāhi ve innā ilejhi rādži'ūn

"Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!"

Na izraženo saučešće odgovara se sljedećim riječima:

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّٰبِرِينَ

Innallāhe me'as-sābirīn

"Zaista je Allah sa strpljivima."

DŽENAZETSKA DOVA ZA ODRASLU OSOBU

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، اللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ

Allāhummagfir li hajjinā ve mejjitinā, ve sagīrinā ve kebīrinā, ve zekerinā ve unsānā, ve šāhidinā ve gā'ibinā. Allāhumme men ahjejtehū minnā fe ahjihī 'alel-islāmi, ve men teveffejtehū minnā fe teveffehū 'alel-īmān. Allāhumme lā tahrimnā edžrehū ve lā teftinnā ba'deh

"Allahu, oprosti našim živima i našim mrtvima, našim mlađima i našim starima, muškim i ženskim, prisutnim i odsutnim! Allahu, koga od nas poživiš, poživi ga u islamu, a koga od nas usmrtiš, usmrti ga kao vjernika. Allahu, ne uskrati nas Tvojih nagrada njemu i ne skreni nas s Pravog puta poslije njega!"

DŽENAZETSKA DOVA ZA MALODOBNO DIJETE

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ فَرَطًا وَذُخْرًا لِوَالِدَيْهِ وَسَلَفًا وَشَفِيعًا
مُجَابًا. اللّٰهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ مَوَازِينَهُمَا وَأَعْظِمْ بِهِ أُجُورَهُمَا،
وَلَا تَفْتِنْهُمَا بَعْدَهُ وَلَا تَحْرِمْهُمَا أَجْرَهُ، وَأَلْحِقْهُ بِصَالِحِ
الْمُؤْمِنِينَ، وَاجْعَلْهُ فِي كَفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ، وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ
عَذَابَ الْجَحِيمِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا
مِنْ أَهْلِهِ، اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِأَسْلَافِنَا وَأَفْرَاطِنَا وَمَنْ سَبَقَنَا
بِالْإِيمَانِ

Allāhummedž‘alhu feretan ve zuhren li vālidejhi ve selefen ve šefī‘an mudžābā. Allāhumme sekkil bihī mevāzīnehumā ve a‘zim bihī udžūrehumā, ve lā teftinhumā ba‘dehū ve lā tahrimhumā edžrehū, ve elhikhu bi sālihil-mu’minīne, vedž‘alhu fī kefāleti Ibrāhīme, ve kihī bi rahmetike ‘azābel-džehīmi, ve

ebdilhu dāren hajren min dārihī, ve ehlen hajren min ehlih. Allāhummagfir li eslāfinā ve efrātinā ve men sebekanā bil-īmān

"Allahu, učini ga dobitkom, i zalihom, i prethodnikom njegovih roditelja i zagovornikom čijem će zagovaranju biti udovoljeno! Allahu, učini da djela njegovih roditelja zbog njegove smrti budu teža na Vagi i radi njega povećaj njihovu nagradu! Nemoj njegove roditelje skrenuti s Pravog puta poslije njega i nemoj ih uskratiti Tvoje nagrade njemu! Sjedini ga s dobrim vjernicima i učini da se o njemu brine Ibrahim! Svojom ga milošću sačuvaj patnje u ognju! Udijeli mu kuću bolju od njegove ovosvjetske, i porodicu bolju od njegove ovosvjetske! Allahu, oprosti našim prvim i potonjim, i onima koji su nas u vjerovanju pretekli!"

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM SPUŠTANJA UMRLOG U KABUR

بِسْمِ اللهِ وَعَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللهِ

Bismillāhi ve 'alā sunneti resūlillāh

"U ime Allaha i po sunnetu Allahovog Poslanika."

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM POSJETE MEZARIMA

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ، وَيَرْحَمُ اللهُ الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنَّا وَالْمُسْتَأْخِرِينَ، أَسْأَلُ اللهَ لَنَا وَلَكُمُ الْعَافِيَةَ

Es-selāmu ‘alejkum, ehled-dijāri minel-mu’minīne vel-muslimīne, ve innā in šā’allāhu bikum lāhikūne, ve jerhamullāhul-mustakdimīne minnā vel-muste’hirīne, es’elullāhe lenā ve lekumul-‘āfijeh

”Mir s vama, stanovnici smrtničkih domova vjernika i muslimana! Mi ćemo se, inšallah, priključiti vama! Smilovao se Allah našim prvim i potonjim! Allaha molim da nama i vama oprost Svoj podari!”

DOVA KOJA SE UČI KADA PUHNE VJETAR

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيهَا وَخَيْرَ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ

Allāhumme innī es’eluke hajrehā ve hajre mā fīhā

ve hajre mā ursilet bihī, ve e'ūzu bike min šerrihā ve šerri mā fīhā ve šerri mā ursilet bih

"Allahu, molim Te da ovaj vjetar bude dobro, kao za dobro koje u sebi nosi i za dobro koje sa sobom donosi! A zaštitu kod Tebe tražim protiv zla vjetra, kao takvog, i protiv zla kojeg on u sebi nosi i koga sobom donosi!"

DOVA KOJA SE UČI ZA VRIJEME GRMLJAVINE

سُبْحَانَ الَّذِي يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ، وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ

Subhānel-lezī jusebbihur-ra'du bi hamdihī vel--melā'iketu min hīfetih

"Neka je hvaljen Onaj Kojeg grmljavina slavi i veliča, a i meleki, iz strahopoštovanja!"

DOVE ZA KIŠU

اَللّٰهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيئًا مَرِيعًا، نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ، عَاجِلًا غَيْرَ أٰجِلٍ

Allāhummeskinā gajsen mugīsen merī'en murī'an, nāfi'an gajre dārrin, 'ādžilen gajre ādžil

"Allahu, spusti nam posvuda obilnu kišu, prijatnu i plodnu, korisnu, a ne štetnu, što brže i bez odlaganja!"

اَللّٰهُمَّ أَغِثْنَا، اللّٰهُمَّ أَغِثْنَا، اللّٰهُمَّ أَغِثْنَا

Allāhumme egisnā, Allāhumme egisnā, Allāhumme egisnā

"Allahu, kišu nam obilnu spusti! Allahu, kišu nam obilnu spusti! Allahu, kišu nam obilnu spusti!"

اَللّٰهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَبَهَائِمَكَ، وَانْشُرْ رَحْمَتَكَ وَأَحْيِ بَلَدَكَ الْمَيِّتَ

Allāhummeski 'ibādeke ve behā'imeke, venšur rahmeteke ve ahji beledekel-mejjit

"Allahu, kišom napoji Svoje robove i Svoj životinjski svijet! Raširi milost Svoju i oživi ovu Svoju zamrlu zemlju!"

DOVE KOJE SE UČE PRILIKOM PADANJA KIŠE

اَللّٰهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا

Allāhumme sajjiben nāfi'ā

"Allahu, podari nam korisnu kišu!"

اَللّٰهُمَّ غَيْثًا هَنِيئًا مَرِيئًا نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ

Allāhumme gajsen henī'en merī'en nāfi'an gajre dārr

"Allahu, za udobnu, prijatnu i korisnu kišu molim Te!"

DOVA ZA PRESTANAK VELIKIH KIŠA

اَللّٰهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا، اللّٰهُمَّ عَلَى الْأٰكَامِ وَالظِّرَابِ وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ

Allāhumme havālejnā ve lā 'alejnā, Allāhumme 'alel-ākāmi vez-zirābi ve butūnil-evdijeti ve menābitiš-šedžer

"Allahu, izvan našeg okruženja spusti ove kiše, a ne na nas! Allahu, na humusno zemljište i na kršovite stijene, u utrobe dolina i korjeništa drveća!"

DOVA KOJA SE UČI NAKON PADANJA KIŠE

مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللّٰهِ وَرَحْمَتِهِ

Mutirnā bi fadlillāhi ve rahmetih

"Kiša nam je podarena dobrotom Allahovom!"

DOVA KOJA SE UČI KADA SE UGLEDAJU RANI PLODOVI

اَللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي ثَمَرِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي مُدِّنَا

Allāhumme bārik lenā fī semerinā, ve bārik lenā fī medīnetinā, ve bārik lenā fī sā'inā, ve bārik lenā fī muddinā

"Allahu, blagoslovi nam plodove naše, i blagoslovi nam grad naš, i blagoslovi nam mjere naše kojima mjerimo!"

DOVE KOJE SE UČE PRILIKOM KIHANJA

Kada čovjek kihne, neka kaže:

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ

El-hamdu lillāh

"Hvala Allahu!"

A njemu neka njegov brat, odnosno prijatelj nazdravi riječima:

يَرْحَمُكَ اللهُ

Jerhamukallāh[3]

"Allah ti se smilovao!"

Kada mu ovaj nazdravi, neka mu odgovori:

يَهْدِيكُمُ اللهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

Jehdīkumullāhu ve juslihu bālekum

"Allah vas uputio i vaše stanje popravio!"

Prilikom kihanja treba staviti ruku ili odjeću na usta i treba stišati glas.

DOVA KOJA SE UČI MLADOŽENJI, ODNOSNO MLADI

بَارَكَ اللهُ لَكَ، وَبَارَكَ عَلَيْكَ، وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ

Bārekallāhu leke, ve bāreke ‘alejke, ve džeme‘a bejnekumā fī hajr[4]

"Allah te blagoslovio i svaku ti blagodat dao! Allah vas sjedinio u dobru!"

---

[3] Za žensku osobu će se kazati: *Jerhamukillāh*

[4] Kada se čestitka upućuje mladi, umjesto *leke* i *‘alejke* koristit će se lične zamjenice za ženski rod, tj. *leki* i *‘alejki*

DOVA KOJU UČI MLADOŽENJA

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ

Allāhumme innī es'eluke hajrehā ve hajre mā džebeltehā 'alejhi, ve e'ūzu bike min šerrihā ve šerri mā džebeltehā 'alejh

"Allahu, molim Ti se za njeno dobro i da ono čemu je ona, po naravi, sklona bude dobro! Allahu, utječem Ti se od njenog zla i zla onoga čemu je, po naravi, sklona!"

DOVA PRIJE SPOLNOG ODNOSA

بِسْمِ اللهِ، اللّٰهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا

Bismillāh! Allāhumme džennibneš-šejtāne ve džennibiš-šejtāne mā rezaktenā

"S Allahovim imenom! Allahu, udalji od nas šejtana i udalji ga od djeteta koje nam daruješ!"

ČESTITANJE NA ROĐENJU DJETETA I ODGOVOR NA TU DOVU

بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي الْمَوْهُوبِ لَكَ، وَشَكَرْتَ الْوَاهِبَ، وَبَلَغَ أَشُدَّهُ، وَرُزِقْتَ بِرَّهُ

Bārekallāhu leke fil-mevhūbi leke, ve šekertel-Vāhibe, ve belega ešuddehū, ve ruzikte birreh

"Allah ti blagoslovio novorođenče, dao ti da budeš zahvalan Darovatelju, učinio da doživi zrelost i učinio ti ga poslušnim!"

Onaj kome je upućena čestitka odgovorit će riječima:

بَارَكَ اللهُ لَكَ وَبَارَكَ عَلَيْكَ، وَجَزَاكَ اللهُ خَيْرًا، وَرَزَقَكَ اللهُ مِثْلَهُ وَأَجْزَلَ ثَوَابَكَ

Bārekallāhu leke ve bāreke 'alejke, ve džezākallāhu hajren, ve rezekakallāhu mislehū ve edžzele sevābek

"Allah te blagoslovio i svaku ti blagodat dao! Allah te dobrim nagradio i tebe darovao djetetom i sačuvao tvoju nagradu!"

DOVA KOJOM SE TRAŽI ZAŠTITA ZA DJECU

أُعِيذُكُمَا بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ
وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

U'īzukumā[5] bi kelimātillāhit-tāmmeti min kulli šejtānin ve hāmmetin ve min kulli 'ajnin lāmmeh

"Stavljam vas u okrilje Allahovih savršenih riječi od svakog šejtana, kukaca napasnika i svakog oka urokljivog!"

DOVA ZA ISKUP SIJELA

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

Subhānekallāhumme ve bi hamdike, ešhedu en lā ilāhe illā Ente, estagfiruke ve etūbu ilejk

"Hvaljen i slavljen budi, moj Allahu, svjedočim da nema istinskog božanstva osim Tebe, od Tebe oprost tražim i Tebi se kajem!"

[5] Ovako se uči kada se bude tražila zaštita za dvoje djece, a kada se bude tražila zaštita za jedno dijete, učit će se: أُعِيذُكَ – **u'īzuke** za muško, a أُعِيذُكِ – **u'īzuki** za žensko dijete, dok će se za više djece kazati: أُعِيذُكُمْ – **u'īzukum**.

Ova dova zapravo je potvrda dobru koje je rečeno na tom istom sijelu, a iskup za eventualno zlo počinjeno na njemu.

DOVA PROTIV IZLJEVA SRDŽBE

أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

E'ūzu billāhi mineš-šejtānir-radžīm

"Utječem se Allahu od prokletog šejtana."

POSTUPAK PRILIKOM RADOSNOG I NEPRIJATNOG DOGAĐAJA

Kada bi se desilo nešto čemu bi se obradovao, Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, donio bi tekbir. Isto tako, pao bi Svevišnjem Allahu na sedždu iz zahvalnosti i rekao bi:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتِ

El-hamdu lillāhil-lezī bi ni'metihī tetimmus-sālihāt

"Hvala Allahu, Čijom se dobrotom upotpunjuje dobro!"

Međutim, kada bi se desilo nešto što bi Poslanika,

sallallahu ‘alejhi ve sellem, oneraspoložilo, on bi proučio sljedeći zikr:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ

El-hamdu lillāhi ‘alā kulli hāl

"Hvala Allahu na svemu!"

DOVA ONOME KO NAM KAŽE: "ALLAH TI OPROSTIO!"

"Oprostio Allah i tebi!"

ČIME SE MOŽE ZAŠTITITI OD DEDŽDŽALA

Onaj ko nauči napamet prvih deset ajeta sure El-Kehf bit će zaštićen od Dedždžala.

Zaštita od Dedždžala se također traži i učenjem dove na zadnjem sjedenju u namazu.[6]

DOVA ZA ONOGA KO ČOVJEKU POSUDI SREDSTVA U SLUČAJU POTREBE

بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ، إِنَّمَا جَزَاءُ السَّلَفِ الْحَمْدُ وَالْأَدَاءُ

[6] Pogledati zikr na zadnjem sjedenju u namazu, str. 180.

Bārekallāhu leke fī ehlike ve mālike, innemā džezā'us-selefil-hamdu vel-edā'

"Allah te blagoslovio, porodicu i imovinu tvoju! Nagrada za davanje zajma jeste zahvalnost i vraćanje duga na vrijeme."

DOVA ZA ONOGA KO ČOVJEKU PONUDI MATERIJALNU POMOĆ

بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ

Bārekallāhu leke fī ehlike ve mālik

"Allah te blagoslovio, porodicu i imovinu tvoju!"

DOVA ZA ONOGA KO ČOVJEKU IZJAVI LJUBAV ZARAD ALLAHA

أَحَبَّكَ الَّذِي أَحْبَبْتَنِي لَهُ

Ehabbekel-lezī ahbebtenī leh

"Zavolio te Onaj radi Kojeg me voliš!"

DOVA ZA ONOGA KO ZAMOLI ALLAHA ZA NAŠ BLAGOSLOV

وَفِيكَ بَارَكَ اللهُ

Ve fīke bārekallāh

"I tebe Allah blagoslovio!"

DOVE KOJE UČI MUSAFIRU ONAJ KO OSTAJE

أَسْتَوْدِعُ اللهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ

Estevdi'ullāhe dīneke ve emānetike ve havātīme 'amelik

"Allahu povjeravam tvoju vjeru, emanet tvoj i završetke djela tvojih!"

زَوَّدَكَ اللهُ التَّقْوَى وَغَفَرَ ذَنْبَكَ وَيَسَّرَ لَكَ الْخَيْرَ حَيْثُ مَا كُنْتَ

Zevvedekallāhut-takvā ve gafere zenbeke ve jessere lekel-hajre hajsu mā kunt

"Allah ti uvećao svijest o Njemu, oprostio grijehe tvoje i olakšao ti činjenje dobrih djela gdje god se našao!"

DOVA KOJU UČI MUSAFIR ONOME KO OSTAJE

أَسْتَوْدِعُكُمُ اللهَ الَّذِي لَا تَضِيعُ عِنْدَهُ وَدَائِعُهُ

Estevdi‘ukumullāhel-lezī lā tedī‘u ‘indehū vedā’i-‘uh

”Ostavljam vas Allahu na čuvanje, Čiji se emanet ne može izgubiti!”

DOVA KOJU UČI MUSAFIR KOJI PORANI NA PUT

سَمِعَ سَامِعٌ بِحَمْدِ اللهِ وَحُسْنِ بَلَائِهِ عَلَيْنَا، رَبَّنَا صَاحِبْنَا وَأَفْضِلْ عَلَيْنَا عَائِذًا بِاللهِ مِنَ النَّارِ

Semi‘a sāmi‘un bi hamdillāhi ve husni belā’ihī ‘alej-nā, Rabbenā sāhibnā ve efdil ‘alejnā ‘ā’izen billāhi minen-nār

”Neka čuje onaj koji sluša hvaljenje Allaha i neka nam učini lijepim moguće neprilike. Naš Gospodaru, budi naš pratilac i dobrotom nas Svojom obraduj! Allahu se utječemo od vatre džehenemske!”

DOVA PRILIKOM ULASKA U PREVOZNO SREDSTVO

بِسْمِ اللهِ، الْحَمْدُ لِلهِ، سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ، الْحَمْدُ لِلهِ، الْحَمْدُ لِلهِ، الْحَمْدُ لِلهِ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

Bismillāh, el-hamdu lillāh. Subhānel-lezī sehhare lenā hāzā ve mā kunnā lehū mukrinīn. Ve innā ilā Rabbinā le munkalibūn. El-hamdu lillah, el-hamdu lillāh, el-hamdu lillāh, Allāhu ekber, Allāhu ekber, Allāhu ekber, subhānekallāhumme innī zalemtu nefsī fagfir lī, fe innehū lā jagfiruz-zunūbe illā Ent

"S Allahovim imenom polazim! Hvala Allahu! Neka je slavljen Onaj Koji nam je omogućio ovo putovanje za koje mi nismo bili sposobni, i mi se, doista, svome Gospodaru vraćamo! Hvala Allahu, hvala Allahu, i još jednom, hvala Allahu! Allah je najveći, Allah je najveći, i još jednom, Allah je najveći! Slavljen neka si, moj Allahu, ja sam se, zaista, prema sebi ogriješio, zato mi oprosti, jer grijehe opraštaš samo Ti."

PUTNA DOVA

بِسْمِ اللهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا
لَهُ مُقْرِنِينَ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ،
الْحَمْدُ لِلَّهِ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ
إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا
أَنْتَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هٰذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ
الْعَمَلِ مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هٰذَا وَاطْوِ
عَنَّا بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي
الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ
السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ، وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ

Bismillāh, el-hamdu lillāh. Subhānel-lezī sehhare lenā hāzā ve mā kunnā lehū mukrinīn. Ve innā ilā Rabbinā le munkalibūn. El-hamdu lillah, el--hamdu lillāh, el-hamdu lillāh, Allāhu ekber, Al-lāhu ekber, Allāhu ekber, subhānekallāhumme innī zalemtu nefsī fagfir lī, fe innehū lā jagfiruz--zunūbe illā Ent. Allāhumme innā nes'eluke fī se-ferinā hāzā vatvi 'annā bu'deh. Allāhumme Entes--sāhibu fis-seferi vel-halīfetu fil-ehli vel-māli vel--veled. Allāhumme innī e'ūzu bike min va'sā'is-

-seferi ve ke'ābetil-menzari ve sū'il-munkalebi fil--māli vel-ehl

"S Allahovim imenom polazim! Hvala Allahu! Neka je slavljen Onaj Koji nam je omogućio ovo putovanje za koje mi nismo bili sposobni, i mi se, doista, svome Gospodaru vraćamo! Hvala Allahu, hvala Allahu, i još jednom, hvala Allahu! Allah je najveći, Allah je najveći, i još jednom, Allah je najveći! Slavljen neka si, Allahu, ja sam se, zaista, prema sebi ogriješio, zato mi oprosti, jer grijehe opraštaš samo Ti! Allahu, molimo Te da nas daruješ na putu našem dobročinstvom i bogobojaznosti i samo onim djelima kojima si Ti zadovoljan! Allahu, olakšaj nam ovo putovanje, a razdaljinu njegovu učini podnošljivom! Allahu, Ti si pratilac na putu i čuvar u porodici, imetku i djeci. Allahu, zaštiti me od zamora i nesreća na putu, te zaticanja imetka i porodice u lošem stanju!"

Prilikom povratka s puta također će proučiti navedenu dovu i na nju dodati sljedeće:

آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ

Ājibūne tā'ibūne 'ābidūne li Rabbinā hāmidūn

"Vraćamo se i trajno kajemo, Allahu svome pobožni i zahvalni."

ZIKR KOJI SE UČI PO POVRATKU S PUTA

Na svakoj ravnici donijeti tri tekbira, a potom reći:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، أَيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ، صَدَقَ اللهُ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul--mulku ve lehul-hamdu ve Huve ‘alā kulli šej’in kadīr. Ājibūne tā’ibūne ‘ābidūne li Rabbinā hāmidūn. Sadekallāhu va‘dehū ve nesare ‘abdehū ve hezemel-ahzābe vahdeh

”Nema istinskog božanstva osim Allaha, Jedinog, Koji nema saučesnika, Njemu pripada sva vlast i svaka zahvalnost i On sve može. Vraćamo se i trajno kajemo, Allahu svome pobožni i zahvalni. Allah je obećanje Svoje održao, Svoga roba pomogao i sâm saveznike savladao.”

Donijeti tekbir prilikom uspinjanja na uzvišicu, a izgovoriti zikr *subhānallāh* (*neka je slavljen Allah*) prilikom silaska s nje.

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM ULASKA U NEKO SELO ILI GRAD

اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظْلَلْنَ، وَرَبَّ الْأَرَضِينَ
السَّبْعِ وَمَا أَقْلَلْنَ، وَرَبَّ الشَّيَاطِينِ وَمَا أَضْلَلْنَ، وَرَبَّ
الرِّيَاحِ وَمَا ذَرَيْنَ، أَسْأَلُكَ خَيْرَ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ وَخَيْرَ أَهْلِهَا
وَخَيْرَ مَا فِيهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ أَهْلِهَا وَشَرِّ
مَا فِيهَا

Allāhumme Rabbes-semāvātis-seb‘i ve mā azlelne, ve Rabbel-eradīnes-seb‘i ve mā aklelne, ve Rabbeš-šejātīni ve mā adlelne, ve Rabber-rijāhi ve mā zerejne, es’eluke hajre hāzihil-karjeti ve hajre ehlihā ve hajre mā fīhā, ve e‘ūzu bike min šerrihā ve šerri ehlihā ve šerri mā fīhā

”Allahu, Gospodaru sedam nebesa i onoga što ona natkriljuju, Gospodaru sedam Zemalja i onoga što one drže, Gospodaru šejtana i onog koga su oni zaveli, Gospodaru vjetrova i onog što oni nose, molim Te za dobro ovog naselja i za dobro njegovih stanovnika, te za dobro svega što se u njemu nalazi! A zaštitu Tvoju tražim od zla ovog naselja, te od zla njegovih stanovnika i svega onog što je u njemu!”

DOVA KOJA SE UČI PRILIKOM ULASKA U TRŽNICU

لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu, juhjī ve jumītu, ve Huve hajjun lā jemūtu, bi jedihil-hajru ve Huve 'alā kulli šej'in kadīr

"Nema istinskog božanstva osim Allaha, Jedinog, Koji nema saučesnika, Njemu pripada sva vlast i svaka zahvalnost, On oživljava i usmrćuje, a On je Živi, Koji ne umire, u Njegovoj je Ruci svako dobro, i On sve može."

VRIJEDNOST DONOŠENJA SALAVATA NA POSLANIKA

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Allah donese deset salavata na onoga ko na mene donese jedan salavat."

"Nemojte od moga kabura napraviti bogomolju; a donosite salavate na mene jer mi se oni predočavaju ma gdje vi bili."

"Škrtac je onaj u čijem prisustvu budem spomenut pa ne donese salavat na mene."

"Postoje Allahovi meleki koji putuju po Zemlji i dostavljaju mi selame od mog ummeta."

"Kada god neko na mene donese selam, Allah mi vrati dušu da mu otpozdravim."

DOVA KOJA SE UČI KADA SE UZJOGUNI ŽIVOTINJA

بِسْمِ اللّٰهِ

Bismillāh

"S Allahovim imenom!"

POSTUPAK PRILIKOM PJEVANJA PIJETLA, REVANJA MAGARCA I ZAVIJANJA PSA

Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, je rekao: "Kada čujete pjevanje pijetla, molite Allaha za dobrote Njegove, jer je pijetao vidio meleka. A kada čujete revanje magaraca, utječite se Allahu od šejtana, jer je magarac vidio šejtana."

"Kada noću čujete zavijanje pasa i revanje magarca, utječite se Allahu od njih, jer oni vide ono što vi ne vidite."

DOVA ZA ONOGA KOGA JE ČOVJEK RUŽIO

اَللّٰهُمَّ فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ سَبَبْتُهُ فَاجْعَلْ ذٰلِكَ لَهُ قُرْبَةً إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Allāhumme fe ejjumā mu'minin sebebtuhū fedž'al zālike lehū kurbeten ilejke jevmel-kijāmeh

"Allahu, svakog vjernika kojeg sam izgrdio time približi Sebi na Kijametskom danu!"

DOVE KOJE SE UČE PRIJE I POSLIJE JELA

Kada se pristupi jelu treba proučiti bismilu, jesti ispred sebe, te jesti desnom rukom.

Ako se zaboravi proučiti bismila na početku, proučit će se sljedeća dova kada se sjeti:

بِسْمِ اللّٰهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ

Bismillāhi evvelehū ve āhireh

"U ime Allaha, na početku i na kraju!"

Po završetku jela treba se zahvaliti Uzvišenom Allahu i proučiti sljedeće riječi:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هٰذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ

El-hamdu lillāhil-lezī at'amenī hāzā ve rezekanīhi min gajri havlin minnī ve lā kuvveh

"Hvala Allahu, Koji me je nahranio ovom hranom i opskrbio me njome bez moje moći i snage!"

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُوَدَّعٍ وَلَا مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا

El-hamdu lillāhi hamden kesīren tajjiben mubāreken fīhi, gajre mekfijjin ve lā muvedde'in ve lā mustagnen 'anhu Rabbenā

"Allahu pripada velika, lijepa i blagoslovljena zahvalnost na ovoj opskrbi. Časti nas redovno i ne učini nam ovu hranu posljednjom! Naš Gospodaru, mi bez hrane ne možemo opstati."

DOVE KOJE UČI POSTAČ PRILIKOM IFTARA

ذَهَبَ الظَّمَأُ وَابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ وَثَبَتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ

Zehebez-zame'u vebtelletil-'urūku ve sebetel-edž-ru in šā'allāh

"Žeđ neka nestane, žile neka se natope, a nagrada neka se učvrsti, ako Bog da."

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ تَغْفِرَ لِي

Allāhumme innī es'eluke bi rahmetikel-letī vesi'at kulle šej'in en tagfire lī

"Allahu, molim Te Tvojom milosti kojom sve obuhvataš da mi oprostiš."

DOVA KOJA SE UČI U NOĆI LEJLETUL-KADR

اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

Allāhumme inneke 'Afuvvun, tuhibbul-'afve, fa'fu 'annī

"Allahu, zaista ti opraštaš i voliš praštanje, pa oprosti meni."

DOVE KOJE SE UČE NA SAFI I MERVI

Kada bi se priližio Safi, Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, proučio bi 158. ajet sure El-Bekare:

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَآئِرِ اللّٰهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللّٰهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾

Innes-Safā vel-Mervete min še'ā'irillāh. Fe men hadždžel-Bejte evi'temere fe lā džunāha 'alejhi en jettavvefe bihimā. Ve men tetavve'a hajren fe innallāhe šākirun alīm

"Safa i Merva su Allahova časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako krene oko njih. A onaj koji drage volje učini kakvo dobro djelo – pa, Allah je doista blagodaran i sve zna."

Zatim bi rekao:

أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللّٰهُ بِهِ

Ebde'u bi mā bede'allāhu bih

"Počinjem od onoga čime je Allah počeo."

Uspeo bi se na Safu toliko da vidi Kabu, očitovao Allahovu, dž. š., jednoću i donio tekbir, pa potom proučio zikr:

لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve Huve ‘alā kulli šej’in kadīr. Lā ilāhe illallāhu vahdehū endžeze ‘abdehū ve nesare ‘abdehū ve hezemel-ahzābe vahdeh

"Nema istinskog božanstva osim Allaha, Jedinog, Koji nema saučesnika, Njemu pripada sva vlast i svaka zahvalnost i On sve može. Nema istinskog božanstva osim Allaha, Jedinog, Koji je Svoje obećanje ispunio, Svoga roba pomogao i sam saveznike porazio."

Poslije tog zirka učio je dove, i to bi ponavljao tri puta. U hadisu se još navodi da je na Mervi činio isto što i na Safi.

DOVA KOJA SE UČI IZMEĐU JEMENSKOG UGLA I CRNOG KAMENA

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Rabbenā ātinā fid-dun'jā haseneten ve fil-āhireti haseneten ve kinā 'azāben-nār

"Allahu, podaj nam dobro na ovom i na budućem svijetu i sačuvaj nas patnje u Vatri!"

DONOŠENJE TEKBIRA KOD UGLA U KOJEM JE SMJEŠTEN CRNI KAMEN

Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, činio je tavaf na devi, i kada god bi došao do ugla u kojem je smješten Crni kamen, pokazao bi rukom prema njemu i donio tekbir.

UČENJE TELBIJE

لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ

Lebbejkallāhumme lebbejk. Lebbejke lā šerīke leke lebbejk. Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk. Lā šerīke lek

"Odazivam Ti se, Allahu, odazivam! Odazivam Ti se, Ti sudruga nemaš, odazivam Ti se! Tebi svaka zahvalnost pripada, i sve blagodati, i vlast. Ti saučesnika nemaš!"

SPOMINJANJE ALLAHA NA MUZDELIFI

Vjerovjesnik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, jahao je na devi sve dok nije došao do Muzdelife, gdje se okrenuo prema kibli i molio Allaha, donosio tekbire i očitovao Allahovu jednoću izgovarajući: ”Lā ilāhe illallāh” – ”Nema istinskog božanstva osim Allaha!” Tako je stajao dok se nije dobro razdanilo, te je krenuo prije sunčevog izlaska.

DOVA KOJA SE UČI NA AREFATU

”Najvrednija dova jeste dova na dan Arefata. A najvrednije što sam ja izgovorio, a i vjerovjesnici prije mene, jesu riječi:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve Huve ‘alā kulli šej’in kadīr

’Nema istinskog božanstva osim Allaha, Jedinog, Koji nema saučesnika, Njemu pripada sva vlast i svaka zahvalnost i On sve može.’”

IZGOVARANJE TEKBIRA PRILIKOM BACANJA SVAKOG KAMENČIĆA NA DŽEMRETIMA

Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, izgovarao bi tekbir bacajući svaki kamenčić na trima džemretima, potom bi se pomjerio naprijed, stao i učio dovu, rukama podignutim prema nebu i okrenut prema kibli. Tako bi činio poslije malog i srednjeg džemreta, dočim bi na velikom džemretu bacio kamenčiće (izgovarajući tekbir prilikom bacanja svakog kamenčića), ali bi otišao i ne bi se zadržavao kod njega.

POSTUPAK ONOGA KO SE PLAŠI DA BI MOGAO UREĆI NEKOGA

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Ako vidite nešto kod svog brata, nešto što pripada njemu kao čovjeku ili pak nešto u njegovom imetku, a što vas zadivljuje, zamolite Allaha da mu to blagoslovi, jer je urok, zaista, realnost."

ZIKR KOJI SE IZGOVARA PRILIKOM KLANJA ŽIVOTINJE ILI KURBANA

بِسْمِ اللهِ وَاللهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ، اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي

Bismillāhi vallāhu ekber. Allāhumme minke ve lek. Allāhumme tekabbel minnī

"U ime Allaha i Allah je najveći! Allahu, ova je žrtva od Tebe i Tebi namijenjena. Allahu, primi od mene!"

POKAJANJE I TRAŽENJE OPROSTA

أَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

Estagfirullāhel-'Azīmel-lezī lā ilāhe illā Huvel-Hajjul-Kajjūmu ve etūbu ilejh

"Allaha Velikog, pored Kojeg nema drugog boga, molim za oprost, On je Živi i Vječni, i kajem Mu se."

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "O ljudi, kajte se Allahu, jer ja se, zaista, u jednom danu pokajem stotinu puta."

"Allaha mi, odista Allaha zamolim za oprost i pokajem mu se u danu više od sedamdeset puta."

"Uistinu, moje srce obuzme nemar u pogledu zikra, i ja Allaha u jednom danu zamolim za oprost stotinu puta."

"Čovjek je najbliže Allahu dok je na sedždi, zato Ga na sedždi mnogo molite."

"Čovjek je najbliži Allahu u posljednjoj trećini noći, pa ako ikako možeš spominjati Allaha u tim trenucima, učini to."

UNIVERZALNI ZIKROVI I DOVE

"Dvije su riječi lahke za izgovoriti, teške na Vagi i drage Milostivom:

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ

Subhānallāhi ve bi hamdihī, subhānallāhil-'azīm

'Neka je slavljen i hvaljen Allah, neka je slavljen Allah Veliki!'"

"Želite li da vam kažem koji je zikr Allahu najdraži? – Allahu je najdraži sljedeći zikr:

سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ

Subhānallahi, vel-hamdu lillāhi, ve lā ilāhe illallāhu, vallāhu ekber

'Neka je slavljen Allah, neka je hvaljen Allah, nema istinskog božanstva osim Allaha i Allah je najveći.'"

"Čistoća je pola vjerovanja, riječi: '**El-hamdu lillāh**' ('Hvala Allahu') popunjavaju Vagu, dok riječi: '**Subhānallāhi vel-hamdu lillāh**' ('Neka je slavljen i hvaljen Allah') popunjavaju prostor između neba i Zemlje."

"Najbolja dova jesu riječi: '**El-hamdu lillāh**' ('Hvala Allahu'), a najbolji je zikr izgovarati: '**Lā ilāhe illallāh**' ('Nema istinskog božanstva osim Allaha!')."

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ، وَرِضَا نَفْسِهِ، وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ

Subhānallāhi ve bi hamdihī ʻadede halkihī, ve ridā nefsihī, ve zinete ʻAršihī, ve midāde kelimātih

"Neka je hvaljen i slavljen Allah u razmjerama brojnosti Njegovih stvorenja, u razmjeri Njegovog zadovoljstva, težine Njegovog prijestolja i osebujnosti Njegovih riječi!"

"Da izgovorim:

سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ

Subhānallahi, vel-hamdu lillāhi, ve lā ilāhe illallāhu, vallāhu ekber

'Neka je slavljen Allah, neka je hvaljen Allah, nema istinskog božanstva osim Allaha i Allah je najveći'

pričinjava mi veće zadovoljstvo nego da imam sve što Sunce obasjava."

"Ko izgovori deset puta:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul-

-mulku ve lehul-hamdu ve Huve 'alā kulli šej'in kadīr

'Nema istinskog božanstva osim Allaha, Jedinog, Koji nema saučesnika, Njemu pripada sva vlast i svaka zahvalnost i On sve može'

imat će status onoga ko je oslobodio četiri roba iz Ismailovog potomstva."

"Onaj ko u toku dana stotinu puta izgovori:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ،
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve Huve 'alā kulli šej'in kadīr

'Nema istinskog božanstva osim Allaha, Jedinog, Koji nema saučesnika, Njemu pripada sva vlast i svaka zahvalnost i On sve može'

imat će status onog čovjeka koji je oslobodio deset robova, bit će mu upisano stotinu dobrih djela, obrisano stotinu hrđavih djela, to će mu biti štit od šejtana do večeri i niko na Sudnji dan neće donijeti bolje djelo od njega, osim onaj čovjek koji taj isti zikr izgovori više od stotinu puta."

"Onome ko u toku dana stotinu puta izgovori:

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ

Subhānallāhi ve bi hamdih

'Neka je slavljen i hvaljen Allah!'

bit će oprošteni grijesi makar ih bilo srazmjerno morskoj pjeni."

Neki je beduin došao kod Resulullaha, sallallahu 'alejhi ve sellem, zamolivši ga: "Pouči me zikru koji ću izgovarati!" Na to mu je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Izgovaraj:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، اللهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ كَثِيرًا، سُبْحَانَ اللهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh. Allāhu ekberu kebīrā, vel-hamdu lillāhi kesīrā. Subhānallāhi Rabbil-'ālemīn. Lā havle ve lā kuvvete illā billāhil-'Azīzil-Hakīm

'Nema istinskog božanstva osim Allaha, Jedinog, Koji nema saučesnika, Allah je najveći, velika hvala Allahu, neka je slavljen Allah, Gospodar svjetova, i sva je snaga samo u Allaha, Silnog i Mudrog!'"

Beduin primijeti: "Dobro, tim ću riječima slaviti

Allaha, a čime ću moliti za sebe?” Na to mu Resulullah, sallallahu ‘alejhi ve sellem, reče: ”Moli:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَارْزُقْنِي

Allāhummagfir lī, verhamnī, vehdinī, verzuknī

’Allahu, oprosti mi, i smiluj mi se, i uputi me, i opskrbi me!’”

Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, je upitao ashabe: ”Zar čovjek nije kadar svaki dan zaraditi hiljadu dobrih djela?” Neko upita: ”Kako će zaraditi hiljadu dobrih djela?” Vjerovjesnik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, odgovori: ”Izgovarajući stotinu puta sljedeće: ’**Subhānallāh**’ (’Neka je slavljen Allah’), i tako će mu biti upisano hiljadu dobrih djela.”

U drugoj verziji se kaže: ”...i tako će mu biti upisano hiljadu dobrih djela, a oprošteno hiljadu hrđavih djela.”

”Osvanuvši, čovjek je za svaki ud obavezan udijeliti milostinju; svako *subhānallāh* (*neka je slavljen Allah*) milostinja je, svako *el-hamdu lillāh* (*neka je hvala Allahu*) milostinja je, svako *lā ilāhe illallāh* (*nema istinskog božanstva osim Allaha*) milostinja je, svako *Allāhu ekber* (*Allah je najveći*) milostinja je, navraćanje na dobro milostinja je i odvraćanje od zla milostinja je, a sve to mogu zamijeniti dva rekata duha-namaza.”

Resulullah, sallallahu ‘alejhi ve sellem, je upitao Ebu-Musaa el-Eša‘rija, r. a.: ”Želiš li da te uputim na jednu od brojnih dženetskih riznica?” ”Želim, Allahov Poslaniče”, odgovori on. Na to mu Vjerovjesnik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, reče: ”Izgovaraj:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ

Lā havle ve lā kuvvete illā billāh

’Nema snage ni moći osim u Allaha!’”

Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, jednom prilikom je rekao: ”Kada sam uzdignut u više sfere, sreo sam Ibrahima, a. s. Reče mi: ’O Muhammede, prenesi svom ummetu selam i izvijesti ga da je dženetska zemlja plodna, da je voda pitka i da postoje nezasađene površine koje se zasađuju riječima:

سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ

Subhānallahi, vel-hamdu lillāhi, ve lā ilāhe illallāhu, vallāhu ekber

’Neka je slavljen Allah, neka je hvaljen Allah, nema istinskog božanstva osim Allaha i Allah je najveći!’”

”Ko kaže:

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ

Subhānallāhi ve bi hamdih

'Neka je slavljen i hvaljen Allah!'

zasađena mu je palma u Džennetu."

"Svevišnji je Allah melekima odabrao sljedeći zikr:

سُبْحَانَ رَبِّي وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ رَبِّي وَبِحَمْدِهِ

Subhāne Rabbī ve bi hamdihī, subhāne Rabbī ve bi hamdih

'Neka je slavljen i hvaljen moj Gospodar, neka je slavljen i hvaljen moj Gospodar!'"

"Ko izgovori:

رَضِيتُ بِاللهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُولًا

Radītu billāhi Rabben, ve bil-islāmi dīnen, ve bi Muhammedin sallallāhu 'alejhi ve selleme resūlā

'Zadovoljan sam da mi je Allah Gospodar, islam vjera, a Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, poslanik'

njemu je obavezan Džennet."

***

Naša zadnja dova je:

"Hvala Allahu, Gospodaru svjetova."

JASINI-ŠERIF

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

يٰسٓ ﴿١﴾ وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ
﴿٣﴾ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾ تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ
﴿٥﴾ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَآ أُنْذِرَ اٰبَآؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴿٦﴾
لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلٰٓى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾
إِنَّا جَعَلْنَا فِٓي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ
مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ
خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾ وَسَوَآءٌ
عَلَيْهِمْ ءَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾
إِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ ۚ
فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتٰى
وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَاٰثَارَهُمْ ۚ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِٓي
إِمَامٍ مُبِينٍ ﴿١٢﴾ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ
إِذْ جَآءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾ إِذْ أَرْسَلْنَآ إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ
فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوٓا إِنَّآ إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ

﴿١٤﴾ قَالُوا مَآ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَآ أَنْزَلَ الرَّحْمٰنُ
مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾ قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ
إِنَّآ إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَآ إِلَّا الْبَلَاغُ
الْمُبِينُ ﴿١٧﴾ قَالُوٓا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ ۖ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا
لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا
طَآئِرُكُمْ مَعَكُمْ ۚ أَئِنْ ذُكِّرْتُمْ ۚ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ
﴿١٩﴾ وَجَآءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ
اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾ اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا
وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا لِيَ لَآ أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾ أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمٰنُ
بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ ﴿٢٣﴾
إِنِّيٓ إِذًا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾ إِنِّيٓ آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ
فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ ۖ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي
يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ
﴿٢٧﴾ وَمَآ أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ
السَّمَآءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً

وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ ﴿٢٩﴾ يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ ۚ
مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ
يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا
يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِنْ كُلٌّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾
وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا
فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ
وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾ لِيَأْكُلُوا مِنْ
ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾ سُبْحَانَ
الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ
أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ
مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَالشَّمْسُ تَجْرِي
لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ
قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا
الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ
النَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾ وَآيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا
ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ

مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ
لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ
حِينٍ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا
خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ
مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا
قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنُطْعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا
فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً
تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً
وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا
هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾ قَالُوا يَا
وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا ۜ هَٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَٰنُ وَصَدَقَ
الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ
جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا
وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾ إِنَّ أَصْحَابَ

الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي
ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ
وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ
﴿٥٨﴾ وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾ أَلَمْ
أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ ۖ إِنَّهُ
لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَأَنِ اعْبُدُونِي ۚ هَٰذَا صِرَاطٌ
مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا ۖ أَفَلَمْ
تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾ هَٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ
﴿٦٣﴾ اصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾ الْيَوْمَ
نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ
أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾ وَلَوْ
نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا
يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾ وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ ۖ أَفَلَا
يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ ۚ إِنْ
هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾ لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا

وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا
لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٧١﴾
وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَهُمْ
فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَاتَّخَذُوا
مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَعَلَّهُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ
نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾ فَلَا يَحْزُنْكَ
قَوْلُهُمْ ۘ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾ أَوَلَمْ يَرَ
الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ
﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ ۖ قَالَ مَنْ يُحْيِي
الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ
مَرَّةٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ
مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾
أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ
يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ ۚ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا
أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ فَسُبْحَانَ
الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

Bismillāhir-rahmānir-rahīm

1. Jā-sīn.
2. Vel-Kur'ānil-Hakīm.
3. Inneke le minel-murselīn.
4. Alā sirātin mustekīm.
5. Tenzīlel-Azīzir-Rahīm.
6. Li tunzire kavmen mā unzire ābā'uhum fe hum gāfilūn.
7. Lekad hakkal-kavlu alā ekserihim fe hum lā ju'minūn.
8. Innā dže'alnā fī a'nākihim aglālen fe hije ilel-ezkāni fehum mukmehūn.
9. Ve dže'alnā min bejni ejdīhim sedden ve min halfihim sedden fe agšejnāhum fe hum lā jubsirūn.
10. Ve sevā'un alejhim e enzertehum em lem tunzirhum lā ju'minūn.
11. Innemā tunziru menit-tebe'az-zikre ve hašijer-Rahmāne bil-gajb. Fe bešširhu bi magfiretin ve edžrin kerīm.
12. Innā nahnu nuhjil-mevtā ve nektubu mā kaddemū ve āsārehum. Ve kulle šej'in ahsajnāhu fī imāmin mubīn.
13. Vadrib lehum meselen ashābel-karjeh. Iz džā'ehel-murselūn.

14. Iz erselnā ilejhimusnejni fe kezzebūhumā fe azzeznā bi sālisin fe kālū innā ilejkum murselūn.
15. Kālū mā entum illā bešerun mislunā ve mā enzeler-Rahmānu min šej'in in entum illā tekzibūn.
16. Kālū Rabbunā ja'lemu innā ilejkum le murselūn.
17. Ve mā alejnā illel-belāgul-mubīn.
18. Kālū innā tetajjernā bikum. Le in lem tentehū le nerdžumennekum ve le jemessennekum minnā azābun elīm.
19. Kālū tā'irukum me'akum. E in zukkirtum. Bel entum kavmun musrifūn.
20. Ve džā'e min aksal-medīneti redžulun jes'ā kāle jā kavmit-tebi'ul-murselīn.
21. Ittebi'ū men lā jes'elukum edžren ve hum muhtedūn.
22. Ve mā lije lā a'budul-lezī fetarenī ve ilejhi turdže'ūn.
23. E ettehizu min dūnihī āliheten in juridnir-Rahmānu bi durrin lā tugni annī šefā'atuhum šej'en ve lā junkizūn.
24. Innī izen le fī dalālin mubīn.
25. Innī āmentu bi Rabbikum fesme'ūn.

26. Kīledhulil-dženneh. Kāle jā lejte kavmī ja‘lemūn.

27. Bi mā gafere lī Rabbī ve dže'alenī minel-mukremīn.

28. Ve mā enzelnā alā kavmihī min ba‘dihī min džundin mines-semā'i ve mā kunnā munzilīn.

29. In kānet illā sajhaten vāhideten fe iza hum hāmidun.

30. Jā hasreten alel-ibād. Mā je'tīhim min resūlin illā kānū bihī jestehzi'ūn.

31. E lem jerev kem ehleknā kablehum minel-kurūni ennehum ilejhim lā jerdži‘ūn.

32. Ve in kullun lemmā džemī‘un ledejnā muhdarūn.

33. Ve ājetun lehumul-erdul-mejteh. Ahjejnāhā ve ahredžnā minhā habben fe minhu je'kulūn.

34. Ve dže‘alnā fīhā džennātin min nehīlin ve a‘nābin ve fedždžernā fīhā minel-ujūn.

35. Li je'kulū min semerihī ve mā amilethu ejdīhim. E fe lā ješkurūn.

36. Subhānel-lezī halekal-ezvādže kullehā mimmā tunbitul-erdu ve min enfusihim ve mimmā lā ja‘lemūn.

37. Ve ājetun lehumul-lejl. Neslehu minhun-nehāre fe izā hum muzlimūn.

38. Veš-šemsu tedžrī li mustekarrin leha. Zālike takdīrul-Azīzil-Alīm.

39. Vel-kamere kaddernāhu menāzile hattā āde kel-urdžūnil-kadīm.

40. Leš-šemsu jenbegī lehā en tudrikel-kamere ve lel-lejlu sābikun-nehār. Ve kullun fī felekin jesbehūn.

41. Ve ājetun lehum ennā hamelnā zurrijjetehum fil-fulkil-mešhūn.

42. Ve halaknā lehum min mislihī mā jerkebūn.

43. Ve in neše' nugrikhum fe lā sarīha lehum ve lā hum junkazūn.

44. Illā rahmeten minnā ve metā‘an ilā hīn.

45. Ve izā kīle lehumut-tekū mā bejne ejdīkum ve mā halfekum le‘allekum turhamūn.

46. Ve mā te'tīhim min ājetin min ājāti Rabbikum illā kānū anhā mu‘ridīn.

47. Ve izā kīle lehum enfikū mimmā rezekakumullāhu kālel-lezīne keferū lil-lezīne āmenū e nut‘imu men lev ješā'ullāhu at‘ameh. In entum illā fī dalālin mubīn.

48. Ve jekūlūne metā hāzel-va‘du in kuntum sādikīn.

49. Mā jenzurūne illā sajhaten vāhideten te'huzuhum ve hum jehissimūn.

50. Fe lā jestetī'ūne tevsijeten ve lā ilā ehlihim jerdži'ūn.

51. Ve nufiha fis-sūri fe izā hum minel-edždāsi ilā Rabbihim jensilūn.

52. Kālū jā vejlenā men be'asenā min merkadinā – hāzā mā ve'ader-Rahmānu ve sadekal-murselūn.

53. In kānet illā sajhaten vāhideten fe izā hum džemī'un ledejnā muhdarūn.

54. Fel-jevme lā tuzlemu nefsun šej'en ve lā tudžzevne illā mā kuntum ta'lemūn.

55. Inne ashābel-džennetil-jevme fī šugulin fākihūn.

56. Hum ve ezvādžuhum fī zilālin alel-erā'iki mutteki'ūn.

57. Lehum fīhā fākihetun ve lehum mā jedde'ūn.

58. Selāmun kavlen min Rabbin Rahim.

59. Vemtāzul-jevme ejjuhel-mudžrimūn.

60. E lem a'hed ilejkum jā benī Ādeme en lā ta'buduš-šejtān. Innehū lekum aduvvun mubīn.

61. Ve eni'budūnī. Hāzā sirātun mustekīm.

62. Ve lekad edalle minkum džibillen kesīra. E fe lem tekūnū ta'kilūn.

63. Hāzihī džehennemul-letī kuntum tū'adūn.

64. Islevhel-jevme bi mā kuntum tekfurūn.

65. El-jevme nahtimu alā efvāhihim ve tukellimunā ejdīhim ve tešhedu erdžuluhum bi mā kānū jeksibūn.

66. Ve lev nešā’u le tamesnā alā a‘junihim festebekus-sirātā fe ennā jubsirūn.

67. Ve lev nešā’u le mesahnāhum alā mekānetihim fe mestetā‘ū mudijjen ve lā jerdži‘ūn.

68. Ve men nu‘ammirhu nunekkishu fil-halk. E fe lā ja‘kilūn.

69. Ve mā allemnāhuš-ši‘re ve mā jenbegī leh. In huve illā zikrun ve Kur’ānun mubīn.

70. Li junzire men kāne hajjen ve jehikkal-kavlu alel-kāfirīn.

71. E ve lem jerev ennā halaknā lehum mimmā amilet ejdīnā en‘āmen fe hum lehā mālikūn.

72. Ve zellelnāhā lehum fe minhā rekūbuhum ve minhā je’kulūn.

73. Ve lehum fīhā menāfi‘u ve mešārib. E fe lā ješkurūn.

74. Vet-tehazū min dūnillāhi āliheten le‘allehum junsarūn.

75. Lā jestetī‘ūne nasrehum ve hum lehum džundun muhdarūn.

76. Fe lā jahzunke kavluhum. Innā na‘lemu mā jusirrūne ve mā ju‘linūn.

77. E ve lem jerel-insānu ennā halaknāhu min nutfetin fe izā huve hasīmun mubīn.

78. Ve darebe lenā meselen ve nesije halkah. Kāle men juhjil-izāme ve hije remīm.

79. Kul juhjīhel-lezī enše’ehā evvele merreh. Ve huve bi kulli halkin alīm.

80. Ellezī dže‘ale lekum mineš-šedžeril-ahdari nāren fe izā entum minhu tūkidūn.

81. E ve lejsel-lezī halekas-semāvāti vel-erda bi kādirin alā en jahluka mislehum. Belā ve huvel-Hallākul-Alīm.

82. Innemā emruhū izā erāde šej’en en jekūle lehū kun fe jekūn.

83. Fe subhānel-lezī bi jedihī melekūtu kulli šej’in ve ilejhi turdže’ūn.

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

1. *Jā Sīn.*
2. *Tako Mi Kur'ana mudrog,*
3. *ti si, uistinu, poslanik,*
4. *na Pravome putu,*
5. *po objavi Silnoga i Samilosnoga,*
6. *da opominješ narod čiji preci nisu bili opominjani, pa je ravnodušan!*
7. *O većini njih se već obistinila Riječ – zato oni neće vjerovati.*
8. *Mi smo učinili da budu kao oni na čije smo vratove sindžire stavili sve do podbradaka – zato su oni glava uzdignutih,*
9. *i kao oni ispred kojih i iza kojih smo pregradu metnuli i na oči im koprenu stavili – zato oni ne vide,*
10. *i njima je svejedno opominjao ih ti ili ne opominjao, oni neće vjerovati.*
11. *Tvoja opomena će koristiti samo onome koji Kur'an slijedi i Milostivoga se boji, iako Ga ne vidi; njega obraduj oprostom i nagradom lijepom!*
12. *Mi ćemo, zaista, mrtve oživiti i Mi smo zapisali ono što su uradili i djela koja su iza sebe ostavili; sve smo Mi to u Knjizi jasnoj pobrojali.*
13. *Navedi im kao pouku stanovnike jednog grada kad su im došli poslanici;*

14. *kad im Mi poslasmo dvojicu, ali im oni ne povjerovaše, i pojačasmo trećim, pa rekoše: "Mi smo vama poslani!" –*

15. *"Vi ste ljudi kao i mi" – oni odgovoriše – "Milostivi nije objavio ništa, vi neistinu govorite!"*

16. *"Gospodar naš zna da smo, doista, vama poslani" – rekoše oni –*

17. *"i dužni smo samo da jasno obznanimo."*

18. *Oni rekoše: "Mi slutimo da nam nesreću donosite; ako se ne okanite, kamenovaćemo vas i stići će vas, zaista, bolna patnja od nas."*

19. *"Uzrok vaše nesreće je s vama!" – rekoše oni. "Zar zato što ste opomenuti? Ta vi ste narod koji svaku granicu zla prelazi."*

20. *I s kraja grada žurno dođe jedan čovjek i reče: "O narode moj, slijedi one koji su poslani,*

21. *slijedite one koji od vas ne traže nikakvu nagradu, a na Pravom su putu!*

22. *Zašto da se ne klanjam Onome koji me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti?*

23. *Zašto da prihvaćam druge bogove mimo Njega? Ako Milostivi hoće da me snađe neko zlo, njihovo posredovanje neće mi biti ni od kakve koristi i oni me neće moći spasiti,*

24. *a ja bih tada bio u pravoj zabludi;*

25. *ja vjerujem u Gospodara vašeg, čujte mene!"*

26. *I reći će se: "Uđi u Džennet!" – a on će reći: "Kamo sreće da narod moj zna*

27. *zašto mi je Gospodar moj oprostio i lijep mi prijem priredio!"*

28. *I protiv naroda njegova, poslije njega, Mi nismo vojsku s neba poslali, niti smo to ikada činili;*

29. *samo bi se čuo jedan užasan krik, i oni bi odjednom svi pomrli.*

30. *O kako su ljudi jadni! Nijedan poslanik im nije došao, a da mu se nisu narugali.*

31. *Kako oni ne znaju koliko smo prije njih naroda uništili od kojih im se niko vratio nije,*

32. *a svi oni biće zajedno pred Nas dovedeni.*

33. *Dokaz im je mrtva zemlja: Mi joj život dajemo i iz nje niče žito koje oni jedu;*

34. *Mi po njoj stvaramo bašče, palmike i vinograde – i činimo da iz nje izvori izviru –*

35. *da oni jedu plodove njihove i od onoga što ruke njihove privrijede, pa zašto neće da budu zahvalni?*

36. *Neka je hvaljen Onaj koji u svemu stvara pol: u onome što iz zemlje niče, u njima samima, i u onome što oni ne znaju!*

37. *I noć im je dokaz: Mi uklanjamo dnevnu svjetlost i oni ostaju u mraku.*

38. I Sunce se kreće do svoje određene granice, to je odredba Silnoga i Sveznajućeg.

39. I Mjesecu smo odredili položaje; i on se uvijek ponovo vraća kao stari savijeni palmin prut.

40. Nit' Sunce može Mjesec dostići nit' noć dan prestići, svi oni u svemiru plove.

41. Dokaz im je i to što potomke njihove u lađama krcatim prevozimo

42. i što za njih, slične njima, stvaramo one na kojima se voze.

43. I ako želimo, Mi ih potopimo, i neće im spasa biti, neće se izbaviti,

44. osim ako im se ne smilujemo, da bi do roka određenog uživali.

45. A kad im se rekne: "Bojte se onoga što se prije vas dogodilo i onoga što vas čeka da biste pomilovani bili..."

46. I ne dođe im nijedan dokaz od Gospodara njihova kojem oni leđa ne okrenu.

47. A kad im se kaže: "Udjeljujte od onoga što vam Allah daje" – onda nevjernici govore vjernicima: "Zar da hranimo onoga koga je Allah, da je htio, mogao nahraniti? Vi ste, uistinu, u pravoj zabludi!"

48. I govore: "Kad će već jednom ta prijetnja, ako istinu govorite?"

49. A ne čekaju drugo do strašan glas koji će ih, dok se budu jedni s drugima prepirali, obuzeti,

50. pa neće moći ništa oporučiti, niti se čeljadi svojoj vratiti.

51. I puhnuće se u rog, pa će oni iz grobova prema Gospodaru svome pohrliti,

52. govoreći: "Teško nama! Ko nas iz naših grobova oživi?" – "Eto ostvaruje se prijetnja Milostivog, poslanici su istinu govorili!"

53. Biće to samo jedan glas i oni će se svi pred Nama obreti.

54. Danas se neće nikome nepravda učiniti i vi ćete, prema onom kako ste radili, nagrađeni biti.

55. stanovnici Dženneta uživaće toga dana u blagodatima veseli i radosni,

56. oni i žene njihove biće u hladovini na ukrašenim divanima naslonjeni,

57. u njemu će imati voća, i ono što budu željeli.

58. "Mir vama!" – biće riječi Gospodara Milostivog –

59. "a vi, o grješnici, danas se odvojite!"

60. O sinovi Ademovi, zar vam nisam naredio: "Ne klanjajte se šejtanu, on vam je neprijatelj otvoreni,

61. već se klanjajte Meni; to je Put pravi.

62. On je mnoge od vas u zabludu odveo, kako niste pameti imali?!

63. Ovo je Džehennem kojim vam se prijetilo,

64. pržite se sada u njemu zato što niste vjerovali!"

65. Danas ćemo im usta zapečatiti, njihove ruke će Nam govoriti, a noge njihove će o onome što su radili svjedočiti.

66. Da smo htjeli, mogli smo ih vida njihova lišiti, pa kad bi na put pošli, kako bi vidjeli?

67. A da smo htjeli, mogli smo ih na mjestu na kome su zgriješili u nešto pretvoriti, pa ne bi mogli nikuda otići niti se vratiti.

68. Onome kome dug život damo, Mi mu izgled nagore izmijenimo. Zar oni ne razumiju?

69. Mi poslanika nismo pjesništvu učili, to mu ne priliči. Ovo je samo pouka – Kur'an jasni,

70. da opominje onoga ko ima pameti, i da zasluže kaznu nevjernici.

71. Kako oni ne vide da Mi samo zbog njih stoku stvaramo i da oni njome raspolažu kao vlasnici

72. i da smo im dali da se njome služe – na nekim jašu, a nekima se hrane,

73. i drugih koristi od nje imaju, i mlijeko, pa zašto nisu zahvalni,

74. već pored Allaha druge bogove prihvaćaju u nadi da će im oni na pomoći biti;

75. oni im, međutim, neće moći pomoći, a oni su njima poslušna vojska.

76. I nek te ne žaloste riječi njihove; Mi, doista, znamo i ono što kriju i ono što pokazuju.

77. Kako čovjek ne vidi da ga Mi od kapi sjemena stvaramo, i opet je otvoreni protivnik,

78. i Nama navodi primjer, a zaboravlja kako je stvoren, i govori: "Ko će oživiti kosti kad budu truhle?"

79. Reci: "Oživiće ih Onaj koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio,

80. Onaj koji vam iz zelenog drveća vatru stvara i vi njome potpaljujete."

81. Zar Onaj koji je stvorio nebesa i Zemlju nije kadar stvoriti njima slične? Jeste, On sve stvara i On je Sveznajući;

82. kada nešto hoće, On samo za to rekne: "Budi!" – i ono bude.

83. Pa neka je hvaljen Onaj u čijoj je ruci vlast nad svim, Njemu ćete se vratiti!

SADRŽAJ

Prvo poglavlje

Drugo poglavlje

Treće poglavlje

Četvrto poglavlje

Peto poglavlje

Šesto poglavlje

Dodatak

- Dova - srž ibadeta
- Značaj i koristi dove
- Uvjeti za primanje dove
- Vremena u kojima se dova uslišava
- Kako u dovi tražiti ovosvjetska dobra
- Dova u časnom Kur'anu
- Dove meleka i Allahovih poslanika
- Dove Muhammeda, alejhisselam
- Veza između dove i Allahovog određenja
- Šefa'at - zagovorništvo na Sudnjem danu
- Dove i zikrovi za svaku priliku
- Jasini-šerif